

7—8 april

Debatter m. m.

Tisdagen den 7 april

Sid.

Interpellationer:

av herr Lundström om en effektivisering av motorfordonsbesiktningen	4
av herr Lundström ang. systemet för uppbörd av bils katt	4

Onsdagen den 8 april

Vissa skogsfångs- och mulbetesservitut	6
Statens stöd åt hästaveln, m. m.	10
Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.	25
Vissa anslag under elfte huvudtiteln:	
Ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till polisdistrikt	64
Statens kriminaltekniska anstalt	66
Statens brandinspektion: omkostnader	67
Anslag under sjätte huvudtiteln:	
Kommunikationsdepartementet: omkostnader	68
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: omkostnader	69
Vägförvaltningarna: omkostnader	69
Beräkningen av väganlagen m. m.	70
Underhåll av enskilda vägar m. m.	80
Statens bilinspektion: omkostnader	84
Statens biltrafiknämnd: omkostnader	84
Statens trafiksäkerhetsråd	85
Byggnadsstyrelsens avlöningsanslag	86
Byggnadsstyrelsen: omkostnader	87
Länsarkitektorganisationen: omkostnader	88
Djurgårdsnämnden: omkostnader	88
Ändrade bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall	89
Beskattningen av elektrisk kraft för s. k. borgerliga ändamål	91
Avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.	94

	Sid.
Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.	100
Ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna	100

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 8 april

Tredje lagutskottets utlåtande nr 10, om rätt till fångst av vildmink utan innehav av jaktkort	6
— nr 11, om vissa skogsfångs- och mulbetesservitut	6
Jordbruksutskottets utlåtande nr 12, ang. åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis	10
— nr 13, ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.	10
— nr 17, ang. dispositionen av vissa prisutjämningsavgiftsmedel ..	25
Statsutskottets utlåtande nr 49, ang. anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.	25
Bevillningsutskottets betänkande nr 21, ang. vissa ändringar inom taxeringsorganisationen i Stockholm	63
Statsutskottets utlåtande nr 50, ang. anslag under elfte huvudtiteln till överståthållarämbetet och landsstaten, Polisväsendet, Brandväsendet och Diverse	63
— nr 6, ang. utgifterna under sjätte huvudtiteln (kommunikationsdepartementet)	67
Bevillningsutskottets betänkande nr 11, ang. extra avdrag vid beskattning av folkpensionärer m. fl.	89
— nr 23, om ändring av förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall	89
— nr 26, ang. vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt ..	91
— nr 29, om rätt till skatteavdrag för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.	94
Första lagutskottets utlåtande nr 17, om viss ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.	100
— nr 18, om ändrad lydelse av 4 kap. 5 § andra stycket rättsgångsbalken	100
Bevillningsutskottets memorial nr 35, ang. kamrarnas skiljaktiga beslut om vissa åtgärder till främjande av sparandet m. m. ..	104
Jordbruksutskottets memorial nr 19, ang. gemensam votering i fråga om anslag till bidrag till plantskolekontroll	104
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 10, om visst förbud för ungdom att förvärva motorfordon.	104
— nr 11, om viss utvidgning av AB Tipstjänsts verksamhet	104
— nr 12, om tillskapande av en trafiksäkerhetsorganisation	104
— nr 13, ang. meritvärdet av militär utbildning	104

Tisdagen den 7 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 137, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjukhuslag m. m.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 138 i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1959/60; nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1959/60;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag för försvarsändamål; och

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1959/60, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 112, angående ändrade riktlinjer för den statliga exportkreditgarantiverksamheten m. m.;

nr 113, angående ytterligare ersättningar till förutvarande ombordanställda m. fl. å motorfartyget Ningpo; och

nr 123, angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter inom kommunikationsdepartementets ämbetsområde.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 126, angående ökning av de svenska insatserna i Internationella valutafonden och Världsbanken.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionen nr 427, av fröken *Ranmark m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 428, av herr *Grym m. fl.*,

nr 429, av herr *Bengtson m. fl.*,

nr 430, av herr *Öhman* och herr *Persson, Helmer*,

nr 431, av herr *Ewerlöf m. fl.*,

nr 432, av herr *Ewerlöf m. fl.*,

nr 433, av herr *Aastrup m. fl.*, och

nr 434, av herr *Ringaby*.

Föredrogs och bordlades ånyo bevillningsutskottets memorial nr 35, jordbruksutskottets memorial nr 19 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 10—13.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde statsutskottets utlåtande nr 6 skulle uppföras näst efter samma utskotts utlåtande nr 50.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 127, med förslag till förordning angående rätt för Konungen att förordna om uttagning av antidumping- och utjämningstullar, m. m.

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning om medgivande för fullmäk-

Interpellation om en effektivisering av motorfordonsbesiktningen — Interpellation ang. systemet för uppbörd av bilskatt

tige att av riksbankens medel taga i anspråk visst belopp för bl. a. anordnade av gemensam värmecentral för riksdags- och riksbankshusen.

Interpellation om en effektivisering av motorfordonsbesiktningen

Herr LUNDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! De på sistone inträffade olyckorna med s. k. raggarbilar visar att inspektionen av gamla bilar i vårt land inte är tillfredsställande. De av motororganisationerna regelbundet utförda fordonstestningarna visar också, att i genomsnitt cirka 4/5 av samtliga fordon har mer eller mindre allvarliga brister. Dessa testningar göres på frivillig basis, och man får anta, att resultatet skulle blivit ännu sämre, om urvalet av bilar skulle ske mera systematiskt. En av de främsta orsakerna till att någon kontinuerlig besiktning inte kan ske torde vara, att den nuvarande besiktningsorganisationen, statens bilinspektion, inte förfogar över de resurser, som skulle möjliggöra en effektiv kontroll av en större del av fordonsbeståndet.

Då det av statsfinansiella skäl för närvarande torde vara svårt att öka dessa resurser, bör statsmakterna enligt min mening uppmärksamma de andra vägar för en effektiv fordonskontroll som står till buds.

I motioner till fjolårets riksdag pekades på vissa vägar att relativt snabbt och utan kostnad för staten kunna få i gång en mer omfattande besiktningsverksamhet. Även andra lösningar kan tänkas, varvid finansieringen sker på avgiftsbasis. Avgiften bör bli relativt ringa.

Om man på ett effektivt sätt skall kunna komma till rätta med de svåra trafikfaror, som bristfälligt utrustade bilar och andra fordon utgör, måste enligt min mening fordonsägare av myndigheterna kunna åläggas en regelbunden kontroll av sina fordon. Lämpligen kan en sådan bestämmelse införas att varje for-

don skall genomgå besiktning efter visst antal körda mil med de anpassningar som med hänsyn till yrkestrafik och andra särskilda fall befinnes nödvändiga.

Med hänvisning till det ovan sagda får jag hos kammaren anhålla om tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat de risker, som är förenade med att ett stort antal icke trafikdugliga fordon färdas på våra vägar, och är herr statsrådet beredd att genom en effektivisering av fordonsbesiktningen komma till rätta med dessa problem?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spørsmål finge framställas.

Interpellation ang. systemet för uppbörd av bilskatt

Ordet lämnades ånyo till herr LUNDSTRÖM (fp), som nu anförde:

Herr talman! Enligt gällande bestämmelser sker uppbörd av fordonsskatt under en betalningstermin, som varar mellan den 10 och 24 februari varje år. De skattskyldiga erhåller någon tid före ingången av nämnda termin en betalningsanmaning per post. Om skatten ej erlägges inom fastställd tid, infordras den genom indrivning, utan att någon ny anmaning utgått.

Sedan under budgetåret 1957/58 inkommen skatt redovisats, visade det sig, att skillnaden mellan debiterad och erlagd skatt för hela landet uppgick till 22,4 miljoner kronor. Enbart för Stockholms del utgjorde restantierna närmare 4 miljoner kronor.

Dessa avsevärda restantiebelopp ännu fyra månader efter utgången av ordinarie uppbördstermin, tyder enligt min mening på att det tillämpade uppbörds-systemet inte fungerar på ett tillfredsställande sätt.

En betydande orsak till den otillfredsställande inbetalningen av fordonsskatt

Interpellation ang. systemet för uppbörd av bilskatt

är säkert, att många skattskyldiga helt enkelt glömmer bort att betala i rätt tid. Om betalningen finge göras omedelbart sedan man fått avin, skulle redan detta säkert förbättra resultatet. Om man nu vill betala på posten före betalningsterminens ingång, får man återvända med oförrättat ärende. Man får vänta tills dagen är inne. Avin läggs då ofta åt sidan och glöms bort tills det är för sent. Gäller det ett vanligt postförskott, kommer en extra påminnelse några dagar innan liggetiden är ute. Tydligen går inte detta med fordonsskatten, ty där är inbetalningssystemet ett annat.

Även faktorer, som inte har något direkt samband med uppbördssystemets principiella utformning, torde medverka till att automobilskattemedlen inte inflyter i önskad omfattning. Sålunda uppges, att arbetet med bilskatteuppbörden i Stockholm — där en avsevärd del av landets bilskatt uppbäres — bl. a. på grund av personalbrist under en följd av år bedrivits i provisoriska former.

Även om den fordonsägare, som får sin bilskatt uttagen genom indrivning, givetvis är medveten om att han själv förorsakat detta genom att icke betala i rätt tid, finner han dock indrivningssystemet obehagligt och onödigt. En något bättre service från uppbördsmyndigheternas — eller kanske postens — sida, skulle med all säkerhet i avsevärd utsträckning onödiggöra den nuvarande indrivningen och bespara fordonsägarna obehaget därav. I detta sammanhang må också erinras om att det nuvarande uppbördssystemet varit i kraft under en

lång följd av år. Motorfordonsbeståndet och därmed skatteuppbördens omfattning har under denna tid mångdubblats. Det vore därför enligt min mening rimligt, att nu ta hela uppbördssystemet under omprövning.

Med hänvisning till det sagda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat de brister i det nuvarande systemet för uppbörd av fordonsskatt, som bl. a. medför att varje år avsevärda skattebelopp måste infordras genom indrivning?

Är herr statsrådet villig att överväga lämpliga åtgärder i syfte att få till stånd en översyn av nuvarande uppbördssystem och de organisatoriska förändringar, som efter en sådan översyn kan bedömas nödvändiga?

Även denna anhållan bifölles.

Anmälades och bordlades en av herr *Osvald* under sammanträdet till herr förste vice talmannen avlämnad motion, nr 435, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat stöd åt forskning m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.10.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 8 april

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 127, med förslag till förordning angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningsstullar, m. m.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning om medgivande för fullmäktige att av riksbankens medel taga i anspråk visst belopp för bl. a. anordnande av gemensam värmecentral för riksdags- och riksbankshusen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionen nr 435, av herr *Osvald*.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av motioner om rätt till fångst av vildmink utan innehav av jaktkort, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. vissa skogsfångs- och mulbetesservitut

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av motioner om ändringar i den särskilda lagstiftningen om vissa skogsfångs- och mulbetesservitut.

Tredje lagutskottet hade behandlat fyra i riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, vilka alla ägde samband med den särskilda lagstiftningen om vissa skogsfångs- och mulbetesservitut.

I de likalydande motionerna nr 42 i första kammaren av herr *Sörlin* och nr 55 i andra kammaren av herr *Lundmark*

hade föreslagits, att lagen den 6 december 1946 om förlängning av vissa servitut, vars verkan skulle upphöra den 1 januari 1960, skulle erhålla fortsatt giltighet under exempelvis tio år. Motionärerna hade hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga en lag av sådan innebörd, som angivits i motionerna, eller, därest med hänsyn till behov av ytterligare utredning så ansågs icke kunna ske, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag till lagstiftning i förevarande ämne.

I de likalydande motionerna nr 331 i första kammaren av herr *Gustafsson*, *Nils-Eric*, m. fl. och nr 121 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Tvärälund m. fl. hade ävenledes föreslagits, att giltighetstiden för de i 1946 års förlängningslag omförmälda servituten skulle förlängas efter den 1 januari 1960. I dessa båda motioner hade vidare erinrats om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 mars 1948, nr 83, anhållit om utredning av frågan om utsträckning av den i 5 a § lagen den 14 juni 1907 om servitut ägaren av berättigad fastighet medgivna rätten att till sin förmån erhålla förändring av innehållet i vissa till tiden ej begränsade skogsfångsservitut att omfatta jämväl tidsbegränsade servitut. I anledning av det sagda hade dessa motionärer hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om påskyndande av pågående utredning angående revidering av servitutslagen, så att förslag kunde framläggas helst till innevarande års riksdag, samt för sin del besluta, att nuvarande servitutsbestämmelser skulle gälla tills vidare, intill beslut fattats om ny servitutslag.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 42 och II: 55 samt I: 331 och II: 121 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

Ang. vissa skogsfångs- och mulbetesservitut

anhålla, att riksdagen måtte föreläggas förslag till lag om fortsatt giltighet av vissa skogsservitut i enlighet med vad utskottet i utlåtandet därom anfört, samt att motionerna I: 42 och II: 55 i vad däri yrkats att riksdagen måtte för sin del nu antaga lag i ämnet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd,

B. att motionerna I: 331 och II: 121 i vad däri berörts den i riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 mars 1948, nr 83, omförmälda frågan måtte anses besvarade genom vad utskottet i utlåtandet därom anfört, samt

C. att motionerna I: 331 och II: 121 i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet, evad gällde en förlängning av giltighetstiden av de tidsbegränsade skogsservituten, yttrat bland annat:

»Utskottet står ej främmande för tanken att man från förlängning bör kunna undantaga t. ex. sådana servitut som icke utnyttjas eller av annan anledning kan antagas sakna egentlig betydelse för den berättigade fastigheten.»

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag har haft tillfälle att i ett par utredningar, i 1949 års ägorättsutredning och i 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning, ta ståndpunkt till dessa servitutsfrågor, och jag anser att utskottets förslag i stort sett är väl avvägt. Det förslag som där framstälts överensstämmer också i sak med det förslag, som 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning framställde, då den yrkade på en förlängning på 10 år för dessa servitutsrättigheter.

Emellertid hyser jag, herr talman, beträffande ett par punkter en smula betänkligheter, som jag vill ge uttryck åt. Det är ju så att man avser att under dessa förlängningar av servitutens giltighetstid skall någonting hända. Vad detta innebär anger också utskottet, när det återger vad sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet uttalade 1946. Utskottet skrev då: »Enligt utskottets

mening bör målet vara att där så lämpligen kan ske genomföra marktilldelning — på frivillighetens väg eller genom lagstiftning.» Uppskovet är således icke självändamål. Man vill inte bevara servituten, utan uppskovet avser att åstadkomma en förstärkning av de jordbruk, till vilkas förmån servituten gäller, genom marktilldelning för bete och skog.

Det är en punkt i utskottsutlåtandet som jag tycker är litet farlig. Utskottet säger på s. 17 i tredje stycket: »Utskottet står ej främmande för tanken att man från förlängning bör kunna undantaga t. ex. sådana servitut som icke utnyttjas eller av annan anledning kan antagas sakna egentlig betydelse för den berättigade fastigheten.» Detta innebär att man vid ställningstagande fäster ett avsevärt värde vid vad servitutet kan ha för betydelse i nuet med bortseende från den rätt till förstärkning som, såsom jag fattat det, 1946 års sammansatta andra lag- och jordbruksutskott syftade till att åstadkomma.

Mina tvivel stärks när jag på s. 16 i utskottsutlåtandet läser: »Eftersom glesbygderna för närvarande kontinuerligt avfolkas och betesgången i skogen oavbrutet minskar, synes de ekonomiska konsekvenserna av en fortsatt förlängning av de tidsbegränsade skogsservituten bli mindre omfattande än vid tiden för tillkomsten av 1946 års lag.» Denna framställning ger en antydning om att dessa servitut både när det gäller virke och ved men framför allt när det gäller betesgången skulle ha en relativt liten betydelse. Emellertid har dessa rättigheter åsyftat att ge en viss förstärkning åt de jordbruk det här är fråga om, och det förefaller mig rimligt att man handlar varsamt när det gäller att röra vid en sådan sak.

De människor som det här gäller är ju ofta i små omständigheter. Jag tror inte att utskottet på något vis avsett att i det fallet göra någon skada, men jag är rädd för att ett sådant uttalande som det jag citerade här om att från förlängningen undanta vissa grupper av servitut menligt skulle påverka de utredningar som för närvarande pågår rö-

Ang. vissa skogsfångs- och mulbetesservitut

rande sådana frågor. Det kan komma att innebära en fara och ett hot emot dessa människor.

Ifrån dessa utgångspunkter ber jag, herr talman, att få yrka, att den mening i utlåtandet, s. 17, som jag citerade måtte utgå ur det beslut vi skall fatta här i dag.

Herr PÅLSSON (cp):

Herr talman! I likhet med den föregående talaren har jag kommit att bli litet betänksam inför vissa uttalanden i utskottets utlåtande, men jag vill markera, att jag i stort sett är belåten med utlåtandet som sådant. Mina betänkligheter gäller framför allt den mening, där det talas om att när det gäller vissa servitut som inte utnyttjas, skulle man kunna fänka sig ett undantagande från förlängningen, likaså om servituten av någon annan anledning är värdelösa, som det sägs. Den meningen inger mig vissa farhågor. Jag tycker inte att man skall ge sådana pekpinnar om möjlighet att upphäva en juridiskt bindande rätt, som tillkommit dessa servitutsinnehavare.

Ett servitut kan under vissa situationer komma att bli outnyttjat. Jag kan fänka mig den situationen, att ett par äldre makar så småningom på grund av ålder eller ohälsa måste uppge skötseln av sitt lilla jordbruk, som har ett sådant servitut att stödja sig på. Det kan inträffa dödsfall, eller också kan vederbörande få lov att söka sig in på ålderdomshem eller pensionärshem. Det kanske går ett par, tre år innan något av barnen i samråd med sina syskon bestämt sig för att övertaga stället. Under ett eller annat år kommer det således att vara ett vakuum, varunder servitutet icke utnyttjas. Men det skulle väl vara fullkomligt orimligt — för mig är det i alla fall stötande — om myndigheterna skulle passa på just vid ett sådant tillfälle att dra in servitutet.

Det låter säga sig att glesbygderna avfolkas. Visserligen minskar folkmängden där, men hur det nu än är finns det, och lär väl alltid komma att finnas män-

niskor som bor ute i glesbygderna på dessa lägenheter med servitut. Antalet kanske minskar, men jag tror att det under lång tid kommer att finnas kvar människor på en del av dessa servitutslägenheter. Under sådana förhållanden bör man inte på det sätt utskottet gjort ge anvisning om att servituten kan dras in.

Jag hoppas att denna förlängning skall leda till att servitutsinnehavarna får sin rätt avvecklad på det sättet, att de i stället för servitutsrätten får ett större eller mindre skogsområde, som ersätter det stöd de haft av servitutet.

Jag har ingen anledning att i dag dra upp något gräl med bolagsintressen, men jag måste säga att när man minns tillbaka i tiden en smula, är man på det klara med att dessa servitut som regel tillkommit vid försäljning av inägor, styckningslotter från bolagshemman, som en gång i tiden gick över från bondehand till bolagsägo. Dessa jordbruk är ganska handikappade på grund av sitt begränsade markinnehav. Jag vill understryka, att det skulle för mig kännas ganska stötande, om riksdagen skulle medverka till att dessutom koppla bort den rätt och den förmån som dessa servitutsinnehavare har. Eftersom dessa fastigheter en gång i tiden gick ifrån deras förfäder till bolagen för en mycket billig penning, bör man icke medverka till att servitutsinnehavarna dessutom förlorar sin servitutsrätt, beroende på att servitutet måhända icke utnyttjas under ett eller annat år.

Jag har velat säga detta, och jag instämmer i den föregående talarens yrkande, vilket innebär, att den omstridda meningen stryks. Jag ser ingenting i det förhållandet som skulle försämrat utskottets utlåtande. Man har ingen anledning att ge anvisning för kommande år. Det må tillkomma dem som då skall ta ställning till saken, att bedöma frågan utan anvisning från årets riksdag.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Jag får säga att det verkar något förvånande, när t. ex. herr Pålsson påstår att utskottet genom det

Ang. vissa skogsfångs- och mulbetesservitut

sätt på vilket det har skrivit vill ta en rätt och en förmån från servitutsinnehavarna. Låt mig helt kort få klargöra vari problemet här består.

År 1946 förlängdes giltighetstiden för vissa servitut till 1 januari 1960, och man förutsatte då att rationaliseringsverksamheten på landsbygden till den tidpunkten skulle ha fortskridit så långt, att servitutsinnehavarna på ett eller annat sätt skulle ha fått en sådan kompensation, att servituten utan någon olägenhet för dem skulle kunna upphöra. Nu har emellertid dessa förhoppningar inte infriats, och följaktligen är det alljämt en hel del servitutsinnehavare som skulle komma i ett ofördelaktigt läge, om lagen inte förlängdes. Det är därför som utskottet har föreslagit, att riksdagen av Kungl. Maj:t skall begära förslag till lag om sådan förlängning.

Men nu förekommer det i en hel del fall servitut, som inte har någon som helst betydelse för de berättigade. Därför har utskottet på grundval av ett uttalande som gjorts av lantmäteristyrelsen — inte som remissyttrande till de föreliggande motionerna utan som ett utlåtande till jordbruksrationaliseringsutredningen — uttalat att man möjligen skulle kunna tänka sig att i lagen om förlängning inte ta med sådana servitut som saknar egentlig betydelse för den berättigade fastigheten. Lantmäteristyrelsen har uttryckt saken så, att den vill ifrågasätta om icke förlängningen »borde kunna begränsas till att avse allenast servitut, vilka utövats under tioårsperioden 1950—1960, samt den 1 januari 1960 gälla till förmån för fastigheter, som äro bebyggda, taxerade som jordbruksfastigheter och brukade av ägaren».

Om denna begränsning har alltså utskottet endast sagt, att utskottet inte står främmande för tanken att man bör kunna undantaga sådant servitut. Om ett servitut inte medför någon förmån eller någon ekonomisk fördel för servitutsinnehavaren, kan det ju vara onödigt att förlänga servitutet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Gentemot vad utskottets ärade ordförande här har sagt vill jag erinra om att mitt yrkande lämnar utskottets hänvisning till lantmäteristyrelsens och fastighetsbildningskommitténs uttalanden orörd. Vad jag har vänt mig emot är att utskottet för sin del i en fråga som är under omprövning ansett sig böra ge en anvisning om vad som bör göras. Den formulering som utskottet använder kan såvitt jag förstår tolkas så — men behöver inte göra det — att den även syftar på vad man hänvisar till angående att betesgången i skogen avtar och även vissa andra omständigheter som har gjort att en del servitut har fått mindre betydelse. Risken är att utskottets uttalande kan missförstås och vantolkas. Jag är övertygad om att utskottet inte har avsett detta, men för tydlighets skull är det faktiskt bäst att denna alldeles onödiga anvisning till dem som har att handlägga dessa frågor utgår ur betänkandet.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Mot vad herr Nilsson sade nu sist vill jag bara genmäla, att denna fråga icke befinner sig under utredning. Här gäller det bara att förlänga en lag. Det är inte fråga om att ta bort några förmåner ifrån någon som har en förmån. Det är bara så som utskottet säger, att »utskottet står ej främmande för tanken att man från förlängning bör kunna undantaga t. ex. sådana servitut som icke utnyttjas eller av annan anledning kan antagas sakna egentlig betydelse för den berättigade fastigheten». Det gäller alltså endast sådana fall då servitutet inte kan sägas utgöra någon rätt eller förmån. I dylika fall bör man enligt utskottets uppfattning inte belasta lagen med dylika servitut. Detta är, observera det, det enda som utskottet sagt i detta avseende. Vi grundar vår uppfattning på det uttalande som lantmäteristyrelsen gjort till jordbruksrationaliseringsutredningen.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag ber att få understryka, att en förlängning av dessa servitut inte är något självändamål. Såsom angavs redan vid den första förlängningen av lagen, som tillkom år 1946, måste denna förlängning ske för att innehavarna av fastigheterna skall hållas skadeslösa för förlusten av dessa rättigheter när servituten en gång utgår, vilket skall ske genom att de då tillförs mark lämplig för betes- och skogsfångst. Det är detta man vid förlängningen nu har att avvakta. Under sådana förhållanden är det en grannliga uppgift att i förväg skilja ut olika kategorier av dem som det här är fråga om.

Utskottets ärade ordförande säger, att han endast syftar på vissa av honom påpekade fall. Formuleringen i utlåtandet är emellertid inte tillräckligt klar i det avseendet utan så vag att den kan missförstås. Det är detta som ger oss anledning till vissa farhågor.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt skulle bifallas med godkännande av utskottets motivering, dels ock, av herr Nilsson, Ferdinand, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i motiveringen, att nyss återgivna del av utskottets yttrande utginge.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Ferdinand, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad tredje lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som under överläggningen föreslagits av herr Ferdinand Nilsson.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Ferdinand, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 23.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statens stöd åt hästaveln, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 30 december 1958 avlåten proposition, nr 45, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna de förslag till omläggning av statsstödet åt hästaveln, som angivits i propositionen, samt att i anslutning därtill medgiva, dels att statens hästavelsfond finge avvecklas med utgången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 odisponerad behållning tillgodoföras den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln, dels att statens länefond för häst-

avelns befrämjande finge avvecklas med utgången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 befintlig disponibel kontant behållning tillgodosätas den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln, dels att av under anslagsposten Stöd åt hästaveln befintlig reservation ett belopp av 400 000 kronor finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar, m. m.

Vidare hade Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att medgiva, att under budgetåret 1959/60 finge beviljas statlig kreditgaranti för lån avseende vissa under punkten berörda åtgärder till hästavelns främjande intill ett belopp av 1 100 000 kronor, samt att till Befrämjande av husdjursaveln för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 2 183 500 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 337, av herr *Sundelin*, likalydande med II: 408, av herr *Ståhl m. fl.*,

b) I: 392, av herr *Sundelin*, och II: 475, av herr *Ståhl m. fl.*, likalydande, däri motionärerna hemställt, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 45 måtte

1) besluta att till Befrämjande av husdjursaveln anslå ett reservationsanslag av 1 833 500 kronor att fördelas enligt i motionerna angivna grunder, samt

2) medgiva att av under anslagsposten Stöd åt hästaveln befintlig reservation ett belopp av 200 000 kronor finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar m. m.;

c) I: 394, av herr *Eskilsson m. fl.*, likalydande med II: 478, av herr *Agerberg m. fl.*, i vilka motioner hemstälts, att riksdagen måtte besluta godkänna Kungl.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Maj:ts förslag i propositionen nr 45 angående stöd åt hästaveln, dock med undantaget att avveckling av statens lånefond för hästavelns befrämjande och statens hästavefsfond icke skulle ske utan att hittills tillämpade principer för dessa fonders förvaltning, användning och påfyllnad alltjämt skulle gälla;

d) I: 395, av herr *Jonasson m. fl.*, och II: 479, av herr *Börjesson m. fl.*, likalydande, i vilka motioner hemstälts, utom annat, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 45 måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om avveckling av statens hästavefsfond och lånefonden för befrämjande av hästaveln samt om överförande av behållningarna från sagda fonder till reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln samt jämväl avslå Kungl. Maj:ts förslag om att statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar m. m. skulle utgå från nämnda reservationsanslag;

e) II: 477, av herrar *Lindström* och *Jonsson* i Strömsund, däri hemstälts att riksdagen måtte besluta,

1) att både anslagsramar och delposter vad gällde stödet åt hästaveln även i fortsättningen skulle fastställas av riksdagen,

2) att den i propositionen föreslagna anslagssumman 2 000 000 kronor, skulle fördelas med 650 000 kronor till varmbloedsaveln och 1 350 000 kronor till kallbloedsaveln,

3) att statsbidraget till ridhusbyggnader skulle begränsas till 35 procent av godkända kostnader och utfyllas med statlig lånegaranti, varigenom det för ändamålet äskade reservationsanslaget kunde begränsas till 200 000 kronor, samt

4) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om fullföljande av den av lantbruksstyrelsen påbörjade översynen av hästpremieringsförfarandet.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.**I. att riksdagen måtte**

A. med bifall till motionerna I: 394 och II: 478 samt I: 395 och II: 479, sistnämnda båda motioner såvitt nu vore i fråga, avslå Kungl. Maj:ts framställningar, såvitt desamma avsåge

dels att statens hästavelesfond måtte avvecklas med utgången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 odisponerad behållning tillgodoföras den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln,

dels att statens lånefond för hästaveles befrämjande måtte avvecklas med utgången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 befintlig disponibel kontant behållning tillgodoföras den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln,

dels att under budgetåret 1959/60 måtte beviljas statlig kreditgaranti för lån avseende vissa i det föregående berörda åtgärder till hästaveles främjande intill ett belopp av 1 100 000 kronor;

B. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionen II:477, såvitt nu vore i fråga, godkänna de förslag till omläggning av formerna i övrigt för och handläggningen av stödet åt hästaveln, som utskottet angivit i det föregående;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 337 och II: 408 samt I: 392 och II: 475, sistnämnda båda motioner såvitt nu vore i fråga, till Befrämjande av husdjursaveln å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 183 500 kronor;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 477, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad i propositionen nr 45 föreslagits i fråga om fördelning på varmbloods- respektive kallbloodsaveln av det för budgetåret 1959/60 utgående stödet åt hästaveln;

E. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 394 och II: 478 liksom ock med avslag å motionerna I: 392 och II: 475, II: 477 ävensom I: 395 och II: 479, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att ur statens lånefond för hästaveles befrämjande finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till lån för inköp av varmbloodiga avelsston 250 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 225 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhushrift erforderligt hästmateriel m. m. 400 000 kronor;

II. att motionerna I: 395 och II: 479, såvitt däri yrkats att bidrag från statens hästavelesfond skulle utgå även till uppfödningsspremier inom kallbloodsaveln och till gemensamhetsbeten för unghästar av ardenneras, icke måtte föranleda någon riksdagens utgård;

III. att motionerna I: 395 och II: 479 ävensom motionen II: 477, såvitt de ej besvarats i det föregående, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Hjalmar Nilsson* och *Mossberger*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I A, I B och I E hemställa, att riksdagen måtte

I A. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 394 och II: 478 samt I: 395 och II: 479, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, besluta

dels att statens hästavelesfond skulle avvecklas med utgången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 odisponerad behållning tillgodoföras den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln,

dels att statens lånefond för hästaveles befrämjande skulle avvecklas med ut-

gången av budgetåret 1958/59 och under fonden den 30 juni 1959 befintlig disponibel kontant behållning tillgodoföras den under reservationsanslaget Befrämjande av husdjursaveln upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln,

dels att under budgetåret 1959/60 skulde beviljas statlig kreditgaranti för lån avseende vissa i det föregående berörda åtgärder till hästavelns främjande intill ett belopp av 1 100 000 kronor;

I B. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionen II: 477, såvitt nu vore i fråga, godkänna de förslag till omläggning av formerna i övrigt för och handläggningen av stödet åt hästaveln, som reserverterna angivit i det föregående;

I E. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 392 och II: 475, II: 477, I: 394 och II: 478 samt I: 395 och II: 479, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att av under anslagsposten Stöd åt hästaveln befintlig reservation ett belopp av 400 000 kronor finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar, m. m.;

2) av herrar *Nord, Johan Persson, Nilsson* i Lönsboda och *Åhman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under I C och I E hemställa, att riksdagen måtte

I C. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 337 och II: 408 ävensom med bifall till motionerna I: 392 och II: 475, såvitt nu vore i fråga, till Befrämjande av husdjursaveln å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 833 500 kronor;

I E. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 394 och II: 478, I: 392 och II: 475 samt II: 477, liksom ock med avslag å motionerna I: 395 och II: 479, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m. lån för inköp av varmblodiga avelsston 250 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 225 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 200 000 kronor;

3) av herrar *Jonsson* i Strömsund och *Lindström*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under I E och III hemställa, att riksdagen måtte

I E. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 394 och II: 478, I: 392 och II: 475 samt II: 477 liksom ock med avslag å motionerna I: 395 och II: 479, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande finge under budgetåret 1959/60 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 250 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 225 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 200 000 kronor;

III. att motionerna I: 395 och II: 479, såvitt de ej besvarats i det föregående, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr NORD (fp):

Herr talman! I en till jordbruksutskottets utlåtande nr 13 fogad reservation föreslår jag och mina medreservanter vissa prutningar på de anslagsbelopp som Kungl. Maj:t äskat till stöd åt hästaveln.

Departementschefen begär att för detta ändamål skall utgå ett sammanlagt belopp av 2 miljoner kronor. Jag och mina medreservanter anser i likhet med utskottsmajoriteten, att det alltjämt behövs ett visst statligt stöd framför allt

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

för den kallblodiga hästaveln, som är den mera nyttbetonade. I enlighet med vad som framhålles i motionerna I: 392 och II: 475 bör dock med hänsyn till det statsfinansiella läget och nödvändigheten av största sparsamhet med statens medel anslaget till hästaveln enligt vår uppfattning begränsas till de i motionerna angivna beloppen.

För den kallblodiga hästaveln föreslår vi en minskning av anslaget med 50 000 kronor, vilket vi anser kan ske utan nämnvärd skada, då det mesta av dessa 50 000 kronor kan inbesparas genom rationalisering av premieringssystemet.

Den varmblodiga hästaveln har enligt vår uppfattning inte alls samma betydelse som den kallblodiga. En ännu kraftigare minskning av anslaget är därför enligt vår mening befogad. Vi föreslår därför att anslaget till stöd åt den varmblodiga hästaveln minskas med 300 000 kronor till 450 000 kronor.

Vi anser vidare i likhet med vad som föreslås i reservationen nr 3 av herr Jonsson i Strömsund och herr Lindström, att det av utskottsmajoriteten tillstyrka anslaget på 400 000 kronor till ridhusanläggningar bör minskas med 200 000 kronor.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 2.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Herr Mossberger och jag har till detta utlåtande avgivit en reservation, som innebär bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet har i vissa punkter på grund av motioner gått på en annan linje och egentligen förordat bibehållande av det gamla systemet med en hästavelsfond och en lånefond. Kungl. Maj:t har föreslagit, att statens hästavelsfond och statens lånefond för hästavelns befrämjande skulle upphöra från och med den 1 juli och ersättas med statlig kreditgaranti. Kungl. Maj:ts förslag baserar sig på en utredning, som efter många överväganden kommit fram till detta förslag. Därjämte har anslagsutredningen

i stort sett tillstyrkt förslaget. Riksdagens revisorer uttalade sig 1945 för att dessa fonder skulle försvinna, och statsmakterna har vid upprepade tillfällen yttrat sig i den riktningen att fonderna bör i någon mån avecklas.

Det märkliga med utskottsförslaget är att det innebär bibehållande av fonderna och därmed även bibehållande av understödens subventionskaraktär. Man skall enligt utskottet även i fortsättningen ha dels bidrag och dels lån för hästavelns främjande, vilket betyder att man framför allt subventionerar hästaveln. Herr Mossberger och jag har vänt oss särskilt mot den tanken, allra helst som avsikten när dessa åtgärder till förmån för hästaveln infördes var att de skulle bli av mera tillfällig karaktär.

Statlig kreditgaranti förekommer ju på många olika områden. Vi har i vår reservation bl. a. pekat på att stödlån till av skördekadador drabbade jordbrukare — och många av dem har ju varit i ett mycket prekärt läge under de gångna åren — löper med ränta. Likaså debiteras ränta på företagarföreningarnas utlåmnade lån vilka användes för att hjälpa framför allt små företagare ute på landsbygden. Också lån till skogsbruket och fisket löper med ränta. Man kan peka på ännu flera områden, där ränta får betalas för lån av medel som riksdagen anvisat. Men när det gäller hästaveln vill utskottet behålla subventionskaraktären i stället för att övergå till statlig kreditgaranti. Jag förstår inte varför man just beträffande hästaveln måste behålla subventionsformen.

Det är av dessa skäl som herr Mossberger och jag ansett att Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt är det enda riktiga. Vi har i vår reservation anslutit oss till Kungl. Maj:ts linje, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 1.

Herr JONSSON (s):

Herr talman! Innan jag redovisar mina och utskottsmajoritetens synpunkter på den fråga, som nu har berörts dels

av herr Nilsson och dels av herr Nord, tror jag att det är lämpligt att säga några ord om den utveckling som ägt och äger rum på hästavelns område, för att man skall få ett litet klarare begrepp om frågan.

Jag vill erinra om den oerhörda tillbakagången av vårt lands hästbestånd, som också har framhållits av hästavelsutredningen. År 1946 hade vi 595 800 hästar i landet, år 1958 hade antalet sjunkit till 177 000. Det är sålunda inte mindre än 418 500 hästar som försvunnit under de sista 12 åren. Hästavelsutredningen har också gjort vissa prognoser för framtiden och kommit fram till att vi år 1965 skulle kunna klara oss med 60 000 hästar. Nu är det nog så att utredningens uppfattning i den delen varit föremål för litet kritik. Utredningen har, anser man, varit väl optimistisk, när den ansett att vi skulle kunna klara oss med ett så starkt reducerat hästbestånd. Jag vill minnas, att statsutskottet år 1955 — det gällde då försvarets behov av hästar vid mobilisering och krig — gjorde ett uttalande om att vi nog borde iakttaga en viss försiktighet när det gäller minskningen av hästbeståndet. Om jag också tar hänsyn till beredskapssynpunkten, kommer jag fram till att det nog behövs ett betydligt större hästbestånd än utredningen tänkt sig. Låt oss bara göra det tankeexperimentet, att all oljetillförsel stoppas och att våra 380 000 jordbruk måste lita till hästar som dragkraft, samtidigt som försvaret behöver ett inte så litet antal hästar. Då kommer man inte långt med ett hästbestånd av 60 000. Dessutom behöver skogsbruket normalt ungefär 80 000 hästar, och det har nog varit väl optimistiskt, när man tidigare tänkt sig att hästen skulle bli överflödigt vid skogsdrivningarna; man börjar mer och mer inse, att det är nödvändigt att utnyttja hästen även i framtiden. Därför tror jag att ett visst stöd för hästaveln behövs även i fortsättningen. Hästaveln är inte lönande på det sätt som man kanske tror. Närmast tänker jag på behovet av hästar i det norrländska småbruket och i skogsbruket.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Jag vill vidare erinra om att man vid totalisatormedlens tillkomst tänkte sig, att en stor del av dessa pengar skulle gå till hästavelns främjande. Under och strax efter kriget hade vi också en rätt omfattande export av hästar. Vi fick bra betalt för dem, och för att inte priserna på hästar inom landet skulle påverkas alltför mycket bildades en hästexportfond, vilken även skulle få användas till hästavelns främjande.

År 1947 framlade dåvarande jordbruksministern Sköld förslag om att både hästexportfonden och totalisatormedlen skulle upphöra och ingå i statsbudgeten. I stället skulle två fonder bildas, nämligen en lånefond för hästaveln och en hästavelsfond. Vi vet att hästaveln är en sak, som måste läggas upp på lång sikt. Om man skaffar sig ett föl, tar det nära tre år innan man får det inkört och får någon nytta av det. Därför ansågs det, att det inte var så lyckligt att anslagen till hästaveln så att säga fluktuerar med hänsyn till tillgången eller knappheten på pengar i statsbudgeten.

Jag skall i detta sammanhang be att få citera ett uttalande av jordbruksutskottet med anledning av 1947 års proposition. Detta uttalande — som återfinns på s. 26 i utskottets utlåtande nr 10 — får nog anses utgöra kärnan i den uppfattning, som då fanns och som vi inom utskottet alltjämt har. Utskottet skriver: »Emellertid anser utskottet å andra sidan önskvärt, att full garanti skapas för att hästavelns behov kunna i tillräcklig omfattning tillgodoses, även då det budgetära läget skulle lägga svårigheter i vägen för att erforderliga anslag för hästaveln anvisas.» Vi har ansett, att man borde få något starkare garantier för den saken än vad den kungl. propositionen innebär.

Jag kan hålla med herr Nilsson om att det i varje fall budgetmässigt nog är rationellare, att vi har den form av stöd åt hästaveln, som Kungl. Maj:t och utredningen har föreslagit, nämligen en lånegaranti, men jag är inte alldeles säker på att det rent administrativt blir så mycket bättre. Jag tror i likhet med

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

vad statens jordbruksnämnd har anfört, att man inte därigenom kan räkna med att vinna några nämnvärda lättnader, men jag har som sagt ingenting emot den anordningen, och jag tror inte heller att flertalet inom utskottet har det. Vi har också uttryckligen sagt att den form av stöd som vi föreslår bör gälla under en övergångstid. Det kan ju komma förslag till nästa års riksdag, som skapar garantier för att den stimulans och det löfte till hästaveln, som det nuvarande systemet får anses innebära, kan komma hästaveln till del även genom dessa lånegarantier, och då har jag ingenting emot förändringen.

Jag vill också erinra om att de två stora statliga verk, som har med hästaveln att göra, nämligen lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd, har avstyrkt förslaget. Jag vill kanske fästa särskilt avseende vid vad statens jordbruksnämnd uttalar, eftersom den man, som jag förmodar har underskrivit detta yttrande, generaldirektör Nordlander, ju har varit många år i lantbruksstyrelsen och dessutom statssekreterare i jordbruksdepartementet och sålunda väl känner till denna angelägenhet. Vidare har alla de organisationer, som har insikt i hästaveln, avstyrkt vad som föreslagits. De har avstyrkt förslaget mera definitivt, vilket jag för min del inte tycker är nödvändigt.

Det är sålunda ingen större skillnad mellan utskottets förslag och Kungl. Maj:ts förslag härvidlag. Skillnaden ligger endast däri, att vi vill ha denna större garanti för hästaveln för framtiden. Jag vill särskilt understryka nödvändigheten av att vi kan få denna stimulans och denna hjälp till hästaveln för det norrländska jordbruket, ty för dessa små gårdar är det inte så lätt att vid sidan av arbetet, med den inskränkning i fråga om arbetskraft som för närvarande råder, bedriva hästuppfödning. Ekonomiskt sett blir det icke så lönsamt.

Jag vill också säga ett par ord med anledning av vad herr Nord yttrade. Reservanterna vill här göra en prutning, och visst kan man säga att häst-

aveln, liksom så många andra, kan klara sig själv, även om den befinner sig i ett beträngt läge. Men jag vill med hänsyn till vad jag nyss anförde om bland annat det löfte, som vi anser att riksdagen har givit i detta avseende, framhålla att man går väl långt när man begär denna prutning. Med hänsyn till det löfte som hästavelns representanter har fått och till det behov av stöd och en viss subvention, som här faktiskt föreligger, om man skall kunna något dämpa minskningen av hästbeståndet, tycker jag att det är helt naturligt, ja, rentav nödvändigt, att riksdagen på de punkterna följer utskottets förslag.

Jag skall inte ge mig in på något utförligare försvar av ridsporten, men jag tror att en uppmuntran av hästaveln även när det gäller den varmblodiga hästen är av betydelse inte minst ur beredskaps- och militära synpunkter.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Hermansson* (cp), *Eskilsson* (h), *Axel Emanuel Andersson* (cp), *Sundin* (cp), *Jonasson* (cp) och *Ebbe Ohlsson* (h).

Herr NILSSON, HJALMAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Jonsson framhöll att en del organisationer har tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Ja, det är riktigt, men dessa organisationer har en mycket nära anknytning till ridsporten, och jag måste fråga mig, huruvida de kan vara alldeles opartiska i sina yttranden över ett förslag sådant som detta. De har ju ett eget intresse av att ifrågavarande stöd utgår också framdeles.

Herr Jonsson tog också upp frågan om skogsbruket och hästarna. Det är klart att man fortfarande behöver hästar i skogen, men jag ställer den frågan, om det är rimligt att subventionera upprätthållandet av hästbeståndet inom skogsdriften genom anslag över statsbudgeten. Jag kan inte finna att det är riktigt. Skogsdriften är väl så lönsamt,

att den kan klara sig utan sådana subventioner.

Vad beträffar nedgången av hästbeståndet, som herr Jonsson också talar om, är det riktigt att en minskning där har skett under de senaste 12 åren. Men då är att märka att denna tillbakagång har skett under en tidsperiod, då staten har lämnat detta stöd. Trots den stimulans som legat i subventionen har hästbeståndet minskat. Subventionerna har alltså inte haft den verkan som man avsett med dem.

Härtill vill jag lägga ytterligare ett påpekande. I vår reservation har vi understrukit en sak, som jag tycker att kammarens ärade ledamöter i någon mån borde uppmärksamma, nämligen att om statens hästavelsfond, ur vilken bidrag utgår, skall bibehållas, så måste man tämligen snart över statsbudgeten tillföra fonden ytterligare medel, ty annars kommer den inte att räcka till. Vi har ansett det vara meningslöst att på det sättet tillgripa skattemedel för att fylla på den här fonden.

Herr JONSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Vad först beträffar herr Hjalmar Nilssons uttalande om subventionerna till hästaveln med hänsyn till skogsbruket vill jag genmäla att det ju inte främst är bolagens hästar som härvidlag avses. Som bekant är en rätt stor procent av dem som kör i skogen mindre jordbrukare, som själva föder upp sina hästar och som inte får något som helst bidrag till det av bolagen. Det är detta hästbestånd, som används både i jordbruket och i skogsbruket, som jag anser det vara så värdefullt att bibehålla. Jag tror också att det är ett mycket stort allmänt intresse att hästbeståndet i Norrland och andra skogsbygder kan upprätthållas i tillräcklig utsträckning.

Herr Nilsson påpekade till sist att medel måste tillföras hästavelsfonden. Jäväl, men det blir väl inte dyrare för staten att överföra 50 000 eller 100 000 kronor till fonden än om pengarna ges ut direkt. Ur sparsamhetssynpunkt spe-

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

lar det ingen roll vilken väg man går. Men jag vill, herr talman, säga att jag tycker det skulle vara naturligt att man inom jordbruksdepartementet tog upp ett resonemang med hästavelsorganisationerna i landet och med ledning därav sökte få fram ett förslag till nästa års riksdag, som man anser acceptabelt.

Jag vill också säga, att visserligen är en del av de organisationer, som här har avgivit yttranden, intresseorganisationer, men det är ju så, att vi emellanåt fäster rätt stort avseende just vid intresseorganisationernas remissyttranden. De betyder ju rätt mycket när det gäller exempelvis en lönefråga. I sådana sammanhang brukar vi ta en viss hänsyn till vad just löntagarna har att säga. För min del fäster jag emellertid större avseende vid vad lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd har sagt i denna fråga, och de är ju inte intresseorganisationer i den mening herr Nilsson avsåg.

Jag tror, herr talman, att kammaren kan gå på utskottets förslag. Jag vill också framhålla att vår värderade jordbruksminister inte behöver känna sig illa berörd därav, eftersom utskottet ju vad anslagsramen beträffar följer honom. Det är endast beträffande en liten detalj som utskottet vill att ett förnyat övervägande skall ske, innan frågan slutgiltigt avgöres.

Herr statsrådet NETZÉN:

Herr talman! Jag vill till att börja med försäkra herr Jonsson i Fjäle att jag absolut inte känner mig illa berörd, men det finns kanske en viss risk för att några av kammarens ledamöter av herr Jonssons första anförande kunde få den föreställningen, att här stod två konträra uppfattningar mot varandra och att den ena, representerad av propositionen, skulle innebära »ett hårt slag mot hästaveln», medan däremot utskottsmajoriteten representerade en välvillig inställning till hästaveln. Jag vill därför, herr talman, begagna tillfället att lägga till rätta den eventuella miss-

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

uppfattning som kan följa av en sådan bedömning.

Först och främst är det två syften som propositionen har velat tillgodose på grundval av vad jag menar vara ett mycket starkt dokumenterat utredningsmaterial. Det ena syftet är att finna formerna för att tillförsäkra hästaveln ett stöd av ungefär samma omfattning som för närvarande. Det andra syftet är att förenkla en av de mest invecklade, mest tillkrånglade och mest svåröverskådliga stödformer som vi över huvud taget, tror jag, kan uppvisa här i landet. Jordbruksregleringen rymmer många liknande svårigheter och komplicerade regleringsföreskrifter, men jag undrar med min egen begränsade erfarenhet, huruvida inte komplikationerna just på det här området tar priset i fråga om att vara tillkrånglade. Jag ber att få återkomma om ett ögonblick till frågan om den förenkling som propositionen innebär och som reservationen nr 1 har anslutit sig till.

På vilka grunder är då propositionen uppbyggd? Jo, den vilar dels på den speciella utredning som har försökt bedöma frågan, dels också på jordbruksanslagsutredningens resonemang, företrätt av representanter för samtliga de fyra största partierna i riksdagen med tongivande namn på det här området, nämligen herrar Hæggbloom, Antby, Sigfrid Larsson och Mossberger. Förslaget i propositionen ansluter sig i huvudsak till de synpunkter som anslagsutredningen har anfört.

För att förenkla stödverksamheten till hästaveln både till form och innehåll — om jag nu skall ta den frågan först — har det i propositionen föreslagits, att det s. k. särskilda stödet åt hästaveln, som riksdagen beslutat vid olika tillfällen under hela 50-talet, skall sammanföras med det mera bestående stöd som givits sedan många år tillbaka. Den sammanföringen innebär enligt min mycket bestämda mening och enligt hästavelsutredningens och jordbruksanslagsutredningens uppfattning inte bara en förenkling av stödåtgärderna utan också en stabilisering av det stöd som

utgår. Jag var alldeles övertygad om att det också av alla skulle uppfattas som en stabilisering, men jag upptäcker att det var förhastat att tro att det skulle uppskattas av de starka intressenter på hästavelns område som tydligen i stället har uppfattat det på ett helt annat sätt. Riksdagens beslut om det särskilda stödet avsåg ju att vara en temporär åtgärd. Genom förslaget i propositionen har det, som sagt, stabiliserats. Utredningsförslaget ville inte gå så långt; jag har tillåtit mig att gå ett stycke längre. Utredningen nöjde sig med att föreslå en period på fem år, och jag ber i sammanhanget att få erinra om att när herr Jonsson i Fjåle åberopar lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd, så har båda på den punkten velat stanna för en femårig övergångsperiod. Jag har däremot intagit en mot hästaveln och hästintressenterna avgjort generösare ståndpunkt. Jag har med sammanförandet av de båda anslagsformer, som hittills har utgått, till ett enda anslag velat i överensstämmelse med den speciella utredningens och jordbruksanslagsutredningens riktlinjer få det ordinarie reservationsanslaget på driftbudgeten till hästavelns främjande utökat. Pengarna för det särskilda stödet ligger för närvarande som bekant under statens hästavelsfond, en fond som tillkom 1947 och då fick ett startkapital på 5 miljoner kronor ur det gamla stuteriväsendets fond. Fonden är snart uttömd. Det finns för närvarande 1,2 miljon kronor att tillgå av de ursprungliga 5 miljonerna. Den fonden har uteslutande tagits i anspråk för utbetalande av statsbidrag. Lån har inte utgått ur den. Dess placering har heller inte varit räntebärande i sådan utsträckning att detta har varit möjligt. De förstärkningar av fonden som ansetts nödvändiga under åren 1955 och 1956 och som herr Jonsson åberopade har skett genom anslagsanvisningar under ett obetecknat anslag på driftbudgeten, alltså på exakt samma sätt som anslagsanvisningen har skett under det ordinarie reservationsanslaget till hästavelns främjande.

Jordbruksutskottets majoritet föreslår nu på grundval av de motioner som har väckts i den här frågan, att hästavelsfonden skall bibehållas, trots att utskottet accepterar att det tillfälliga stödet permanentas och förs in under reservationsanslaget till hästavelns främjande. Det framstår för mig som i det närmaste oförklarligt, varför utskottet valt den linjen, och det är i varje fall inte för mig möjligt att upptäcka någon motivering för den ståndpunkten i utskottsutlåtandet. Ser man det ur rent budgetteknisk synpunkt — jag är medveten om att den synpunkten absolut inte skall övervärderas, om sakskalet pekar i annan riktning — så skulle vi, om utskottets förslag går igenom, få en oförmåhet, som jag tror är utan motstycke. Utskottets avsikt tycks nämligen vara, att riksdagen i fortsättningen skall anvisa medel till det nu tillfälliga men hädanefter permanenta stödet under ett anslag på driftbudgeten för avsättning till fonden, och därefter skall Kungl. Maj:t med riksdagens bemyndigande överföra den nya anslagsanvisningen under fonden till reservationsanslaget. Jag ber om ursäkt om det här också låter otroligt komplicerat, men ungefär så skulle systemet fungera. Det betyder med andra ord att riksdagen under två olika anslag, liggande numren alldeles intill varandra på riksstaten, skulle anvisa särskilda belopp, som sedan genom Kungl. Maj:ts regleringsbrev eller kanske genom riksdagsbeslut skall sammanföras till ett och samma totalbelopp, som ställts till myndigheternas förfogande. Det förefaller mig som om detta vore ägnat att öka det krångel, som redan finns, utan att man därmed tjänar det i och för sig vällovliga syfte, som utskottsmajoriteten har gjort sig till tolk för.

Det har i detta sammanhang sagts, att det vore bra att ha kvar statens hästavelsfond, ty då skulle hästaveln bli oberoende av möjligheterna att få anslag över driftbudgeten. Herr Jonsson i Fjäle snuddade vid den tanken — i varje fall uppfattade jag det så. Personligen vill jag säga, att det inte är en rik-

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m. tig beskrivning. Varje tillskott till hästavelsfonden måste ske över driftbudgeten och bli beroende av riksdagens bedömning av de statsfinansiella möjligheterna att bevilja anslag till hästaveln. Vi har inte längre någon specialbudget för totalisatormedel, över vilken förr vissa medel indirekt gick till hästaveln. Hästavelsfonden förstärks inte heller genom att totalisatormedel flyter in i den. Riksdagen uttalade 1947, att »nytt kapital borde tillföras fonden och ersättning för förbrukat kapital, allteftersom det statsfinansiella läget gav möjligheter därtill». En sådan förstärkning sker nu enligt det förslag, som propositionen innehåller, inte via hästavelsfonden utan i stället via reservationsanslaget, där utgiftsändamålen är redovisade.

En summering av dessa synpunkter och invändningar innebär med andra ord, att man här skulle vinna den förenkling, som sammanförande av två likartade anslag representerar. Den förenklingen innebär inte i och för sig någon reduktion av det föreslagna stödet i strid mot de uttalanden, som tidigare har gjorts i riksdagen liksom av de båda åberopade utredningarna. Men på en punkt har herr Jonsson i Fjäle rätt, när han gör gällande, att förslaget innebär en inskränkning, och det är beträffande den låneverksamhet, som hittills har förekommit och som man nu vill skall bytas ut mot statliga lånegarantier.

Herr Nilsson i Kramfors har redan i huvudsak redovisat de skäl, som talar för en sådan ordning. Jag ber bara att med samma exemplifiering få upppepa, att stödbehövande på alla andra områden är ålagda att betala ränta på det upplånade kapitalet. För jordbrukarnas del gäller det även under skörde-skadep perioder, såsom herr Nilsson i Kramfors har påpekat. Denna skyldighet föreligger också i en rad andra fall, t. ex. för fiskarna. Man vill gärna ifrågasätta, om det därför är så välbetänkt att just på detta område inta en helt annan ståndpunkt. Jag är medveten om ett skäl, som herr Jonsson i Fjäle åberopat, nämligen att situationen i Norrland kanske skulle nödvändiggöra en liberalare tillämpning

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

av bestämmelserna. Men inte heller det skälet synes mig vara alldeles avgörande. Enligt propositionen möjliggöres en sådan tillämpning därigenom att lantbruksstyrelsen kan kompensera bortfallet av räntefriheten med statsbidrag. Därmed synes man kunna tillgodose just de önskemål, som herr Jonsson i Fjälle inte utan skäl åberopat och som gäller för vissa fall i Norrland.

Herr talman! Med dessa ord kan jag inte underlåta att med hänsyn till behovet av förenkling och för att rationalisera dessa stödformer anbefalla till kammaren den reservation, som är undertecknad av herrar Nilsson och Mossberger.

Herr JONSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag sade i mitt förra anförande, att den föreslagna ordningen kanske rent budgetmässigt var en förenkling, men jag tycker att statsrådet i det fallet tog till litet i överkant. Det är ju så i alla fonder, t. ex. jordbrukens egnahemsfond, att man har en anslagsram. Sedan får man vid varje riksdag fylla på de fonderna med pengar, ty annars tar de slut.

Jag vill bara starkt understryka, vad jag förut sade, nämligen att jag mest ömmar för den nordsvenska hästens fortbestånd. Jag tycker att man skulle kunna ta sig en ny funderare i detta fall och söka få större garantier för att vederbörande verkligen får det erforderliga stödet i större utsträckning än vad som finns föreslaget i propositionen och som statsrådet nyligen något berört.

Detta är inte någon stor fråga, och jag påpekade också i mitt första anförande, att den reservation som folkpartisterna avlämnat innebär ett betydligt hårdare ingrepp på vår hästavel än vad som är fallet med Kungl. Maj:ts proposition. Men när vi ändå har litet pengar kvar i denna fond, behöver vi inte skynda på. Skulle vi inte kunna tänka oss att låta denna fråga anstå ett år och under tiden resonera igenom de olika spörsmålen och framför allt söka

få till stånd en stödform, även om det utgår subventioner, som motsvarar de ränteutgifter, man får lov att kosta på sig vid en lånegaranti? Jag betraktar denna fråga som allvarlig inte minst för det mindre jordbruket och skogsbruket i Norrland. Jag vet hur svårt det är att få hingsthållare och få dem att betäcka sina ston. Jag tror därför det är berättigat ur allmän synpunkt, att man tar sig en ny funderare och söker få till stånd bättre garantier som ersättning för de fördelar vederbörande hittills haft. Det är också riktigt, som herr Hjalmar Nilsson säger, att trots att vederbörande haft dessa fördelar har hästbeståndet rasat ned. Jag ser detta som ett bevis på att fördelarna inte varit för generöst tilltagna.

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! I år har jag inte varit i tillfälle att deltaga i jordbruksutskottet vid granskningen av Kungl. Maj:ts förslag, som nu föreligger till slutgiltigt avgörande. Men om jag hade deltagit i utskottet, så skulle jag obetingat ha följt reservationen nr 1. Herr Jonsson i Fjälle började sitt anförande med att lämna en redogörelse om hästbeståndets reducering här i landet. Det var en mycket stark åderlätning som har skett under en tioårsperiod, men jag tror inte att man har möjlighet att stimulera till en ökning av hästbeståndet, vare sig man följer Kungl. Maj:ts förslag eller utskottets majoritet.

Det är inte genom subventioneringslinjen i detta utlåtande som man på något sätt kommer att påverka hästbeståndets ökning, utan jag tror att om man ur militär beredskapssynpunkt avser att ge större förutsättningar att bibehålla det hästbestånd som finns i Norrland samt önskar öka detsamma, då måste man gå en helt annan väg. Jag skulle vilja rekommendera statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att överföra subventioneringsmöjligheten till försvarsdepartementet. Det är ju helt naturligt, att en ökning av hästbeståndet är nödvändig ur mili-

tär synpunkt. Därom torde nog alla vara ense. Men även i reservationen nr 1 ges en klar deklARATION om att bidragsformen skall bibehållas. En avveckling har ej ägt rum för att man lägger om systemet som sådant, utan Kungl. Maj:t har här följt riksdagens tidigare önskemål om att den form av anslagsgivning och lån som det här är fråga om borde gå via en helt annan ordning. Det är, som statsrådet nyss framhöll, den linje, som den utredning vilken för en tid sedan avlämnade sitt betänkande, var inne på, nämligen att de frågor som berör denna långivning bör överföras till ett helt annat system, vilket även reservationen ger uttryck åt.

Jag är övertygad om att man inte vare sig med en hästavelsfond eller en bidragsgivning av den storleksordning som nu förekommer kan påverka hästbeståndets ökning i rätt riktning, utan jag tror att Kungl. Maj:t måste se på frågan från helt andra utgångspunkter. Då finner jag närmast, att det bör vara försvarsdepartementets sak att gripa in. Jag tror också att de kommunala hästuttagningsnämnderna kan ge en klar statistik över det hästbestånd som kan tas ut ur beredskapssynpunkt. Jag kommer att vid omröstningen följa reservation nr 1, men jag ber samtidigt, herr talman, att få yrka bifall till reservationen nr 3.

Herr JONSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att herr Svedbergs yrkande och resonemang inte riktigt hänger ihop, men i alla fall kommer ju även han fram till den ståndpunkten, att här behövs krafttag och kanske större än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Detta tycker jag motiverar att vi följer de gamla hjulspåren, tills vi får veta hur de nya kommer att gå. Statsrådet vädjade till kammaren att följa reservationen. Nu har andra kammaren redan bifallit utskottets förslag. Jag vill vädja till denna kammare att fatta samma beslut.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Vid utskottets behandling av detta ärende fick jag den bestämnda uppfattningen, att anledningen till att man ville ändra på Kungl. Maj:ts förslag var en rent principiell fråga när det gällde långivning. Här deklarerar emellertid sakkunskapen från åtminstone ett län, att det nuvarande systemet med det dåliga ekonomiska underlag som nu råder skulle innebära en smidigare tillämpning än de nya principer som Kungl. Maj:t föreslagit. Det var väl inte minst detta som gjorde, att majoriteten av utskottet gick på en annan linje än Kungl. Maj:ts.

Det finns ingen anledning att här upprepa vad herr Jonsson i Fjåle har sagt, utan jag vill bara understryka hans uttalande. När man på vissa håll säger, att hästaveln gått tillbaka trots dessa subventioner, så vill jag framhålla, att det först och främst är mekaniseringen inom skogsbruket, som orsakat att hästbeståndet minskats, men att detta i och för sig icke innebär något motiv för att man inte även i fortsättningen skall ge det stöd som behövs utan snarare tvärtom. Ty det är väl ändå så att man på grund av de geografiska förhållandena i Norrland på många ställen aldrig kan komma ifrån användningen av hästen i våra skogar. Om man sedan tar i betraktande den minskning i hästbeståndet som har skett, är det väl ändå inte realistiskt att säga att man inte bör subventionera skogsbruket på det sätt man här gör, utan i stället borde man väl med en ännu starkare argumentering kunna säga, att den utveckling, som har ägt rum mot bakgrunden av ett framtida och ett nutida behov av hästen i våra skogar och även försvarsberedskapssynpunkterna utgör anledning till att denna fråga bör behandlas välvilligt även i fortsättningen.

Jag vill sedan understryka att det ur ekonomisk synpunkt inte föreligger någon skillnad mellan reservationen och Kungl. Maj:ts förslag, utan det är här fråga om en principiell skillnad.

Jag vill, herr talman, med det sagda yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Det är riktigt att man i de motioner, som majoriteten inom utskottet har tillstyrkt, ansett att denna förändring med övergång till en statlig fond med kreditgaranti i viss mån skulle innebära en försämring för hästuppfödningen. Ja, det är riktigt, eftersom det med den nuvarande ordningen utgår bl. a. räntefria lån, och det är ju däri som subventionen ligger. Jag har frågat mig, om man bör behålla en ordning med räntefria lån på detta område. Det är den frågeställning som har gjorts. Jag betraktar det som utskottet här har föreslagit som en subvention, och jag kan inte underlåta att dra parallellen med den diskussion, som fördes här i kammaren för någon vecka sedan, när vi behandlade socialbudgeten. Vi diskuterade då praktiskt taget nedskärningar på dessa områden. Nu skall vi vara beredda att anta ett förslag, som innebär en subventionering på ett annat område. Jag tycker ändå att det borde finnas någon konsekvens i de beslut, som här fattas. Försöker man på den ena sidan att göra besparingar, bör man försöka göra det även på den andra sidan.

Jag tycker att Kungl. Maj:t här framlagt ett förslag, som innebär att stöd-
möjligheterna inte tas bort men att de räntefria lånen tas bort, vilket jag anser vara riktigt.

Herr statsrådet NETZÉN:

Förlåt, herr talman, men det är en sak jag måste besvara kammaren med.

Det har nämligen från ett par håll sagts, att ett bifall till propositionen skulle innebära svårigheter att tillgodose jordbrukets angelägna hästbehov, och detta på grund av systemet med lånegaranti. Det är inte riktigt rättvist att anföra den saken som argument i detta sammanhang, ty utskottet har, såvitt jag förstår, alldeles förbisett propositionens innebörd på den punkten, nämligen att lantbruksstyrelsen skall få befogenheter att kompensera räntebortfallet, vilket speciellt för Norrlands vidkommande — något som herr Sundin

var inne på — är av betydelse så långt att detta neutraliserar de olägenheter, som här har befarats. När det sägs att man bör vara införstådd med en snabbar decimering av häststammen än som enligt mångas mening varit riktigt välbetänt och önskvärd, bör man kanske göra klart för sig hur långt man vill sträcka sig i detta stycke. Utgångspunkten har varit både i utskottsutlåtandet och i reservationerna att man borde bibehålla ungefär samma omfattning av stödet till hästaveln som hittills. Men det framskyntade faktiskt i herr Jonssons senaste anförande att man vill sträcka sig ännu längre. Riksdagen bör alltså vara medveten om att innebörden är den att man i motsats till tidigare träffade avgöranden önskar utsträcka detta stöd vidare. Någon annan slutsats är svår att dra av det faktum att man vill behålla hästavelnsfonden, såvida inte avsikten är att man parallellt med det stöd, som denna innebär, vill bygga upp andra och nya möjligheter till ytterligare stödformer. Men riksdagen bör i så fall också vara medveten om att sådana anordningar innebär ökade statsutgifter utöver de nuvarande stödformerna för hästavelns främjande.

Herr JONSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara göra ett tillrättaläggande. Det föreligger kanske en förväxling. Det var närmast herr Svedberg, som yttrade att det måste till väsentligt andra och vidgade stödformer. Hans motivering och yrkande hängde inte ihop. Vi menar bara att när staten har en fond, från vilken utgår lån utan ränta, så innebär det en subvention som enligt vår mening kan vara rimlig. Nu önskar vi ha motsvarande anordningar infogade i regeringsförslaget och det blir inte några ökade statsutgifter. Man får lägga upp något slags subventionering. Men det blir inte någon ränteinkomst för staten. Därför är båda stödformerna enligt min mening ur budgetmässig synpunkt likvärdiga. Men jag vill säga att jag tycker att det är riktigt, som jordbruksministern här

har påpekat, att särskilt stöd ges åt den norrländska hästaveln. Jag har för min del velat ha detta mera klart utsagt och praktiskt utformat än vad som är fallet i föreliggande proposition och utskottsutlåtande.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att med anledning av de därunder förekomna yrkandena propositioner komme att framställas särskilt rörande varje punkt av utskottets i det nu förevarande utlåtandet gjorda hemställan.

I fråga om punkten I A, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Hjalmar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 13 punkten I A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Hjalmar*, begärde rösträkning, verkställdes nu vo-

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m. tering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;

Nej — 72.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de beträffande punkten I B förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen, såvitt nu vore i fråga; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Hjalmar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 13 punkten I B, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen, såvitt nu är i fråga.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;

Nej — 72.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ang. statens stöd åt hästaveln, m. m.

Härpå gjordes i enlighet med de angående punkten I C förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Nord m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På gjord proposition bifölls härefter vad utskottet i punkten I D hemställt.

Med avseende på punkten I E, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr Nilsson, Hjalmar, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom och herr Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del; 3:o), av herr Nord, att kammaren skulle antaga det förslag, som innehölls i motsvarande del i den av honom m. fl. vid utlåtandet anförda reservationen; samt 4:o), av herr Svedberg, Lage, att det förslag skulle godkännas, som innefattades i den av herrar Jonsson i Strömsund och Lindström vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Hjalmar, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr Hjalmar Nilssons yrkande.

Herr Nord åskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de ovan under 3 och 4 upp-

tagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr Nord's yrkande.

Herr Svedberg, Lage, begärde likväl votering jämväl om innehållet av denna kontraproposition, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i voteringen om kontraproposition i huvudvoteringen angående jordbruksutskottets utlåtande nr 13 punkten I E antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Nord m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i förstnämnda votering antagits bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen av herrar Jonsson i Strömsund och Lindström i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom upprensning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 52.

Därjämte hade 38 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående jordbruksutskottets utlåtande nr 13 punkten I E antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen av herr Nord m. fl. i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nord* begärde röst-räkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;
Nej — 59.

Därjämte hade 15 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därpå uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 13 punkten I E, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Hjalmar Nilsson och Mossberger vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering me-

delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;
Nej — 72.

Därjämte hade 14 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På sedermera gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten II hemställt.

Slutligen gjordes enligt de med avseende på punkten III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Jonsson i Strömsund och Lindström vid utlåtandet avgivna reservationen i förevarande del; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa prisutjämningsavgiftsmedel, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner m. m.

I propositionen nr 1 hade Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranleddes av vad departementschefen förordat;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

II. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 3 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

V. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för beviljande av ränteeftergift;

VI. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för åtnjutande av familjebostadsbidrag;

VII. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för åtnjutande av förbättringslån;

VIII. för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 080 500 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 948 000 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 488 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 676 000 kronor;

5) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

6) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

7) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;

8) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

9) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

10) till Förberedelser till en bostadsräkning ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om tertiärlån och egnahemslån m. m.;

II. medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 755 000 000 kronor;

III. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m.;

IV. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om tilläggs-lån;

V. medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 80 000 000 kronor;

VI. för budgetåret 1959/60 å kapitalbudgeten anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 700 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 100 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd

till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 120 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag hade utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 72, av herr *Mattsson*,

I: 82, av herr *Ragnar Bergh*,

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

I: 114, av herrar *Birke och Svenings-son*,

I: 115, av herr *Ewerlöf m. fl.*,

I: 116, av herr *Ewerlöf m. fl.*,

I: 117, av herr *Aastrup m. fl.*,

I: 206, av herr *Sundelin*,

I: 209, av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 212, av herr *Lindblom*, samt

från andra kammaren

II: 34, av herrar *Larsson* i *Julita och Ekström* i *Björkvik*,

II: 99, av herrar *Jansson* i *Benestad* och *Gustavsson* i *Alvesta*,

II: 100, av herrar *Magnusson* i *Borås* och *Nordgren*,

II: 106, av herrar *Senander* och *Holmberg*,

II: 156, av herr *Björkman m. fl.*,

II: 157, av herr *Hjalmarson m. fl.*,

II: 158, av herr *Ohlin m. fl.*,

II: 159, av herr *Hjalmarson m. fl.*,

II: 160, av herr *Haglund* och fru

Thunvall,

II: 261, av herr *Ståhl m. fl.*,

II: 264, av herr *Hedlund m. fl.*,

II: 265, av herr *Johansson* i *Stockholm m. fl.*,

II: 267, av herrar *Wedén* och *Rydén* samt

II: 269, av herrar *Gustafsson* i *Skelleftea* och *Wedén*.

Utskottet hade vidare till behandling förehaft de redogörelser, som riksdagens år 1958 församlade revisorer lämnat i sin berättelse (del I, § 12 och § 14) angående dels synpunkter på den statliga långivningen till egna hem och dels samernas bostadsfråga.

I de likalydande motionerna I: 72 (av herr *Mattsson*) och II: 99 (av herrar *Jansson* i *Benestad* och *Gustavsson* i *Alvesta*) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att pensionärsbostadsbidrag skulle kunna utgå även för pensionärer i tvåfamiljshus.

I de likalydande motionerna I: 82 (av herr *Ragnar Bergh*) och II: 100 (av herrar *Magnusson* i *Borås* och *Nordgren*) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skulle vara under-

kastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

I de likalydande motionerna I: 114 (av herrar *Birke* och *Sveningsson*) och II: 156 (av herr *Björkman m. fl.*) hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen vid behandling av nedanstående punkter under femte huvudtiteln måtte

punkten 84

a) godkänna i motionerna införd avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 080 500 kronor;

punkten 85

till Bostadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

punkten 86

a) godkänna i motionerna införd avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor;

punkten 87

till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 576 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 115 (av herr *Ewerlöf m. fl.*) och II: 159 (av herr *Hjalmarson m. fl.*) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att långivning till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skulle upphöra vid utgången av juni månad 1959 och ersättas med ett kreditgarantisystem enligt de närmare anvisningar härom, som utfärdades av Kungl. Maj:t.

I de likalydande motionerna I: 116 (av herr *Ewerlöf m. fl.*) och II: 157 (av herr *Hjalmarson m. fl.*) hade hemställts,

att riksdagen måtte besluta,

A. 1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1959 skulle ersättas av ett kreditgarantisystem;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skulle meddelas angående lån från Lånefonden för bostadsbyggnad eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att utgivandet av räntefria stående del av egnahems-lån och förbättringslån skulle upphöra fr. o. m. den 1 juli 1959;

4) att räntefria stående del av egnahems-lån icke skulle behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än tio år;

5) att räntegarantien skulle upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

6) att räntegaranti, som utgives fr. o. m. den 1 juli 1959, skulle grundas på en räntesats av 5 %;

7) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skulle erläggas;

8) att avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändring i villkoren för åtnjutande av familjebostadsbidrag;

9) att för budgetåret 1959/60 anvisa å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Kapitalmedelsförluster och ränteftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 135 000 000 kronor;

10) att till Bostadsrabatter anvisa ett förslagsanslag av 110 000 000 kronor;

B. att, om förslagen under A. 1) och 2) ovan icke vunne riksdagens bifall,

1) tertiärlån, som utlämnades tidigast den 1 juli 1959, skulle beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-teckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka samt, till den del de överstege 85 % av belåningsvärdet, amorteras på 25 år;

2) egnahems-lån och förbättringslån samt tertiärlån, som låge mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet, skulle fr. o. m. den 1 juli 1959 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

3) tertiärlån överstigande 85 % av belåningsvärdet skulle fr. o. m. den 1 juli 1959 förräntas efter en räntesats av 6,5 %;

4) vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skulle uttagas i samband med lånets utbetalande;

5) medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggnad, finge meddelas intill ett belopp av 825 000 000 kronor;

6) till Lånefonden för bostadsbyggnad för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 810 000 000 kronor;

7) medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggnad, finge meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

8) till Räntefria lån till bostadsbyggnad för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor; samt

C. att i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna I: 117 (av herr Aastrup m. fl.) och II: 158 (av herr Ohlin m. fl.) hade föreslagits, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 bil. 7, V huvudtiteln, skulle besluta,

1. att den garanterade räntan å primär- och sekundärlån för bostadshus som tillkommit före år 1951 skulle höjas med en halv procent från och med 1 juli 1959;

2. att räntan på tertiär- och egnahems-lån, som utbetalades efter 1 juli 1959, skulle utgöra 5 procent;

3. att vid försäljning rätt skulle medgivas köparen att återlåna den del av egnahems- eller tertiärlånet som amorterats;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

rats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren;

4. att avslå Kungl. Maj:ts förslag om att inkomstgränserna för erhållande av familjebostadsbidrag och räntefritt förbättringslån skulle höjas med 1 000 kr.;

5. att lånegränserna för flerfamiljshus som påbörjades efter 1 juli 1959 skulle utgöra 97 procent av belåningsvärdet för företagsformer som nu finge upp till 100 procent, 92 procent för dem som nu finge upp till 95 procent samt 85 procent för övriga;

6. att den räntefria stående delen av egnahemslånen skulle inkomstprövas på sätt som i motionerna angäves för egnahem, som erhöle preliminärt beslut efter den 1 juli 1959;

7. att till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 198 000 kronor;

8. att till Bostadsrabatter för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

9. att till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 206 (av herr Sundelin) och II: 261 (av herr Ståhl m. fl.) hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte för budgetåret 1959/60 såsom förslagsanslag anvisa till Bostadsstyrelsen: Omkostnader 853 200 kronor och till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader 608 400 kronor.

I de likalydande motionerna I: 209 (av herr Bengtson m. fl.) och II: 264 (av herr Hedlund m. fl.) hade hemställts, att riksdagen måtte

I. besluta, att den av staten garanterade räntan för primär- och sekundärlån med verkan från den 1 januari 1959 skulle höjas med 0,5 procent, samt

anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 88, till Kapitalmedelsförluster och ränteftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 130 000 000 kronor;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att med verkan från den 1 juli 1959 höja tertiär- och egnahemslåneräntan med 0,5 procent, därest icke dessförinnan en sänkning av det allmänna ränteläget genomförts;

III. besluta, att nuvarande bestämmelser i fråga om inkomststrecken för familjebostadsbidrag tills vidare skulle gälla, samt

anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 89, till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

IV. besluta, att nuvarande inkomstgräns för erhållande av förbättringslån, som helt eller delvis utgjorde räntefritt, stående lån, tills vidare skulle gälla, samt

anvisa å driftbudgeten för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln, punkt 90, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

V. besluta, att med verkan från den 1 juli 1959 räntefri, stående del av egnahemslån skulle utgöra högst 3 000 kronor;

VI. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt prövning av frågan om införande av individuell kreditgarantivning från staten, avseende långgivning till såväl en- och tvåfamiljshus som flerfamiljshus, samt i samband härmed allsidig utredning om den statliga bostadslångivningen och dess organisation i syfte att uppnå förenklingar och besparingar i densamma, samt

VII. beakta även vad i övrigt i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna I: 212 (av herr Lindblom) och II: 269 (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt förnyad utredning beträffande ett frigörande ifrån den statliga kapitalbudgeten av bostadslån under för bostadsproduktionens omfattning och villkor lämpliga former och med anlitande av kreditgarantisystem.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

I motionen II: 34 (av herrar Larsson i Julita och Ekström i Björkvik) hade hemställtts, att riksdagen måtte besluta att genom skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda frågan huruvida gällande egnahemslånekungörelse lämpligen borde ändras på sådant sätt, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gällde i fråga om bostäder som beboddes av lantarbetare, egnahemslån måtte kunna beviljas ägare eller brukare av jordbruksfastighet jämväl då lägenheten skulle bebos av fastighetens arrendator, samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen må föranleda.

I motionen II: 267 (av herrar Wedén och Rydén) hade hemställtts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning beträffande införande av värdebeständiga bostadslån i avsikt att inledningsvis reducera bostadskostnaderna i nybyggda hus och på längre sikt underlätta övergången till en fri bostadsmarknad vid tillräcklig behovstäckning.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, ävensom i anledning av motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

III. avslå i motionen II: 267 framställt yrkande beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån;

IV. avslå i motionerna I: 82 och II: 100 framställt yrkande beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag;

V. beträffande bestämmelser om ränteeftgift med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

VI. beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

VII. beträffande pensionärsbostadsbidrag för lägenhet i tvåfamiljshus i anledning av motionerna I: 72 och II: 99 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

VIII. beträffande omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

X. beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XI. beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

XII. avslå i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återläna del av tertiärlån;

XIII. avslå i motionerna I: 116 och II: 157 framställt yrkande om uttagande av en särskild förvaltningsavgift;

XIV. beträffande slopande av det ortsdifferentierade tillägsslånet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 160 och II: 265, sistnämnda motion såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XV. beträffande återkrav av beviljade tillägsslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVIII. beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XIX. avslå i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återläna del av egnahemslån;

XX. beträffande egnahemslån för anordnande av bostad åt arrendator med bifall till motionen II: 34 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXI. beträffande egnahemsbyggandet på landsbygden i anledning av riksdagens revisorers förevarande uttalande i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXII. beträffande utredning av samernas bostadsfråga i anledning av riksdagens revisorers förevarande uttalande i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXIII. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XXII., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar;

XXIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bostadsrabatter för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

XXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 117 och II: 158, I: 209 och II: 264 samt II: 106, förstnämnda fyra motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;

XXVII. till Bidrag till inrättande av pensionärshem för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

XXVIII. till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 755 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, till Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 700 000 000 kronor;

XXXI. till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 80 000 000 kronor;

XXXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 samt II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 120 000 000 kronor;

XXXIV. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordat;

XXXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 080 500 kronor.

XXXVI. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 3 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5;

XXXVII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 156 samt I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under denna punkt införd avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 488 000 kronor;

XXXVIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156 samt I: 206 och II: 261, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 948 000 kronor;

b) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 676 000 kronor;

XXXIX. till Förberedelser till en bostadsräkning för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

XXXX. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit under punkterna I.—XXXIX. särskilt berörda, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i *Doverstorp* och *Nilsson* i *Göingegården* samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i vissa angivna delar hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström och Malmborg*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 209 och II: 264 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

c) av herrar *Pålsson, Nils Theodor Larsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

2) beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda

bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

b) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Jacobsson, Edström, Malmborg* och *Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén* samt herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 115 och II: 159 samt I: 116 och II: 157, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 212 och II: 269 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

3) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte beträffande utredning angående värdebeständiga bostadslån med bifall till motionen II: 267 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

4) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunala och

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

s. k. allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: 82 och II: 100 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anför;

5) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande bestämmelser om ränteeftergift ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under V hemställa, att riksdagen måtte beträffande bestämmelser om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anför;

6) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under VI hemställa, att riksdagen måtte beträffande grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag med bifall till motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag;

7) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i

Skellefteå, vilka beträffande omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under VIII hemställa, att riksdagen måtte beträffande omprövning av bestämmelserna om räntefritt stående förbättringslån med avslag å motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag;

8) beträffande räntesatsen för förbättringslån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för förbättringslån i anledning av motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anför;

b) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Jacobsson, Edström, Malmborg* och *Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén* samt herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits;

9) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande räntesatsen för tertiärlån ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under X hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för tertiärlån i anledning av

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

10) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande tertiärlänets storlek och amorteringsstad ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XI hemställa, att riksdagen måtte beträffande tertiärlänets storlek och amorteringsstad i anledning av motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

11) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande rätt att återlåna del av tertiärlån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under XII hemställa, att riksdagen måtte bifalla i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av tertiärlån;

12) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande uttagande av särskild förvaltningsavgift ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XIII hemställa, att riksdagen måtte bifalla i motionerna I: 116 och II: 157 framställt yrkande om

uttagande av en särskild förvaltningsavgift;

13) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande återkrav av beviljade tillägsslån ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XV hemställa, att riksdagen måtte beträffande återkrav av beviljade tillägsslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

14) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande räntesatsen för egnahemslån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XVI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts;

15) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån ansett, att utskottets yttrande i berörda del bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XVII hemställa, att riksdagen måtte beträffan-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

de slopande eller minskning av den räntefria stående delen av egnahemslån i anledning av motionerna I: 209 och II: 264 samt I: 117 och II: 158 ävensom med avslag å motionerna I: 116 och II: 157, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

16) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XVIII hemställa, att riksdagen måtte beträffande återbetalning av beviljad räntefri stående del av egnahemslån med bifall till motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

17) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XIX hemställa, att riksdagen måtte bifalla i motionerna I: 117 och II: 158 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån;

18) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 5 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under XXIV hemställa, att riksdagen måtte

i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 116 och II: 157 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Kapitalmedelsförkluster och ränteeffergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 125 000 000 kronor;

19) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 6 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXV hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bostadsrabatter för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

20) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 7 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under XXVI hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 106 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158 samt I: 209 och II: 264, sistnämnda fyra motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.
ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor;

21) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 15 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXXIX hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från länefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 770 000 000 kronor;

22) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 15 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXX hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157, såvitt nu vore i fråga, till Länefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 715 000 000 kronor;

23) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 21 betecknade reser-

vationen ansett, att utskottet bort under XXXII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1959/60 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 65 000 000 kronor;

24) av herrar *Pålsson, Axel Johannes Andersson, Nils Theodor Larsson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Edström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herr *Hansson* i Skegrie, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 22 betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under XXXIII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 116 och II: 157 ävensom med avslag å motionen II: 265, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1959/60 under fonden för läneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 105 000 000 kronor;

25) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande avlöningsstat för bostadsstyrelsen under förutsättning av bifall till den med 2 a betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXV hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 080 500 kronor;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

26) beträffande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka under förutsättning av bifall till den med 25 betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXXVII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 117 och II: 158 ävensom med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i denna reservation införd avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor;

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström* och *Malmberg*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXVII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 114 och II: 156 ävensom med bifall till motionerna I: 117 och II: 158, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 198 000 kronor;

27) beträffande anslag till omkostnader för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att

utskottets yttrande i denna del bort hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXXVIII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 206 och II: 261 samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

b) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 576 000 kronor;

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Edström* och *Malmberg*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXVIII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 114 och II: 156 ävensom med bifall till motionerna I: 206 och II: 261, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

a) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 853 200 kronor;

b) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 608 400 kronor;

28) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka beträffande förberedelser till en bostadsräkning ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXIX hemställa, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag till Förberedelser till en bostadsräkning.

Vid utlåtandet fanns därjämte fogat ett särskilt yttrande av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka anförde:

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

»I motionerna I: 115 och II: 159 liksom i motionerna I: 116 och II: 157 har hemställtts att riksdagen måtte besluta, att den statliga långivningen för bostadsbyggandet skall upphöra från och med den 1 juli 1959 och ersättas med ett statligt kreditgarantisystem. I särskild reservation tillstyrkes från vårt håll bifall till detta yrkande. Trots detta kommer vi, för det fall att nämnda motionsyrkande icke bifalles av riksdagen, att reservationsledes taga ställning till och framföra yrkanden i anslutning till olika i Kungl. Maj:ts proposition och i avgivna motioner berörda problem även med utgångspunkt från att den statliga långivningen bibehålles. Våra yrkanden rörande dessa senare punkter är alltså alternativa.»

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp):

Herr talman! När det gäller att nu inom kamrarna ta ställning till en så utomordentligt viktig fråga som bostadsprogrammets utformning för det kommande budgetåret, ber jag att från centerpartiets sida här få framföra vissa synpunkter, som vi anlägger.

Beträffande bostadsbyggandets storlek och dess inriktning vill vi inom centerpartiet förorda, att igångsättningen av bostadsföretag under budgetåret 1959/60 inte överskrider 63 000 lägenheter. Vi motiverar detta med att vi anser att det är risk för att färdiga bostäder på sina håll inte skall kunna avyttras på grund av en konstaterbar stagnation av inkomstutvecklingen för medborgarna. Men framför allt finner vi det utomordentligt angeläget att vårt näringslivs internationella konkurrenskraft stärkes, genom att våra tillgängliga resurser i ökad utsträckning tas i anspråk för utbyggnad och rationalisering inom näringslivet.

Vi vill understryka, att enligt vår mening en ytterligare utökning av bostadsbyggnadsprogrammet kan komma att i nuvarande ansträngda läge medföra en alltför hård belastning av statsbudgeten. Vi vill också starkt understryka risken av att en utökning av bostadsbygg-

nadsprogrammet kan komma att förlänga och konservera det enligt vår mening i vårt land för dagen rådande alltför höga ränteläget. Bostadsbyggandet har en sådan preferens när det gäller kapitalanskaffningen, att ingen torde kunna motbevisa att dagens höga ränteläge och svårigheterna, ja, omöjligheten — som det synes — att få till stånd en räntesänkning, som är så efterlängtd av näringslivet, där räntan är en stor kostnadsfaktor, att allt detta i mycket betydande grad just är beroende av bostadsbyggandets stora kapitalbehov och preferensställningen för denna upplåning. Det är enligt vår mening nödvändigt att såväl jordbruk som industri för framtiden bereds större möjligheter att på mera lika villkor konkurrera om landets tillgängliga kapitalresurser.

Vi är inte ointresserade för bostadsbyggandet. Så får inte vårt ställningstagande tolkas. Men vi anser att det är nödvändigt med en klok och vettig avvägning av hur samhällets kapitalresurser skall fördelas mellan bostadsbyggandet å ena sidan och näringslivet å den andra. Nog är det viktigt att ho bra, men det är också angeläget att bibehålla arbetsplatserna och skapa nya sådana.

Vi vill också särskilt framhålla önskvärdheten av att människorna i ökad utsträckning och så långt det är möjligt bereds möjlighet att bo i eget hem. Vi vill att man vid fastställandet av målsättningen för bostadspolitikens utformning söker uppnå en sådan fördelning av bostadsbyggandet att egnahemsbyggelsen så småningom rent av blir den dominerande bebyggelseformen.

Av statsfinansiella och arbetsmarknadspolitiska skäl anser vi oss dock för närvarande böra avstå ifrån att gå vidare med detta krav just nu. Vi vill alltså för året godtaga vad Kungl. Maj:t föreslagit rörande fördelningen mellan egnahem och flerfamiljshus.

Från centerpartihåll vill vi också starkt understryka önskvärdheten, ja, nödvändigheten av att vi söker oss över till ett nytt system för upplåningen för bostadsändamål. Vi förordar varmt övergång från statlig bostadslångivning till

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

ett system med statlig kreditgaranti, där krediterna lämnas av bankinrättningarna i landet. Man vinner då framför allt att statsbudgeten i största möjliga utsträckning kan avlastas utgifterna för bostadsändamål. Sådana kreditgarantier bör kunna lämnas till såväl egnahem som flerfamiljshus.

Beträffande utformningen av ett dylikt kreditgarantisystem synes meningarna för närvarande i viss mån vara delade. Inom socialdepartementet har det upprättats en promemoria, där en form av kollektiv kreditgarantigivning förordas. Detta förslag har blivit kritiserat av en rad remissinstanser. Inom centerpartiet är vi också starkt kritiska mot formen för den föreslagna kollektiva kreditgarantigivningen. Vi förmenar att med den föreslagna utformningen realprövningen av bostadslåneansökningarna skulle komma att så gott som helt förläggas till kreditinstitutet, vilket vi inte finner lyckligt. De nuvarande förmedlingsorganen skulle inte komma att få nämnvärt inflytande i fortsättningen. Kommunernas nuvarande möjligheter till inflytande över bostadsbyggandets lokalisering skulle försvinna. Ärendenas prövning enbart från kreditinstitutens kreditvärdighetssynpunkter skulle enligt vår förmodan ge preferens åt bostadsbyggandet i de större tätorterna, medan landsbygdens mindre tätorter och den egentliga glesbygden med största sannolikhet skulle komma att missgynnas.

Vi vill också erinra om formen för kreditgarantisystemet inom företagarföreningarnas verksamhetsområden. Vi vill peka på hur man där har lyckats finna en form som är lämplig för sitt ändamål. Jag tror att man vid det vidare arbetet med utformningen av ett kreditgarantisystem skulle ha nytta och glädje av att närmare studera hur den nu nämnda kreditgivningen är utformad.

Inom centerpartiet förordar vi bestämt att förslaget om kollektiv kreditgarantigivning inte fullföljes. Lika bestämt förordar vi att man söker finna en form för individuell kreditgarantigivning.

Emellertid kommer en övergång till ett kreditgarantisystem att innebära en så genomgripande förändring i bostadslångivningen att man, när frågan om kreditgarantisystem, såsom vi hoppas, nu skall göras till föremål för skyndsamt utredning, i samband härmed enligt vår mening bör ta upp hela den statliga bostadslångivningen och den organisation, som för detta ändamål är erforderlig, till en allsidig undersökning för att uppnå möjliga och önskvärda förenklingar och besparingar i hela systemet för denna kreditgivning.

Herr talman! Jag vill inskränka mig till att här framföra dessa mera väsentliga bland de synpunkter som vi inom centerpartiet anlägger då vi går att ta ställning till det stora och från samhällsliga synpunkter så utomordentligt betydelsefulla frågekomplex som bostadsanskaffningsprogrammet utgör. Jag ber att få yrka bifall till alla de vid utlåtandet fogade reservationer som är avgivna av herr Pålsson m. fl., alltså reservationerna nr 1 c, 2 b, 3, 5, 6, 7, 8 b, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 och 24.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag är benägen att betrakta som ett gynnsamt drag i årets bostadspolitiska diskussion att de borgerliga representanterna i utskottet i avsevärt större utsträckning än förr om åren kunnat samla sig om gemensamma reservationer på väsentliga punkter. Under de gångna åren har det brukat gå så till att det från oppositionens sida framförts vissa yrkanden gentemot propositionens förslag. Oppositionens yrkanden har i regel blivit avvisade i första rondan, men sedan har ett och annat av oppositionens förslag tagits upp i propositionen ett följande år och på det sättet bifallits. Det är min förhoppning att detta mera samlade uppträdande från oppositionen i år skall leda till snabbare resultat i det avseendet.

Från vårt håll har vi många gånger framhållit, att bostadspolitiken med hänsyn till de ofantligt stora belopp som det

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

här rör sig om har ett sådant sammanhang med hela den ekonomiska politiken i övrigt att detta samband borde beaktas mer än vad som skett. Vi har upprepade gånger framfört det önskemålet att man även härvidlag skulle försöka att komma ifrån regleringsekonomien och över till en fri marknad med en bättre anpassning till kapitalmarknadens totala resurser. Vi har betonat önskvärdheten av att animera det frivilliga sparandet så att detta inriktas på nödvändiga och varaktiga ting. Vi har ansett att förverkligandet av dylika önskemål skulle spela en betydande roll då det gäller att bevara penningvärdet och även bringa ned bostadsproduktionskostnaderna till en sådan nivå att det blir möjligt för fler människor än nu att utan bistånd av andra själva sörja för sin bostadsanskaffning.

Det är, herr talman, mot denna bakgrund som man bör se de gemensamma förslag som de borgerliga representanterna i utskottet reservationsvis framfört. Det gäller här bl. a. det gemensamma förslaget i reservationerna nr 5 och 14 att minska de föreslagna generella subventionerna i fråga om räntegarantier. På den punkten har vi ju också stöd i den promemoria beträffande lånegarantierna på egnahemsområdet som socialdepartementet har skickat ut. Det är vidare mot samma bakgrund som man skall se vårt avslagsyrkande i reservation nr 6, som rör frågan om höjning av inkomststrecken för familjejobstadshidrag, och reservation nr 7 om förbättringslån. I reservation nr 9 tar vi upp frågan om konstruktionen av räntesatsen för tertiärlån, där vi velat främja mera likvärdiga konkurrensvillkor mellan olika företagsformer. I reservation nr 10 föreslås sänkning av lånegränserna för flerfamiljshus. I reservationerna 11 och 17 vill vi animera till överamortering. Reservation nr 15 behandlar frågan om inkomstprövning av egnahemslånen och avveckling av den räntefria stående delen. I reservation nr 3 gör vi ett utredningsyrkande i fråga om de värdebeständiga bostadslånen.

Rent platoniskt råder enighet mellan

partierna om att de generella subventionerna motverkar bostadssparandet och är ett incitament till höjning av bostadsproduktionskostnaderna. Åtminstone i utåtriktade diskussioner rör sig meningsskiljaktigheterna närmast om den takt i vilken man bör gå fram vid avvecklingen av dessa subventioner. Den vanliga invändning som vi här möter är att en snabbare takt vid avvecklingen skulle medföra att den del av boendekostnaderna, som betalas över hyreskontraktet, skulle stiga oskäligt och att bostadsproduktionen skulle stagnera. Mot den förra invändningen kan vi nu liksom tidigare göra gällande att boendekostnaderna generellt sett ju inte blir mindre genom att en del betalas över hyreskontraktet och en annan del över skattsedeln. Och vad den senare invändningen beträffar, så gäller det ju att en dirigerering av kapitalmarknaden inte skapar större totala resurser, utan en överdimensionering i en sektor medför brist i en annan eller också ökade sedelrekvisitioner från Tumba; och i in- tetdera fallet kan det sägas att man främjar en varaktig stabilitet på byggnadsområdet.

Detta är som jag ser det den väsentliga bakgrunden till våra gemensamma reservationer.

Därutöver har den grupp, som jag företräder, också ett antal andra reservationer som egentligen i huvudsak går tillbaka på precis samma motivering. Vi har först och främst upprepat vårt förslag att den statliga långivningen skall ersättas med ett lånegarantisystem; och i förhållande till det yrkandet är åtskilliga av våra andra yrkanden att betrakta som subsidiära och alternativa. Motiveringen för att vi upprepar detta förslag är tvåfaldig. Dels skulle man enligt vår mening vinna en bättre anpassning till kapitalmarknadens verkliga resurser, dels skulle man minska de statliga förvaltningsorganens uppgifter och därmed även de statliga förvaltningskostnaderna. Det kan inte sägas att man här ger sig in på ett nytt område — vi har ju förebilder både inom jordbrukspolitiken och inom exportnäringarna.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Och mot invändningen att det skulle uppstå lokala svårigheter med avseende på kapitalanskaffningen vill vi hävda, att det också finns exempel på att kreditinstituten har bildat samarbetsorgan som åstadkommer kapitalöverföringar till underskottsområden. Vi finner skälen för ett kreditgarantisystem så betydande att vi i år upprepar vårt yrkande. Skulle det falla, är jag för min del benägen att subsidiärt biträda ett reservationsvis framfört yrkande om utredning.

I samband med detta förslag om lånegarantisystem står vårt förslag om upptagande av en förvaltningsavgift om 0,5 procent för lånen.

Vi har upprepat vårt tidigare förslag att statsmakterna borde främja en något ökad frihet genom att inte lägga sig i frågan om fördelningen mellan olika produktionsformer utan överlämna åt kommunerna att disponera fixerade medelsramar på det sätt som ger största möjliga antal lägenheter. Vi har också upprepat vårt yrkande att upphandlingskungörelsen skulle komma att gälla i fråga om s. k. allmännyttiga bostadsföretag.

Vårt förslag till lånegarantisystem medför en del följdyrkanden. I fråga om avlönings- och omkostnadsanslagen till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna liksom i övrigt kommer våra yrkanden beträffande grunderna att få som konsekvens vissa yrkanden när det gäller anslagens storlek.

Slutligen har vi menat — och det är nytt för året — att man av hänsyn till det statsfinansiella läget bör dröja med att anvisa medel till en bostadsräkning. För närvarande begärs 300 000 kronor till förberedelser för den, men den skulle kosta många miljoner. Även om vissa skäl kan tala för att en bostadsräkning, därest den skall äga rum, bör företas i samband med folkräkningen 1960, har vi ansett det statsfinansiella läget sådant att man bör dröja med bostadsräkningen. Vi vet ju ännu inte hur ett stort hål i budgeten skall fyllas.

Med denna motivering ber jag, herr talman, att få biträda de yrkanden som nyss framställdes av herr Larsson, Nils

Theodor, alltså om bifall till reservationerna 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 och 24. Därutöver yrkar jag bifall till reservationerna 1 a, 2 a, 4, 8 a, 12, 13, 16, 25, 26 a, 27 a, och 28.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! När vi föregående år diskuterade bostadsförsörjningen tillät jag mig ge uttryck åt den mening, att mot-sättningarna i dessa frågor betydligt mildrats genom åren och att till synes oförenliga ståndpunkter mer och mer kommit att närma sig varandra. Det nu föreliggande utskottsutlåtandet jävar såvitt jag förstår inte detta påstående, även om det 30-tal reservationer, som fogats till utlåtandet, värtaligt vittnar om att det alltjämt finns kontroversiella punkter.

Som ett framsteg i strävandena att nå största möjliga enighet torde också böra observeras att det på en rad betydelsefulla punkter föreligger gemensamma yrkanden från folkpartiet, högern och centerpartiet. Jag ber, herr talman, att i allra största korthet få göra några kommentarer till en del av de föreliggande reservationsyrkandena, även om dessa i någon mån har berörts också av de föregående talarna.

Ett av huvudspörsmålen i debatten omkring bostadsfrågorna har sedan åtskilliga år varit frågan om bostadsbyggandets omfattning. Bostadsstyrelsen har hävdat att vi behöver ett bostadsbyggande på omkring 65 000 lägenheter årligen för att inom rimlig tid kunna häva den besvärande bostadsbristen och tillgodose de växande kraven på en bättre bostadsstandard. I folkpartiet har vi intagit samma ståndpunkt, en ståndpunkt som framför allt från socialdemokratiskt håll bedömts som realistisk och ekonomiskt lästsinnig.

Vi intar i detta avseende samma ståndpunkt som tidigare och menar att miniprogrammet bör sättas till 65 000 lägenheter för kommande budgetår. Vi föreslår samtidigt vissa ändringar beträffande lånegränserna ävensom beträffan-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

de räntecftergifter och subventioner, som kommer att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande utan att anspråken på statskassan kommer att öka. Vi noterar med tillfredsställelse att bostadsbyggandet under löpande budgetår nått en hög nivå ävensom att socialministern i statsverkspropositionen uttalat sin anslutning till bostadsstyrelsens av oss åberopade synpunkter angående bostadsbyggandets omfattning.

Vi är medvetna om att en viss anpassning av bostadsbyggandets storlek efter konjunkturens växlingar är motiverad, men vi hävdar å andra sidan att allt för stora svängningar i byggandets volym medför rubbningar, som ur arbetsmarknadspolitiska och andra synpunkter icke är önskvärda. Vi finner det angeläget att dessa synpunkter beaktas i riksdagen, varför jag beträffande utskottets motivering ber att få yrka bifall till reservation nr 1 b.

Frågan om sättet för bostadsbyggandets finansiering är också ett gammalt diskussionsämne, där man numera i princip synes vara i stort sett enig om att förordna införande av ett s. k. kreditgarantisystem. Systemet har visat sig praktiskt användbart på åtskilliga andra områden, och det borde inte möta några allvarligare svårigheter att tillämpa detsamma även beträffande kreditgivningen för bostadsbyggandet, då statsbudgeten därigenom till väsentlig del skulle avlastas utgifterna för bostadslånen. Under vilka former en övergång till kreditgarantisystem bör ske, synes emellertid inte fullt klarlagt, varför vi på den punkten förordar en skyndsamt utredning. I varje fall tror vi inte att en övergång till ett annat finansieringsystem är möjlig redan till den 1 juli innevarande år, vilket föreslås i en högerreservation på denna punkt i utskottets utlåtande.

I enlighet med de motionsyrkanden som gjorts på denna punkt anser vi att en utredning om övergång till kreditgarantisystem bör avse hela bostadsområdet. Av vilken anledning utskottets majoritet inte ansett sig kunna biträda detta yrkande har ej närmare redovisats.

Ett annat spörsmål, som sammanhänger med frågan om bostadsbyggandets finansiering, behandlas i reservation nr 3 av herr Pålsson m. fl. och grundar sig på en motion av herrar Wedén och Rydén i andra kammaren. Förslaget syftar till en utredning angående åtgärder för att värdesäkra olika former av långsiktigt sparande, främst för bostadsändamål. Utskottets majoritet ägnar uppslaget ett förstrött intresse och avstyrker motionen med en motivering, som näppeligen kan sägas vara särdeles övertygande.

Frågan om räntan på bostadslånen sammanhänger intimt med statens ekonomiska engagemang för bostadsbyggandet. Den garanterade räntan på primär- och sekundärlånen har höjts i ett par omgångar tidigare, senast år 1957 med en halv procent. För hus som påbörjats efter den 1 januari 1958 har räntan på tertiär- och egnahemslån höjts från 3 till 4 procent.

Tendensen har sålunda varit en successiv avveckling av räntesubventionerna. Frågan är väl egentligen hur långt man i det avseendet kan gå utan att återverkningarna på hyreskostnaderna blir alltför besvärande. En höjning av räntan i enlighet med vad som föreslås i reservationerna nr 5 och 9 synes med hänsyn till nu rådande ränteläge väl motiverad och torde ej heller kunna sägas stå i strid med utskottets uttalade mening, att ränteutgifterna för nya hus alltfört bör hållas på en relativt låg nivå.

Den räntefria stående delen av egnahemslånen har justerats nedåt från 8 000 till 4 000 kronor inom loppet av några år. När vi nu föreslår en ytterligare begränsning av den räntefria delen till 3 000 kronor synes detta stå i god överensstämmelse med tidigare uttalanden om en successiv avveckling av de generella subventionerna. Åtgärden måste också betecknas som i hög grad motiverad med hänsyn till rådande samhällsekonomiska läge. Samtidigt föreslås att den räntefria stående delen av egnahemslånen skall inkomstprövas för låntagare, som erhåller preliminärt beslut

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

efter den 1 juli 1959. Inkomstgränsen föreslås avvägd så att den som haft en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst som genomsnittligt överstiger 13 000 kronor under de tre senaste åren inte erhåller någon kapitalsubvention. Utskottets majoritet har inte velat biträda detta förslag, bland annat med den motiveringen att det inte kan vara välbetänt att genom en försämring av lånevillkoren hämma egnahemsbyggandet. Gentemot detta torde kunna invändas att den begränsning av subventionerna som hittills skett inte synes ha haft de verkningar utskottet påtalar och att det i varje fall inte torde kunna återopas beträffande den betydande grupp av låntagare som har ekonomiska möjligheter att själv svara för sina bostadskostnader.

I motionsyrkanden vid 1958 års vårriksdag, vilka upprepats i år och som framföres i gemensamma reservationer av de tre borgerliga partierna, yrkas att vid försäljning av statsbelånad fastighet köparen skall medges rätt att återlåna den del av tertiär- och egnahemslån som amorterats utöver vad som föreskrives i lånevillkoren.

Det förefaller uppenbart att i den mån räntesubventionerna minskar, ökar intresset för att göra avbetalningar på lånen utöver den fastställda amorteringsplanen. Ännu finns det väl lyckligtvis folk som har ambition att betala sina skulder i mån av förmåga. Denna gammalmodiga inställning, som man i modern tid gör allt för att söka utrota, borde det nog i dagens situation med vårt otillräckliga sparande vara angeläget att på allt sätt söka stimulera. Om låntagaren är i den situationen att han kanske om några år nödgas sälja fastigheten — på grund av ändrad arbetsplats eller andra orsaker — motverkas uppenbarligen detta sparintresse av det kända förhållandet att ett hus som är högt belånat är betydligt lättare att sälja till ett skäligt pris än en fastighet för vars förvärvande det krävs en större kontant kapitalinsats. Det måste vara ett klart intresse ur samhällets synpunkt att låntagarna stimuleras att göra så sto-

ra inbetalningar som möjligt på lånen, men detta syfte främjar man inte genom den underligt negativa ståndpunkt utskottsmajoriteten intagit i denna fråga.

Herr talman! Jag har i största korthet berört några av de förslag som reservationsvis framförts i anslutning till det föreliggande utskottsforlaget, och jag instämmer i herr Nils Theodor Larssons yrkande utom beträffande reservationen under punkt 1 c, där jag i stället yrkar bifall till reservationen 1 b. Dessutom ber jag att få yrka bifall till reservationerna 26 b och 27 b.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Det har hänt någonting i bostadspolitiken i år. Centerpartiet, högern och folkpartiet har slutit sig samman på väsentliga avsnitt av bostadspolitiken, men det är liksom någonting man inte gärna vill tala om. Herr Bergh, som samlat de andra omkring sig, noterade saken, och herr Jacobson talade omkring den, men herr Nils Theodor Larsson sade inte ett ord om den. Om nu han skäms mest, vet inte jag. Det är emellertid rätt nöjsamt att notera att det som kommer att få en väsentlig betydelse för hyresgästerna och för bostadsproduktionen liksom inte är någonting man skall tala om. Man springer undan med svansen mellan benen som någon som inte vill visa sig.

Vi kan konstatera att vi har en mycket hög bostadsproduktion i landet, en produktion som vi inte haft motsvarighet till tidigare, vare sig vi räknar i det gamla måttet antal lägenheter eller om vi räknar i rumsenheter eller kvadratmeter. Igångsättningen under fjolåret var mycket hög, och för innevarande budgetår är den beräknad till 71 000 lägenheter. Vi fick förra året fram 62 000, och man räknar med att det i år skall bli ett resultat på närmare 70 000. Detta är mycket höga siffror som — det skall vi notera — är tillkomna framför allt av sysselsättningskäl. De vikande konjunkturen har föranlett samhället att öka aktiviteten just därför att bostadsbyg-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

gandet liksom byggnadsverksamheten över huvud taget är den verksamhetsgren som mest stimulerar näringslivets skilda grenar, och eftersom det alltjämt finns ett skriande behov av bostäder på många orter har det varit till dubbel nytta med den mycket kraftiga ökning som har skett av igångsättningen. Den som vill läsa litet noggrannare i utskottets utlåtande finner att utskottet har gått några steg längre än Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t säger att man vid vikande konjunktur givetvis får anpassa bostadsbyggandet efter konjunkturen och att de 63 000 lägenheter som utgör minimiramen kanske får bli det verkliga utfallet. Utskottet anser emellertid att enbart bristen på bostäder på flertalet orter är skäl nog att sträva efter att hålla bostadsbyggandet på den höga nivå som markeras av talet 70 000.

Kungl. Maj:t har inte föreslagit några ändringar beträffande lånevillkoren av någon väsentlig betydelse. Räntegarantien bevaras, tertiärlånens amorteringstid och ränta skall vara likadana som tidigare. Vi har nyss genomfört ändringar av alla dessa lånevillkor. Endast en företeelse — och det är väl en blindtarm inom bostadspolitiken — opereras bort, nämligen de ortsdifferentierade tilläggslånen som har dröjt kvar år efter år även sedan grunden för deras existens inte längre finns kvar. Dessa tilläggs lån skall inte ges från och med nästa budgetår, och återkrav på dessa och tidigare utbetalade provisoriska tilläggs lån skall också göras i viss omfattning.

Dessutom skall inkomstgränserna för dem som äger rätt att erhålla familjebostadsbidrag lyftas upp med 1 000 kronor för att i takt med levnadskostnadsutvecklingen möjliggöra en bibehållen bostadsstandard för de mindre inkomsttagarna. Den principen har tidigare legat till grund för dessa bidrag. En av förutsättningarna för att folk skall få en hygglig familjebostad bortfaller om löner och levnadskostnader stiger i en sådan relation till varandra som nu har skett men inkomstgränsen inte ändras. Levnadskostnadsutvecklingen tenderar

ju att göra det mycket besvärligt för dessa människor att klara sin bostadsförsörjning med en oförändrad standard. Högern och folkpartiet har på den här punkten kommit överens om att föreslå förändringar i lånevillkoren, som skulle medföra avsevärt ökade kostnader för de boende. Självfallet kommer ändringarna att betyda olika mycket för olika människor, beroende på när lägenheterna de bor i har färdigställts. Det rör sig om 700—750 tusen familjer som därigenom skulle få en ändrad hyreskostnad. Det är ingen liten omsättningskatt, som man på det sättet så att säga bakvägen skulle ta ut av en stor del av detta lands befolkning. Det gäller här cirka 30 procent av lägenheterna i landet, vilket är ungefär den mängd lägenheter som färdigställts sedan år 1941. För dem skulle villkoren ändras enligt högerns och folkpartiets förslag. I ett vanligt normalfall skulle det innebära en ökad hyreskostnad på omkring 300 kronor. Ökningen kan vara mindre och den kan vara större, men i genomsnitt blir den 300 kronor. Om riksdagen godkände den samlade borgerliga frontens förslag om bibehållande av de nuvarande inkomstgränserna trots levnadskostnadsutvecklingen, skulle det leda till att många av dessa familjer dessutom miste familjebostadsbidrag, varigenom kostnadsökningarna för dem kom upp i det dubbla, alltså 600 kronor. Det är ju de lägsta inkomstgrupperna som skulle drabbas hårdast.

Om nu ett sådant resultat är betecknande för samverkan mellan de tre borgerliga partierna, får man väl vara glad över att det inte finns praktiska förutsättningar att för närvarande genomföra en sådan bostadspolitik i detta land.

Eftersom herrar oppositionstalare inte ville ödsla tid — om det nu var det som var skälet — med att tala om vad deras förslag innebär, så vill jag fästa uppmärksamheten på det. Det är här fråga om en höjning av gränsen för statens räntegaranti för bottenlånen med en halv procent. Den skall t. o. m. tillämpas retroaktivt från den 1 januari i år, nämligen som hittills aldrig förekommit i

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

bostadspolitiken; över huvud taget brukar man ju undvika sådan retroaktivitet. Man skall vidare höja statslåneräntan med en procent, och för alla byggare, som inte är enskilda byggmästare, skall räntesatsen höjas med ytterligare en halv procent på den del av lånen som ligger över 85 procent av det godtagbara avkastningsvärdet — jag är ledsen att det är fråga om så mycket konstiga siffror här. Dessutom föreslås en förkortning av amorteringstiden på den delen. Det är alltså de allmännyttiga och kooperativa företagen man vill belasta med en ytterligare räntekostnad och hårdare amorteringsvillkor — till vilken glädje det nu kan vara för människorna i detta land; vi vet ju att en mycket stor del av befolkningen bor och kommer att bo i lägenheter som uppförts av allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag. Man vill sänka lånegränserna för de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagen med hänvisning till det där gamla, sakligt absolut omotiverade påståendet att man önskar få till stånd konkurrens på lika villkor.

Det är ett sådant där påstående som slängs ut i avsikt att få alla hjärnor att slockna. Ingen vet egentligen vad det innebär, och ingen kan alltså argumentera i frågan. Man tjarar med det i förhoppning att alla till slut skall tro på det. Om man undersöker argumentet det minsta, hittar man inte något som helst sakligt stöd för påståendet att man skulle uppnå lika villkor i konkurrensen genom att sänka lånegränserna. I år har emellertid högern och folkpartiet i enighetens namn fått även centerpartiet med sig på den linjen. Centerpartiet har hittills i den frågan hållit sig på den förnuftiga sidan, förmodligen på grund av dess kommunala förankring, ty ute i bygderna vet man att en sådan politik bara skulle lasta över bördor på kommunerna genom att den gjorde ytterligare kapitalinsatser från deras sida behövliga och skulle leda till en ytterligare administrativ belastning av bostadsbyggnadsverksamheten.

Även i fråga om andra detaljer föreligger avvikande förslag från opposi-

tionspartiernas sida. Utskottet vill på Kungl. Maj:ts förslag höja inkomstgränsen med 1 000 kronor när det gäller rätt att erhålla den räntefria stående delen av förbättringslån. Det förslaget avvisar centerpartiet i år i en motion, och partiets ståndpunkt är motiverad där.

Utår att fördjupa mig i alla detaljerna kan jag på detta sätt ungefärligen sammanfatta de punkter på vilka oppositionen enats om att åstadkomma högre boendekostnader. Man vill på det sättet åstadkomma ett tvångssparande och minska statens utgifter. Man kan ju inte räkna med att människorna, om de får högre hyror, skall få mer pengar över att spara. Talet om sparande i samband med de generella subventionerna kan väl inte innebära annat än att staten skulle dra in pengarna till sig och använda dem till någonting annat. Detta är betänkligt ur flera synpunkter. Just nu är det ju mycket angeläget att hålla en hög produktion i gång för sysselsättnings skull. Vi har under de senare åren genomfört en rad skärpningar av villkoren som leder till ökade kapitalkostnader, ändringar som började tillämpas för hus påbörjade den 1 januari 1958 och som alltså inte blommar ut förrän någon gång i år och som leder till att människor blir betänksamma när de skall hyra lägenhet och inte haft en motsvarande inkomstutveckling. Många andra intressen pochar på ekonomiska insatser, och folk får då svårt att klara en ökad hyreskostnad. Då skall man ytterligare höja hyran. Hur det stämmer överens med centerpartiets resonemang om att man får vara försiktig, ty allting är så dyrt och folk har inte råd att betala höga hyror, det kan man fråga sig. Men det skall tydligen finnas en viss logik i detta.

Om man vill bevara sysselsättningen, skall man inte förstöra vårt kanske viktigaste instrument för att hålla en jämn sysselsättning, vilket består i att mau tillgodoser den efterfrågan på bostäder, som är så stor framför allt i de större orterna att bostadsbristen där är besvärande. Vi kan nu för första gången också notera, att ökningen av bostadspro-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

duktionen har blivit starkare i de stora tätorterna än i småorterna. Förr var det så, att man byggde mest, där bostadsbristen var minst. Nu är det som sagt tvärtom, och den utvecklingen bör man vara mån om att låta fortgå i lugn takt, så att man kan få ett tillstånd, där man inte behöver tala om bostadsbrist i den meningen som vi nu gör. Vi kan då också komma fram till en balans på bostads- och hyresmarknaderna, vilket kommer att föra med sig många behagliga sociala effekter.

Det skulle kanske finnas skäl att ytterligare beröra några synpunkter på verkningarna av den samlade oppositionens förslag, men jag skall inte förlänga debatten med det. Jag vill bara notera att när högern här för fram sin gamla tanke om att staten totalt kan avveckla sitt engagemang i bostadspolitiken, kan vem som helst med den allra minsta fantasi föreställa sig vad som då kommer att hända. Att det inte blir någon egentlig bostadsproduktion är klart, även om det naturligtvis finns folk med fantastiskt stora inkomster, som kan skaffa sig lägenheter. Det värsta med högerns förslag är, att man gått för långt i sin ambition att spara pengar, att man föreslår, att kreditgarantisystemet skall införas den 1 juni 1959 — detta trots att staten redan lovat åtskilliga egnahemsägare att de skall få egnahemslån efter den 1 juni 1959. Det finns bara ett beslut beträffande egnahemslånen och det lämnas innan man startar byggandet — det är ett löfte. De som nu har halvfärdiga stugor skulle alltså komma i den situationen, att de inte fick pengar från staten utan var utlämnade till den öppna marknaden. Om vederbörande skulle vara hänvisade till att anlita allmänna marknaden, skulle det inte finnas möjligheter att klara denna sak utan det skulle bli katastrof för dem. Jag undrar hur egnahemsägarna skulle reagera inför detta.

Kravet på kreditgarantisystem är en behaglig karamell, som alla suger på. Vi vill alla vara med om att genomföra ett kreditgarantisystem. Redan nu har det

genomförts en väsentlig förenkling i administrationsapparaten då det gäller läneärenden. Ingen har någonting emot det, i varje fall ingen i statsutskottet. Regeringens proposition talar också samma språk. Men vi vill inte genomföra det kreditgarantisystemet, om vi vet, att det kommer att innebära en uppenbar fara för bostadsbyggandets finansiering och lånevillkor i allmänhet. Det är på den punkten uppfattningarna skiljer sig åt. Högern struntar i detta; folkpartiet och centerpartiet vågar inte säga att de gör det, men de vill i alla fall gärna suga på karamellen.

Det rör sig här om ett årligt lånebehov av en miljard, som skall lånas upp för att ersätta den del, som staten nu svarar för. Var finns de pengarna någonstans på lånemarknaden?

I en promemoria, som är utförligt citerad i högerns motion, talas om att det här rör sig om 400 miljoner kronor enbart för egna hem, som skulle lyftas över på sparbankerna. Nu visade det sig, att sparbankerna inte såg sig i stånd att kunna klara denna sak. Vi får vara tacksamma för att denna trepartikoalition inte skriver propositioner med tanke på det sätt, varpå högern citerar remissinstansernas yttranden. Nu hade jag tack och lov själv tillgång till remisshandlingarna när det gällde kreditgarantierna och kunde konstatera, att högern här läser så som vissa andra läser bibeln.

I högerns reservation står det, att Svenska sparbanksföreningen tillstyrkt det här systemet. Jag undrar hur man skall läsa sparbanksföreningens yttrande för att kunna dra sådana slutsatser. Sparbanksföreningen sammanfattar i sin tidskrift sin ståndpunkt ungefär så här: »Såsom också framhålls i Sparbanksföreningens yttrande, kräver de tekniska problemen liksom frågan om kapitalförsörjningen noggranna och ingående överväganden. Sparbanksföreningens yttrande mynnar därför ut i att ytterligare utredningar bör göras, innan förslaget tas upp till slutlig prövning.»

I detta yttrande göres en noggrann de-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

taljgranskning av promemorian. Föreningen säger dessutom att den väsentliga frågan, om det finns pengar att tillgå, inte alls är beaktad i promemorian. Därför är det inte heller möjligt att ta ställning till de verkningar, som ett genomförande av förslagen i promemorian skulle få. Sparbanksföreningen säger dessutom i sin tidskrift, att detta förslag, därest det skulle genomföras, skulle bli mera genomgripande för svensk sparbanksrörelse än något tidigare förslag som kommit fram i detta land.

I högerns reservation anges detta som ett »tillstyrkande» av ett kollektivt garantisystem på egnahemsområdet.

I promemorian skymtar vidare den organisation, som jag är engagerad i och som säges »i princip ha tillstyrkt» ett individuellt kreditgarantisystem. Jag känner inte igen yttrandet, som jag själv haft rätt mycket med att göra och där jag själv satt dit ganska många bokstäver.

Det är väl rätt meningslöst att på detta sätt vilja ge sken av att remissinstanserna har tillstyrkt något, som de i verkligheten ställer sig kritiska emot. Vi har sällan sett en promemoria, som har blivit så hårt kritiserad av remissinstanserna, t. ex. riksbanken, som denna promemoria. Remissinstanserna har framför allt yttrat sig över sådant, som inte finns medtaget i promemorian. Denna har nämligen inte alls beaktat frågan, huruvida det finns pengar att tillgå på marknaden.

Det är en teknisk utredning, men det olyckliga är att man räknat med en viss angiven tidpunkt och att man bortsett från frågan om det finns pengar.

Kungl. Maj:t har nu sagt att det inte finns förutsättningar att genomföra förslaget i den form som det fått och i det läge vi nu befinner oss, ty avsevärda störningar skulle då förorsakas på bostadsmarknaden. Därför måste vi i detta läge söka oss tillbaka dit där vi var tidigare. Vi är överens om att vi vill ha ett kreditgarantisystem, men ingen ser sig i stånd att i dag kunna ge-

nomföra det utan att det skulle medföra ett väsentligt avbräck för bostadsbyggandet. Men högern vill gå den andra vägen och därför vill den också ett kreditgarantisystem.

Det finns en annan liten detalj, där jag skulle vara intresserad av att höra vad herr Bergh har att säga — han sitter där borta och tänker uppenbarligen ta till orda. Det gäller frågan om de räntefria stående delarna på egnahemmen. Här är de tre partierna ju överens om att sänka dem från 4 000 till 3 000 kronor och inkomstpröva dem. Men när det gäller huruvida de räntefria stående delar, som redan är utbetalade, skall återkrävas eller ej, så vill högern att man skall skänka dem tillbaka till egnahemsägarna. Det gäller cirka 700 miljoner kronor som står ute i egnahemmen i räntefria stående lån, och det är en fråga som riksdagen så småningom får ta ställning till när tiden för deras prövning går ut.

Finns det någon konsekvens i att skänka tillbaka pengarna till de gamla egnahemsägarna, som haft lägre byggnadskostnader och haft en gynnsammare miljö att bygga i, och i stället försämrade lånevillkoren för dem som skall bygga i dagens hårda klimat och till dagens byggnadskostnader? Jag höll på att säga, att det vore bättre att göra tvärtom. Jag är inte säker på hur man skall gå till väga härvidlag. Det fordras en grundlig undersökning beträffande tillvägagångssättet. Om man kan finna former för en viss ordning så har jag ingenting emot det. Det kan betyda en utjämning av boendekostnaderna mellan olika årgångar, och det är något som man bör eftersträva. Men var tar herr Bergh de 700 miljonerna när han skall skänka bort dem?

Sedan är det en annan liten synpunkt som jag också vill framföra och kanske skulle herr Jacobsson kunna ge en upplysning på den punkten. Folkpartiet har alltid visat sig speciellt intresserat av trösklar och olika hyresnivåer. En folkpartimotion förra året krävde en utredning om detta problem, emedan

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

man var rädd för att de ändrade lånevillkor som man då föreslog skulle betyda ytterligare skärpning av de olika hyresnivåerna, årgångarna emellan. Statsutskottet och riksdagen biföll då motionsyrkandet och en utredning är nu påbörjad. Men man vet inte alls vad som kommer att bli resultatet av detta. Vi har en mängd olika åsikter, men ingen har klara insikter om hyresnivåerna. Där går man omkring med en massa slagord. Man kan i varje fall räkna sig fram till vad som har hänt från 1946 tills i dag. Och då vet man ju också vilka kapitalkostnader som belastar olika årgångar av hus. Där har vi en rätt klar avgränsning. Vi kan rent av gå tillbaka till 1941, ty då började den statliga lån-givningen av den typ som vi i dag har. Vi kan då konstatera att kapitalkostna-den successivt stigit hela tiden. Det är i dag mycket högre kapitalkostnader för nyproduktionen än de gamla fastlåsta kapitalkostnaderna i de äldre årgångarna. Det förslag, som folkpartiet här har gått med på, står ju i strid mot partiets motionsyrkanden såväl i år, där de olika hyresnivåerna även beaktas, som tidigare års synpunkter, då man mycket markant höjt kapitalkostnaderna just för nyproduktionen. Det blir en mycket brant tröskel, som många inte kommer att orka över, om man följer det förslag som folkpartiet här lämnat sitt stöd åt.

Det skulle, herr talman, vara frestande att närmare utveckla en del synpunkter på detta spörsmål, men jag skall stå emot den lede frestaren, även om det skulle varit mig kärt att göra det. Det är dock angeläget att få veta litet grand om vad de tre partierna har enat sig om, och den saken borde inte tystas ned. Den ger en klar relief åt debatten i bostadsfrågan. Denna debatt har stelnat i någon mån, och här finns en chans att sätta litet färg på den. Det skulle inte skada. Det skulle kanske väcka intresse för frågan, ett intresse som den är väl förtjänt av.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan på alla punkter i detta utlåtande.

Herr JACOBSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Bergman började sitt anförande med att göra några kommentarer till den samverkan som inletts i den här frågan mellan högern, folkpartiet och centerpartiet. Om jag inte minns fel, uppstod det när vi i fjol diskuterade bostadsfrågan en liten palaver mellan främst herrar Bergman och Mannerskantz angående förutsättningarna för en sådan samverkan. Herr Bergman uttryckte då mycket stor pessimism beträffande utsikterna på detta område. Som vi nu i alla fall visat, att det föreläggat förutsättningar för att nå ett ganska långt gående samarbete, så får man väl hoppas att herr Bergman på denna punkt känner sig tillfredsställd.

Herr Bergman klagar nu över att vi i våra inledningsanföranden inte berört frågan om hyreshöjningen. Jag gjorde det inte, emedan jag kände mig övertygad om att herr Bergman skulle komma att göra det och att jag av den anledningen skulle få tillfälle att återkomma till den punkten.

Nu är det väl på det sättet, att man i diskussionen i bostadsfrågan tidigare i stort sett anslutit sig och fortfarande ansluter sig till tanken på en successiv avveckling av subventionerna i olika former. Till den tanken ansluter man väl sig mer eller mindre helhjärtat — det vill jag gärna erkänna — men i stort sett kan det sägas att detta är ett genomgående drag i diskussionen. En sådan utveckling har ju skett, och jag kan egentligen inte förstå vad det är som säger att vi just nu på den vägen kommit till en gräns, som inte får över-skridas. Det kan knappast sägas att de statsfinansiella förhållandena talar för att man inte bör försöka att komma längre på den vägen. Skall man fullfölja den linjen, är det svårt att se hur detta skall kunna ske utan att det kommer att medföra en viss höjning av hyresnivån. Det är ju inte så mycket annat när det gäller olika konsumtionsvaror och olika konsumtionsbehov, som undgått kostnadshöjningar under de senaste åren, och därför är det väl inte heller så märkvärdigt om man också

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

får finna sig i en viss höjning av hyreskostnaderna.

För övrigt vill jag säga att den linje, som här har fullföljts, till stora delar ansluter sig till den linje, som bostadspolitiska utredningen företrätt, och det är därför också en linje, vågar man säga, som har ett ganska brett underlag.

Vi bestrider inte alls att den linje, som vi företräder i de här gemensamma reservationerna, kan medföra vissa hyreshöjningar — det vore orimligt att bestrida någonting sådant. Men vi anser, att om man skall fullfölja den bostadspolitiska utveckling som — enligt vad jag tidigare sagt — vi mer eller mindre uttalat oss för, så måste detta vara en oundviklig konsekvens.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Min ärade vän herr Bergman, utskottets talesman, började med att säga att inte heller årets bostadsdebatt innehöll några nya synpunkter. Sedan jag hört samtliga talare och tänkte ytterligare på vad jag själv sagt, är jag benägen att säga att herr Bergman nog har gjort en riktig iakttagelse — jag förmodar att herr Bergman också inkluderar sitt eget inlägg.

Det är det gamla vanliga vi får höra, nämligen att om vi skulle minska på de generella subventionerna på både kapital- och räntesidan, skulle hyrorna stiga och byggnadsverksamheten skulle minska i omfattning. Jag vet inte, hur många gånger det skall vara nödvändigt att säga, att när man i detta sammanhang använder ordet »hyra», så måste man i klarhetens intresse mena med hyra vad det kostar att bo, och dessa generella subventioner ger ju en falsk bild av hyreskostnadsläget, om man med hyra menar vad som står på hyreskontraktet. Vad som betalas på hyreskontraktet är *en del* allenast av bostadskostnaden — allt tal om hyreshöjning är ju då ett fåfängt tal.

Sedan var det fråga om bostadsproduktionens omfattning. Jag undrar, om det inte är att sticka huvudet i busken,

om man inbillar sig att man genom en dirigerad kapitalmarknad, där dirigeringen verkar både på det sättet att det blir investeringsbrister på andra håll — det gäller alltså legitima investeringar — och på det sättet att det blir en försämring av penningvärdet genom ett för stort sedeltryck, i längden skall kunna lösa ens bostadsproblem.

När herr Bergman vidare i fråga om kapitalanskaffningen och kreditgarantien talar om sparbankernas svårigheter, glömmer han ju att vare sig det gäller statliga lån eller lån i kreditinstitut är det samma folkhushålls kapitalresurser, som tas i anspråk. Skillnaden är bara den, att har man ett kreditgarantisystem, får man redan i initialstadiet en naturlig anpassning till kapitalresurserna.

Jag får kanske också säga ett par ord med anledning av herr Bergmans påstående, att de s. k. allmännyttiga företagen inte är favoriserade. Herr Bergman använde, vill jag minnas, det uttrycket att när vi krävde konkurrens på lika villkor, så resonerade vi om någonting som allaredan fanns. Det kan väl ändå inte bestridas att när de s. k. allmännyttiga företagen får i förhållande till byggnadskostnaderna större lån än andra och mindre räntekostnader för byggnadskapitalet, så ligger däri en favorisering av de allmännyttiga företagen. Och så länge denna favorisering finns, kan det inte sägas att det råder en konkurrens på lika villkor.

Herr Bergman frågade, varför vi ville skänka bort egnahemslånen till dem, som har fått sådana lån, när vi samtidigt ville minska subventionerna till de egnahem, som hädanefter kommer till. Den konkreta innebörden i herr Bergmans fråga var, varifrån dessa pengar skulle tas. Jag vill svara, att vi inte behöver skaffa dessa pengar — de finns redan. Det är detta som gör den stora skillnaden mellan det förslaget och det dilemma, som regeringen och regeringspartiet sitter i, då regeringen föreslår den ena utgiften efter den andra utan att veta varifrån pengarna skall tas.

I fråga om den dirigerade kapitalmarknaden skulle jag också vilja knyta

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

an till herr Bergmans resonemang om bostadsproduktionen och sysselsättningspolitiken. Skulle vi inte kunna vara överens om att vi resonerar ganska orealistiskt, om vi tror att vi genom en dirigering av kapital till en sektor, som framkallar brist på andra håll, i realiteten gagnar sysselsättningen över hela fältet. Jag tror att sysselsättningen gagnas genom att kapitalmarknaden dirigeras mindre än en del herrar önskar.

Slutligen får jag säga, att de reservationer, som nu har kritiserats så starkt, dock har ett stöd i det förslag, som bostadssociala utredningen framlade här om året. Redan i direktiven för utredningen finner vi stöd för våra reservationer. Det sägs ju i dessa direktiv, att ekonomiska insatser från det allmännas sida av generell karaktär i syfte att mera allmänt påverka relationen mellan hyror och inkomster borde ge vika för ingripanden som avser att förhjälpa hushåll med små ekonomiska resurser till en godtagbar bostad. Det är denna ståndpunkt vi intagit i den grupp jag tillhör. Att vi i år måste motsätta oss en höjning av inkomstgränsen för vissa bidrag beror på det olyckliga läge, i vilket våra statsfinanser befinner sig.

Av den allmänna princip, som dåvarande departementschefen uttalade, drog bostadssociala utredningen konsekvensen och säger i sitt betänkande, att med hänsyn till den betydande förbättring av relationen mellan hyra och inkomst, som inträffat under efterkrigsåren, och den allmänna höjning av levnadsstandarden, som samtidigt ägt rum, anser utredningen emellertid att stora grupper av hushåll med ordinära inkomster bör kunna efterfråga moderna lägenheter av godtagbar standard, även om en hyreshöjning åstadkommes genom att de generella subventioner, som nu utgår, i huvudsak avvecklas.

Vi har alltså stöd för vår önskan om en snabb avveckling av de generella kapitalsubventionerna. Det har vi också då det gäller räntan. Det ligger redan i det uttalande, som jag citerat, men därutöver vill jag beträffande räntegarantierna särskilt säga, att denna bo-

stadssociala kommitté tänkte sig en räntehöjning med en halv procent i två etapper, den första från och med den 1 oktober 1957 och den andra — med lika hög procentsats — från den 1 oktober 1959. Det är Kungl. Maj:t, som i sin proposition icke följt bostadssociala utredningens förslag, men vi har följt dem. Därtill kommer att dessa räntesubventioner i sin ursprungliga utformning ju inte avsåg att mera permanent påverka kapitalkostnaderna, utan man avsåg med dessa räntegarantier, när de infördes, att skära av tillfälliga toppar. När vi numera har fått ett åtminstone såvitt jag kan se t. v. stabilt ränteläge, följer vi inte det ursprungliga skälet till denna anordning.

Jag vill med de exempel jag har valt säga, att vi faktiskt har stöd i det enhälliga betänkande, som bostadssociala utredningen på sin tid lade fram. Men det viktiga är, att det faktiskt är en illusion att inbilla sig att vi genom generella subventioner skall kunna klara oss i längden. Det är också en illusion att tro att man genom en dirigering av kapitalmarknaden kan lösa problemen.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! I debatten här har på sina håll, både bland reservanterna och från företrädaren för utskottet, partipolitiska konstellationer fått spela en viss roll. Jag konstaterar att herr Larssons i Högsby inlägg skilde sig synnerligen förmånligt därifrån genom stora sakliga synpunkter, som han anlade beträffande bostadsproblemen. Jag vill i allt väsentligt ansluta mig till de allmänna linjer han anförde. Det är emellertid på en punkt, där jag skulle vilja nyansera framställningen annorlunda. Det gäller egnahemmen. Egnahemmen är landsbygdens speciella byggnadsform. Vi bygger i kommunerna ut våra små tätorter och vi stöder oss därvid väsentligen på egnahemsverksamheten. Det är någonting som betyder mycket när det gäller att bevara människor och skatteunderlag åt kommunerna. Därför måste vi vara mycket rädda om möjligheterna för egna-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

hemsbebyggelsen. Egnahemmen ger bra bostäder, det är riktigt. Men egnahemmen ger — det anser vi ute i bygderna — dyra bostäder. Vi anser att redan under nuvarande förhållanden utgör räntebetalningar och amorteringar ganska stora och tyngande belopp. I synnerhet gäller detta ute på den rena landsbygden, där lönenivån ligger lägre än omkring städerna. Det är klart att om man vill en levande landsbygd och en tillfredsställande utveckling av byggnadsverksamheten i glesbygderna och de små tätorterna, måste man räkna med att ett visst stöd lämnas. Så sägs också i en motion häromdagen i pensionsfrågan där det talas om att stimulera egnahemssparandet genom viss subvention. Man kan inte komma ifrån dessa synpunkter.

Under sådana förhållanden, herr talman, ligger det i linje med min syn på dessa frågor att yrka bifall till utskottets utlåtande under punkterna XVI och XVII. Jag kan således icke ansluta mig till reservationerna 14 och 15.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Herr Bergh och herr Jacobsson har här gjort gällande att de har stöd i bostadssociala utredningens betänkande och i direktiven till denna utredning. Det är bara synd att man inte är konsekvent därvidlag, ty om direktiven läses en gång till av herr Bergh skall han finna, att departementschefen då sade att fråga är om man inte skall låta de generella bidragen få vika till förmån för direkt till olika familjer insatta subventioner för att de skall kunna klara den högre kostnad som uppstår då de generella subventionerna får vika. I grunden till de direktiv, som då gavs, förelåg alltså en väsentlig skillnad gentemot vad som ligger bakom den trepartiöverenskommelse, som vi här diskuterar.

Man bör vidare ha klart för sig att till vad utredningen föreslog har det tagits ett steg ytterligare. När riksdagen behandlade bostadsfrågan 1956 redovi-

sades direktiven i propositionen. Statsutskottet och riksdagen fann sig då föränslåta att kommentera direktiven och slå fast någonting som inte var helt klart, nämligen att ett viktigt inslag i bostadspolitikens var räntegarantien. För att man över huvud taget skall kunna räkna med en stabil bostadsproduktion bör bostadsbyggarna få räkna med en stabil ränta på bottenlånen. Man kan karakterisera detta som en korrigerigering av direktiven, om man vill det, eller som en tolkning av direktiven, om man hellre vill det. I varje fall var det otvetydigt vad riksdagen då tog för ställning. Läser man utredningen finner man att utredningen också har accepterat vad riksdagen i det avscendat uttalade.

Det har sedan förts en förvirrad debatt om vad som menas med »generella subventioner». Det kan kanske förefalla enkelt, men läs vad som skrivits några år tillbaka i bostadsfrågan och lägg märke till den dimbildning som förekommer. Tidigare talade man om generella subventioner som ränte- och amorteringsfria tilläggsån. Sedan började man tala om räntegaranti och senare om lägre tertiärlåneränta i förhållande till marknadsräntan som en generell subvention.

Det spelar egentligen ingen roll vad man lägger in i begreppet, bara man är överens om det. Oklarheten på den punkten, inte minst i bostadssociala utredningen, var besvärande och är alltfjämt rätt besvärande. Beträffande räntegarantien är det dock otvetydigt vad riksdagen då sade. Det finns också så att säga på botten hos utredningen, även om en del andra synpunkter till synes kan vara motstridande. I varje fall är det väsentligt vad som angavs som riktlinjer för utredningen, nämligen höjning av familjebostadsbidraget och sänkning av de generella subventionerna. Här föreslår de tre partierna höjning av kapitalkostnaderna och en faktisk sänkning av familjebostadsbidragen genom att inte låta inkomstgränserna följa med levnadskostnadsutvecklingen. Det tycker jag är väsentligt att konstatera.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr Bergh sade att de 700 miljonerna finns. Ja, de finns såsom en fordran från staten. Att avstå från en fordran betraktar jag på samma sätt som att taga på sig en kostnad. Jag vet inte hur herr Bergh driver affärer, men jag tror inte att många av hans partivänner bedriver sådana affärer som herr Bergh rekommenderar. Är inte en fordran någonting att disponera över, i all synnerhet om den är så säker som i detta fall?

Herr Jacobsson var också inne på den bostadspolitiska utredningen. Samma synpunkter som jag nyss angivit kan jag framföra också i detta sammanhang. Herr Jacobsson sade också någonting annat, nämligen att han inte ville tala om vad den borgerliga samlingen kring ökade kapitalkostnader skulle komma att betyda, ty han räknade med »att herr Bergman skulle tala om detta». Det var väl ett utslag av falsk blygsamhet, eller också hyser herr Jacobsson ett osedvanligt stort förtroende till mig när han litat på att jag som politisk motståndare bättre skall kunna redogöra för hans eget ställningstagande än vad han själv kan göra. Herr Jacobsson tillhör ju inte de skrytsamma, om jag nu får göra en sådan värdering — men det är väl en politisk blygsamhet som är bekväm i detta sammanhang.

Jag vill vidare säga till herr Jacobsson, att när herr Mannerskantz och jag förra året diskuterade förutsättningarna för borgerlig samverkan i bostadsfrågan gällde replikskiftet en eventuell regeringsbildning. Herr Mannerskantz sade — han gick sedan med på att han hade fel den gången — att det inte skulle vara så svårt att bilda regering bara man fick chansen. Den chansen hade då serverats herr Mannerskantz en månad tidigare och den chansen har serverats åtskilliga gånger därefter. Jag vidhåller att vad jag då sade är riktigt alltjämt, men det gällde alltså regeringsfrågan och inte samverkan för att höja hyrorna. Det är tydligen lättare att komma överens om att höja hyrorna än att bilda regering.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag tror inte att jag, hur mycket jag än uppskattar herr Bergman, från min sida skulle våga ha några förhoppningar om att en förlängd diskussion skall kunna leda fram till likartade uppfattningar om detta spörsmål. Jag vill endast göra ett enda kort förtydligande.

Herr Bergman menade att vi reserveranter visserligen har stöd i den principiella och praktiska ståndpunkt, som bostadssociala kommittén har intagit, men han menade, om jag fattade honom rätt, att stödet var dåligt, ty vad de sade i den kommittén är numera icke aktuellt.

Samma invändning kan väl ändock inte göras emot socialdepartementets inställning i år. I den promemoria, som man skickat ut från socialdepartementet i frågan om lånekreditgaranti för egnahemslån, räknar socialdepartementet icke med en räntefot av 3,5 procent, som det står i propositionen, utan med en räntesats av 4 procent. Man säger i den promemorian, att det är orealistiskt att räkna lägre än med 4 procent. Beträffande kapitalsubventionerna står det i samma promemoria, att man räknar med att den räntefria delen skall avvecklas.

Det är alltså en färsk auktoritet jag kan åberopa, om inte bostadssociala utredningen räcker till.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Jag är ledsen över att behöva uppträda i viss mån som lärare, men jag är tvingad till det. Herr Bergh har läst fel. I promemorian står det att man genom att förändra amorteringsvillkoren skall kunna sänka kostnaderna, så att man kan eliminera verkan av ett borttagande av räntegarantien. Man förlänger betalningstiden och får därmed inte högre bostadskostnader. Det är det centrala, och det är en väsentlig skillnad mot om man gör så att det blir hyreshöjande effekt.

Det är riktigt att promemorian räknar med 4 procents ränta, men det är en departementspromemoria och Kungl. Maj:t

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

står inte bakom en sådan spekulation. Det är inte så otroligt att det ändå blir på det sättet, det vet man ingenting om. Enligt herr Bergh borde det ha varit så för länge sedan, men jag är inte alldeles säker på det. Därför tror jag det vore nyttigt att handskas litet försiktigare med citat ur promemorian. Det är kreditgarantien som spelat en del fula spratt i det sammanhanget.

Jag är ledsn, herr talman, men jag glömde en sak som herr Bergh sade förra gången. Det gällde »konkurrensen på lika villkor». Det kan vi säkerligen tala om åtskilliga timmar utan att bli överens, det vet jag, ty så länge vi har allmännyttiga bostadsföretag i detta land, kommer man att skrika om konkurrens på lika villkor, eller någonting annat lika oklart, för att försöka ta död på dessa företag. De utgör ju en förolämpning, inte mot byggmästarna — ty de bygger dessa företags hus — men mot de enskilda fastighetsägarna. Herr Hansson ler gott, han vet med sin erfarenhet från Göteborg och andra områden att umgänget mellan byggmästare och allmännyttiga bostadsföretag inte är dåligt. Det är kapitalintressena som uppreser sig emot att allmännyttiga företag skall förvalta och äga flerfamiljshus för att förhindra spekulation. Så skriker man efter konkurrens på lika villkor, när det allmänna uppträder som köpare av hyreshus.

Hur menar man, att det allmänna skall bygga hus på lika villkor som en enskild människa? Skall kommunen omvandla sig till en enskild människa? Det är enda möjligheten, ty om inte staten lånar kapitalet, måste kommunen göra det. Det är kommunen som äger husen med statens garanti. Eller skall kommunen gå till affärsbankerna och be att få låna pengar, eller till andra kreditgivare? Och vilken ränta skall man betala?

Räntan är ju inte någonting exakt. Man talar om en viss räntenivå, men det finns faktiskt en hel flora av räntenivåer alltefter köparens soliditet. Skall kommunen uppträda med den sämsta soliditeten i fastighetsägarskrået och lå-

na mot hög ränta? Eller skall kommunen uppträda som en solid köpare med låg ränta för den del av kapitalet som överstiger 85 procent?

Bostadsstyrelsen räknar med samma kapitaliseringsfaktor för såväl allmännyttiga, enskilda som kooperativa bostadsföretag, när den sätter hyrorna för dessa företag — d. v. s. de allmännyttiga företagen är ju numera befriade från bostadsstyrelsens prövning, men tidigare var det så. Det är alltså lika för alla kategorier. Skillnaden är bara att inom de allmännyttiga bostadsföretagen sker ett effektivt sparande, eftersom de har amorteringsskyldighet från toppen och nedåt på de statliga lånen. De enskilda lånar 15 procent och skjuter till 15 procent själva. De har en kapitaliseringsfaktor som ger dem amorteringsmöjligheter, men de har ingen skyldighet att amortera, och något kapital skall de ju sätta in själva i huset.

Vore det riktigt om en privat företagare skulle låna i en sparbank, hos staten och resten hos en affärsbank eller någon annanstans och sedan bygga, äga och förvalta ett hus utan att ha satt in ett enda öre i den egna fastigheten? Är det en sådan privat företagsamhet som herr Bergh vill ha?

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Den ärade representanten för statsutskottets tredje avdelning ägnade i sitt första anförande ganska lång stund åt att försöka bevisa, att ett kreditgarantisystem, där kapitalinrätningarna själva skall klara av finansieringen av bostadsbyggandet, skulle vara dömt att misslyckas och leda till en mycket mindre byggnation av bostäder. Han anförde också, att remissinstanserna — d. v. s. de kreditgivande inrätningarna — yttrat sig mycket skeptiskt. Det är närmast i anledning av detta jag skulle vilja säga några ord, då jag känner en hel del av dessa inrättingars synpunkter.

Det är bara en sak i detta tal om att kreditinrättingarna är skeptiska som är riktig. De fruktar nämligen att om

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

det åt dem skulle överlätas att svara för den stora kreditgivning, som bostadsbyggandet faktiskt kräver, och staten sedan på alla möjliga andra områden skulle låna upp nästan allt som kommer fram på den vanliga kreditmarknaden, skulle det uppstå en sådan knapphet på kapital att kreditinrättningarna skulle få svårt att anskaffa de stora kapital som erfordras för att finansiera hela bostadsbyggandet.

Denna invändning är naturligtvis riktig under den förutsättningen att den nuvarande regeringen får sitta kvar och regera. För att kreditgarantisystemet skall lyckas bra måste statens finanser i övrigt skötas på sådant sätt att staten inte lägger beslag på en alltför stor del av kapitalmarknadens resurser.

Kreditinrättningarna har till sitt förfogande den administrativa apparat som behövs för att sköta om långivningen för bostadsbyggandet. De handhar ju redan nu en kreditgivningsverksamhet som är mångdubbelt större än vad det här kan bli fråga om. Kreditinrättningarna kan därför med sin redan befintliga administrativa apparat utan större svårigheter ta hand om även bostadskreditgivningen utan att de behöver utöka sin administration. Samhället som sådant skulle därigenom kunna göra en betydande vinst i och med att man kunde avveckla huvuddelen av den nuvarande bostadsadministrationen utan att behöva ersätta den med någonting nytt.

Herr Bergman har således enligt mitt förmenande rätt i sitt resonemang endast under den förutsättningen att statens finanser skötes på sådant sätt att man har ständiga budgetunderskott och behöver upplåna stora mängder pengar. Men om staten slipper ifrån att behöva upplåna 800 miljoner kronor om året för bostadskreditgivningen måste väl detta ändå medföra att en stor del av dessa pengar stannar kvar i marknaden och alltså via kreditinrättningarna kan ställas till förfogande för bostadsproduktionen.

Den svartmålning som herr Bergman kom med när det gäller kreditgarantisystemet är därför inte verklighetsbeto-

nad, om staten alltså i övrigt handhar ekonomien så som den bör skötas.

Herr Bergman har kanske mer än andra här i dag påpekat den samling som i år skett på borgerligt håll kring väsentliga ting i bostadspolitiken. Han har tolkat denna samling som ett förbud till att det nästa gång som platserna blir lediga i kanslihuset kan bli en borgerlig samlingsregering. Det är nog ett ganska verklighetsbetonat konstaterande från herr Bergmans sida. Jag vill minnas att jag, när vi resonerade om detta i fjol sade, att jag var övertygad om att platserna i kanslihuset en gång skulle bli lediga. Herr Bergman replikerade, att de varit lediga ett tag i maj och juni, utan att vi kunnat överta dem. Men om nu förutsättningarna för en borgerlig samverkan konsolideras alltmer bl. a. på detta område, så är det ju möjligt att herr Bergman inte blir i tillfälle att göra samma konstaterande nästa gång platserna blir lediga.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Jag vill bara ge en liten artighetsreplik till herr Mannerskantz. Jag skall inte så här i slutskedet ta upp en ny diskussion.

Om den ekonomiska politiken vill jag säga att jag självfallet arbetar under den förutsättningen att den nuvarande regeringen skall sitta kvar. Jag delar inte herr Mannerskantz mening, att regeringen för en dålig ekonomisk politik, utan jag anser att den för en klok politik. Men den saken skall vi inte tvista om i detta sammanhang.

Vad beträffar möjligheterna för oppositionen att ta regeringens platser, att byta regering, så har jag inte den barnatro på utvecklingen som ett par år i sträck har signalerats här. Jag har hela tiden trott på att de svårigheter, som herr Mannerskantz partivänner hittills har haft när det har gällt att få de andra inom oppositionen med sig, fortfarande skulle finnas kvar. Men det är klart att överraskningar alltid kan komma. När man är ute och går kan man när som helst få en tegelpanna i huvu-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

det, även om man inte precis räknar med det.

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Herr Bergman kan väl i alla fall medge att den nuvarande regeringen för varje år tar i anspråk en allt större del av kapitalmarknadens tillgängliga medel, så att det blir mindre och mindre kvar för andra ändamål. Detta kan jag inte kalla för en klok och riktig ekonomisk politik.

Herr **BERGMAN** (s):

Herr talman! Jag har inte i huvudet några tabeller, som kan ge en klar bild i siffror på den punkten, men jag har den meningen att samhället har skyldighet mot medborgarna att vidta åtgärder som kan kräva stora kapitalinsatser. När dessa åtgärder inte kan komma till stånd på annat sätt måste de skötas av samhället. Vi måste göra investeringar för att ordna det drägligare för människorna i samhället. Siffrorna kan vi plocka fram sedan, herr Mannerskantz, men den nämnda principen är det för mig ingen svårighet att acceptera.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i det nu ifrågavarande utlåtandet gjorda hemställan.

I fråga om punkten I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen 1 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att det förslag skulle godkännas, som innehölls i reservationen 1 b av herr Axel Johannes Andersson m. fl.; samt 4:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i reservationen 1 c av herr Pålsson m. fl.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bi-

fall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 1 b av herr Axel Johannes Andersson m. fl.

Herr *Bergh, Ragnar*, äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de under 2 och 4 här ovan upptagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 1 c av herr Pålsson m. fl.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde likväl votering även om innehållet i denna kontraposition, på grund varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 49 punkten I antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 c betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits bifall till reservationen 1 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 26;
Nej — 21.

Därjämte hade 96 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 49 punkten I antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 b betecknade reservationen, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 1 c av herr Pålsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 34;
Nej — 27.

Därjämte hade 81 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten I, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;
Nej — 33.

Därjämte hade 32 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende på punkten II, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen 2 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen 2 b av herr Pålsson m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upp tog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förstående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 2 b av herr Pålsson m. fl.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr *Bergh, Ragnar*, äskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 49 punkten II antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 b betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 2 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 17.

Därjämte hade 66 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 2 b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början

omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 66.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de i fråga om punkten III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 66.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Ytterligare gjordes enligt de rörande punkten IV förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera gjorde herr talmannen jämlikt de angående punkten V framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, och herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 5 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 66.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de i fråga om punkten VI förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten VI, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 6 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

På gjord proposition bifölls härefter vad utskottet i punkten VII hemställt.

Härpå gjordes i enlighet med de angående punkten VIII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 7 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Rörande punkten IX, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen 8 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att utskottets hemställan skulle bifallas med

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

den ändring i motiveringen, som föreslagits i reservationen 8 b av herr Pålsson m. fl.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 8 b av herr Pålsson m. fl.

Herr *Bergh, Ragnar*, äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 49 punkten IX antager godkännande av utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 b betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 8 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten IX, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 8 b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 61.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande punkten X framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja svarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten X, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

vid utlåtandet avgivna, med 9 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut röster-na hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 65.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de rörande punkten XI förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 10 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten XI, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 10 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Snygg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering me-

delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut röster-na hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 65.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Därpå gjordes enligt de i fråga om punkten XII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 11 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Härefter gjordes enligt de rörande punkten XIII framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet anförda, med 12 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

På sedermera gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten XIV hemställt.

Ytterligare gjordes i enlighet med de beträffande punkten XV förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 13 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Med avseende på punkten XVI, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulles antagas, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 14 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtade nr 49 punkten XVI, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 14 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Angående punkten XVII, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 15 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten XVII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, om innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 15 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes omröstning-

en genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vidkommande punkten XVIII, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 16 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten XVIII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 16 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 115;

Nej — 16.

* Därjämte hade 14 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjordes enligt de rörande punkten XIX förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 17 betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

På särskilda propositioner bifölls här- efter vad utskottet i punkterna XX—XXXVI hemställt.

Ytterligare gjordes enligt de i fråga om punkten XXXVII framställda yrkan- dena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på an- tagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 26 b betecknade reservationen; och förklara- des den förra propositionen, som upp- repades, vara med övervägande ja be- svarad.

Rörande punkten XXXVIII, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen 27 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att kam- maren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen 27 b av herr Axel Johannes Andersson m. fl.

Vid därefter i enlighet med berörda yrkanden gjorda propositioner bifölls utskottets hemställan.

Härpå gjorde herr talmannen jämlikt de angående punkten XXXIX framkom- na yrkandena propositioner, dels på bi- fall till utskottets hemställan, dels ock på godkännande av den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 28 betecknade reservationen; och för- klarade herr talmannen, sedan han upp- repat propositionen på bifall till ut- skottets hemställan, sig finna denna pro- position vara med övervägande ja be- svarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49 punkten XXXIX, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet av- givna, med 28 betecknade reservatio- nen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en bör- jan omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-pro- positionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, be- gärde rösträkning, verkställdes nu vo- tering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut röster- na hava utfallit sålunda:

Ja — 110;

Nej — 20.

Därjämte hade 15 ledamöter tillkän- nagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten XXXX hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevill- ningsutskottets betänkande nr 21, i an- ledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar inom taxe- ringsorganisationen i Stockholm, såvitt propositionen hänvisats till bevillnings- utskottet, jämte i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte hu- vudtiteln gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1959/60 till över- ståthållarämbetet och landsstaten, Polis- väsendet, Brandväsendet och Diverse jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—21

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 22***Om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till polisdistrikt**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Einar Persson m. fl.* (I: 268) och den andra inom andra kammaren av herr *Karlsson i Olofström m. fl.* (II: 331), hade hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande anslag måtte besluta, att statsbidrag skulle kunna, i varje fall i den utsträckning som polismyndens organisationsnämnd föreslagit och eventuellt efter prövning i varje särskilt fall, utgå till polisdistrikt även för annan personal än polispersonal efter samma regler som gällde för sistnämnda personal.

Utskottet hade i den nu ifrågakvarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) avslå motionerna I: 268 och II: 331;

b) till Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrarna *Einar Persson, Rikard Svensson, Åkerström* och *Karlsson i Olofström*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson i Skellefteå*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under a hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 268 och II: 331 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförda i fråga om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till polisdistrikt.

Herr PERSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Den punkt som vi nu kommer att behandla gäller huruvida statsbidrag skall utgå till polisdistrikt även för annan personal än polisperso-

nal, alltså till kontorspersonal, efter samma regler som till poliserna. Denna fråga är ej ny. Redan vid 1956 års riksdag framfördes den motionsvägen här i riksdagen. Utskottet tog en mycket välvillig ställning till problemet den gången, och det förutsatte i sitt utlåtande, att polismyndens organisationsnämnd skulle ha sin uppmärksamhet riktad på det ifrågakvarande området. Den utredning som utskottet då förutsatte är nu verkställd, och organisationsnämnden har i sin promemoria föreslagit, att statsbidrag även skulle kunna utgå för annan personal än polispersonal. Denna promemoria har också varit ute på remiss till en hel rad olika myndigheter, bl. a. till ett antal länsstyrelser, Landskommunernas förbund och Stadsförbundet. Samtliga dessa har också tillstyrkt, att statsbidrag skulle få utgå i ifrågakvarande fall. Det är endast statskontoret som avstyrkt detta förslag.

När det gäller denna fråga får man säga att tredje avdelningen inom statsutskottet har varit synnerligen välvillig i sin skrivning i det utskottsutlåtandet, som nu föreligger, och det förvånar mig, att utskottet inte dragit konsekvenserna av denna välvilliga skrivning och tillstyrkt föreliggande motioner. Det är väl ändå på det sättet, att det finns mycket arbete på poliskontoren ute i polisdistrikten, som skulle kunna utföras av en betydligt billigare arbetskraft än poliserna. Jag är fullt och fast övertygad om att detta i längden skulle bli billigare, och totalt sett skulle de kostnader, som staten och kommunerna sammanlagt betalar för detta ändamål, redan nu kunna bli betydligt lägre med den anordning, som har föreslagits i motionerna. Det kan inte vara rationellt som det för närvarande är, att göromål, som kan handhas av kontorsbiträden, skall skötas av poliser, som ju är i en betydligt högre lönegrad än kontorsbiträden. Jag tror att kontorsbiträdena skulle kunna utföra detta arbete minst lika effektivt, så att poliserna kunde ägna sig åt andra uppgifter än att sitta på ett poliskontor och utföra enklare kontorsgöromål.

Motivet för utskottets avslagsyrkande

Om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till polisdistrikt

kan jag kanske förstå, när det här säges att utskottets ståndpunkt beror på att huvudmannaskapet för polisväsendet ännu inte är fastställt. Utskottet har alltså gått på departementschefens yttrande. Men oavsett hur det blir med huvudmannaskapet tror jag för min del, att man redan nu kan gå in för en annan ordning, ty frågan om huvudmannaskapet är väl ändå endast av underordnad betydelse. Hur det än blir med huvudmannaskapet, måste det finnas kontorsbiträden, och jag tror inte att det skulle bli någon överorganisation på detta område fram till det datum, då det blir bestämt vem som skall vara huvudman, om motionärernas förslag antas.

Man kan också fråga sig om det verkligen är rationellt som det är nu, att en polisman skall vara både polis och kontorsbiträde. Jag anser, att det ganska snart bör bli en bättre och lämpligare ordning i detta fall.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation, som på denna punkt är fogad till utskottets utlåtande.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Motionären och tillika reservanten herr Einar Persson uttalade ju sin förvåning över att tredje avdelningen, som varit så vänlig i sin skrivning, inte också tillstyrkt motionen. Men han sade sig även förstå, att vi har velat följa departementschefens förslag. Det är nu inte bara en viljeyttring så där i största allmänhet, utan det ligger även en tanke där bakom. Vi anser liksom departementschefen, att när det nu pågår en utredning om ett eventuellt förstatligande av polisväsendet, så kan man vänta med denna åtgärd, tills man vet hur huvudmannaskapsfrågan kommer att lösas.

Vi är fullt överens med reservanten om att man inte bör använda viss arbetskraft för ändamål, som denna arbetskraft är för kvalificerad att sköta, men det finns också fall, där det är lämpligt, om några innesysslor kan beredas polismännen. Vi har resonerat på det sättet,

att om möjligheter skulle finnas att få statsbidrag till anställande av skrivbiträden på dessa poliskontor, så föreligger det risk för att man anställer fler biträden än som är rationellt — för att använda herr Einar Perssons uttryck. Det sker nog inte någon skada, om man väntar, och när det nu har signalerats, att den statliga kommitté, som sysslar med frågan om huvudmannaskapet för polisväsendet, inom rimlig tid skall bli färdig med sitt arbete, kan man avvakta det. Man vet inte heller nu, vad den föreslagna bidragsgivningen skulle komma att kosta, även om reservanterna gör gällande, att det inte blir någon kostnadsökning. Säkerheten bjuder därför att vi röstar med utskottets förslag, och jag ber att få yrka bifall till detsamma.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr andre vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i den nu föredragna punkten gjorda hemställan.

I fråga om mom. a, fortsatte herr andre vice talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda moment hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr andre vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Persson, Einar, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 50 punkten 22 mom. a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Anslag till statens kriminaltekniska anstalt

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Persson, Einar*, begärde rösträkning, verkställdes nu voting medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 40.

Därjämte hade 13 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. b hemställt.

Punkterna 23—25

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26**Anslag till statens kriminaltekniska anstalt**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens kriminaltekniska anstalt, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1959 föreslagit, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60, dels ock till Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 124 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Birke* och *Sveningsson* (I: 144) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Lothigius* (II: 191), hade, såvitt nu var i fråga, hemställts, att riksdagen måtte

a) godkänna i motionerna införd avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

b) till Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 101 300 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 144 och II: 191, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens kriminaltekniska anstalt, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1959 förordad;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

c) till Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 124 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 144 och II: 191, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens kriminaltekniska anstalt, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1959 och utskottet förordad;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

Anslag till statens brandinspektion: omkostnader

c) till Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 101 300 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen vid denna punkt.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! När nu herr Bergh inskränkte sig till att yrka bifall till reservationen och tydligen inte vill ha någon debatt i denna fråga, skall jag inte heller ta upp något resonemang, även om det skulle vara ganska frestande att göra det, ty denna fråga är ju förknippad med vad man skulle kunna kalla ett slags detektivboksromantik, som det vore mycket intressant att närmare få utveckla. Det gäller ju vissa förslag rörande fingeravtrycksavdelningen och det låter spännande nog. Då herr Bergh alltså inte ville få till stånd någon diskussion, nöjer jag mig med att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 27—35

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36

Anslag till statens brandinspektion: omkostnader

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 267 och II: 329, såvitt nu vore i fråga, till Statens brandinspektion: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 75 500 kronor.

I de likalydande motionerna I: 267, av herr *Sundelin*, och II: 329, av herr *Ståhl m. fl.*, hade, såvitt nu var i fråga, hemställt, att riksdagen måtte till Statens brandinspektion: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Ragnar Bergh*, *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i *Doverstorp*, *Malmborg* och *Nilsson* i *Göingegården*, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt herr *Gustafsson* i *Skellefteå*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 267 och II: 329, såvitt nu vore i fråga, till Statens brandinspektion: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen vid punkt 36.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 37—53

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning-

Anslag till kommunikationsdepartementet: omkostnader

är rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1959/60 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 2***Anslag till kommunikationsdepartementet: omkostnader**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Kommunikationsdepartementet: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundelin* (I: 215) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 272), i vilka hemställts, såvitt nu var i fråga, att förevarande anslag måtte upptagas med 61 200 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Kommunikationsdepartementet: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström, Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Kommunikationsdepartementet: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 61 200 kronor.

Herr **JOHANSSON, ANDERS**, (fp):

Herr talman! Från det håll jag företräder har väckts ett par motioner, vari man hemställt om en 10-procentig reduktion av omkostnadsanslaget på såväl denna huvudtitel som vissa andra. Det gäller motionerna I: 215 av herr *Sundelin* och II: 272 av herr *Ståhl m. fl.* Man anser, att det i nuvarande ekonomiska läge framför allt gäller att så långt möjligt begränsa de statliga utgifterna. Här är ett område där man kan göra vissa begränsningar, utan att dessa behöver åstadkomma några större olägenheter. Jag är medveten om att det måhända i något fall kan bli svårt att få inkomst- och utgiftsramarna att gå ihop, men i stort sett torde det inte innebära några svåra problem att samordna det helt, även om det företages en generell 10-procentig reduktion.

Jag återkommer till samma sak i några följande punkter, och jag skall därför inte uppta tiden med att ytterligare motivera vår framställning.

Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är fogad till punkt 2 i utskottets utlåtande.

Herr **THUN** (s):

Herr talman! Som nyss sagts har förslaget om denna 10-procentiga besparing framförts av folkpartiet när det gäller samtliga omkostnadskonton här. Jag vill kort och gott å utskottets vägnar be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågakvarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten angivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

Anslag till vägförvaltningarna: omkostnader**Punkten 4****Anslag till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: omkostnader**

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 494 800 kronor, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

I de förut nämnda likalydande motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, hade, såvitt nu var i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte upptagas med 1 345 200 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström, Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 345 200 kronor.

Herr **JOHANSSON, ANDERS**, (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr andre vice talmannen **IVAR JOHANSSON** (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkt-

ten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 5

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6**Anslag till vägförvaltningarna: omkostnader**

I förevarande punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Vägförvaltningarna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 896 400 kronor, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

I de tidigare nämnda likalydande motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, hade, såvitt nu var i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte upptagas med 4 406 800 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström, Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Vägförvaltningarna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 406 800 kronor.

Herr **JOHANSSON, ANDERS**, (fp):

Herr talman! Jag yrkar också här bifall till reservationen.

Herr andre vice talmannen **IVAR JOHANSSON** (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 7 och 8

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 9***Ang. beräkningen av väganlagen m. m.**

I sitt anförande till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959 hade departementschefen — före behandlingen av de olika anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader — lämnat en översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

I 1958 års statsverksproposition A hade anmälts, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med skrivelse den 14 november 1957, i form av förslag till »Vägplan för Sverige», framlagt resultatet av det arbete, som utförts av dess delegation för översiktlig vägplanering. Styrelsen hade hemställt, att förslaget måtte läggas till grund för den framtida vägpolitiken. Med hänsyn till tidpunkten för planens framläggande var föredragande statsrådet icke beredd att i anslutning till föregående års statsverksproposition närmare diskutera planen. Sedan ärendet numera remissbehandlats, hade Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt detta förslag. Nämnade plan var av översiktlig och principiell natur och avsåg en upprustning under en 20-årsperiod fram till år 1975 av landets allmänna väg- och gatunät — för tillgodoseende av såväl nuvarande vägtrafik som den ökade trafik, vilken enligt verkställda prognoser torde vara att förvänta. Planen innefattade såväl ett förslag till riksvägnät som principerna för länsvägnätets upprustning.

De totala kostnaderna för upprustningsplanens genomförande hade beräknats till 21,1 miljarder kronor. Vägplanen hade lagts till grund för ett förslag till ett investeringsprogram för åren 1958—1967. Detta tio-årsprogram innebär, att sammanlagt 8,5 miljarder kronor skulle avses för väg- och gatubygandet inom den statliga och statsbidragsberättigade kommunala väghållningen under angivna tidsperiod.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sveningsson* och *Birke* (I: 118) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 144), vari hemställts, att riksdagen måtte uttala sin principiella anslutning till såväl den av delegationen för översiktlig vägplanering framlagda vägplanen som det på grundval därav framlagda investeringsprogrammet samt att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t, att 1953 års utredning måtte anmodas att skyndsammast utreda formerna för finansiering av väg- och brobyggen med beaktande av vissa av motionärerna framförda synpunkter;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Georg Carlsson m. fl.* (I: 225) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i *Tvärålund m. fl.* (II: 284);

dels en inom andra kammaren av herr *Berglund* väckt motion (II: 273);

dels en inom andra kammaren av herr *Svensson* i *Krokstorp* väckt motion (II: 275);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kamamren av herr *Mattsson m. fl.* (I: 19) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustavsson* i *Alvesta m. fl.* (II: 16), vari hemställts om en höjning av statsbidraget till underhåll av enskilda vägar till 70 eller, då synnerliga skäl föreläge, 85 % av den beräknade kostnaden och om en härför erforderlig höjning av bidragsanslaget med 1,5 miljon kronor, vilket be-

lopp måtte överföras från de allmänna väganlagen. Vidare hade motionärerna hemställt, att riksdagen måtte an hålla om en utredning angående vissa närmare angivna frågor rörande underhållet av enskilda vägar m. m.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hermansson* (I: 217) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Bakeröd (II: 276), vari hemställdts, att anslaget till Bidrag till byggande av enskilda vägar måtte höjas till 15 miljoner kronor, att underhållsbidraget till enskilda vägar måtte höjas till 70 eller, där synnerliga skäl föreläge, 85 % av den beräknade underhållskostnaden, att motsvarande höjning måtte ske av bidragsanslaget till 22,5 miljoner kronor samt att enskild väg som tidigare varit intagen i vägförvaltningens 5-årsplan borde intagas till allmänt underhåll;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 220) och den andra inom andra kammaren av herrar *von Seth* och *Svensson* i Krokstorp (II: 279), vari hemställdts, att statsbidraget till underhåll av enskilda vägar fr. o. m. den 1 juli 1959 måtte höjas till 70 eller, där synnerliga skäl föreläge, 85 % av den beräknade underhållskostnaden, att underhållsbidragsanslaget måtte höjas till 22,5 miljoner kronor samt att anslaget till Byggande av länsvägar måtte sänkas med motsvarande belopp till 198,5 miljoner kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Åkesson* och *Uno Olofsson* (I: 219) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i Lönsboda m. fl. (II: 278), vari hemställdts, att bidragsprocenten till underhåll av enskilda vägar fr. o. m. budgetåret 1959/60 måtte höjas till 70 eller, där synnerliga skäl föreläge, 85 % att gälla jämväl bidrag, varom länsstyrelsen tidigare fattat beslut, samt att erforderliga medel måtte tillföras bidragsanslaget till underhåll av enskilda vägar genom överföring från det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget till vägunderhållet;

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Grym m. fl.* (I: 218) och den andra inom andra kammaren av herr *Berglund m. fl.* (II: 277), vari hemställdts, att statsbidraget till underhåll av enskilda vägar fr. o. m. år 1959 måtte höjas till 70 eller, där synnerliga skäl föreläge, 85 %, att gälla jämväl bidrag, varom länsstyrelserna tidigare meddelat beslut, samt att motsvarande anslag måtte höjas till 22,5 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte, i anledning av departementschefens uttalande i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959 samt motionerna I: 118 och II: 144, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, motionen II: 273 ävensom motionerna I: 225 och II: 284, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anför;

II. att motionerna I: 118 och II: 144, såvitt de icke behandlats under I., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionen II: 275 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat:

»Även i fråga om medelsberäkningen för enskild väghållning, innebärande ett anslag om 21 milj. kr. till underhåll av och 14 milj. kr. till byggande av enskilda vägar, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet, som icke funnit den motionsledes föreslagna höjningen av bidragsprocenten för samt anslagen till enskild väghållning nu böra komma till stånd, kommer i enlighet härmed att under respektive punkter i det följande avstyrka bifall till motionerna i fråga.»

Reservation hade anförts av herrar *Ivar Johansson*, *Nils Theodor Larsson*, *Jacobsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Önnarp, vilka i anledning av motionerna I: 217 och II: 276, I: 19 och II: 16, I: 220 och II: 279, I: 219 och II: 278 samt I: 218 och II: 277 ansett, att det nyss återgivna stycket av utskottets motivering bort hava följande lydelse:

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

»Även i fråga om medelsberäkningen till enskild väghållning, innebärande ett anslag om 21 milj. kr. till underhåll av och 14 milj. kr. till byggande av enskilda vägar, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. I anledning av motionsledes väckta yrkanden anser utskottet dock att beslut nu bör fattas om en höjning av bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar. Då nämnda höjning emellertid enligt utskottets mening bör komma till stånd först fr. o. m. den 1 januari 1960 torde någon anslagsökning i anledning härav icke bli erforderlig för nästa budgetår. Utskottet kommer därför att under resp. punkter i det följande avstyrka bifall till berörda motioner i vad de avser anslagsökning.»

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Under denna punkt, nr 9, i utskottets utlåtande redovisas behandlingen av ett par motioner som jag har lämnat här i kammaren, och det kanske därför kan tillåtas mig att säga några ord.

Redan i årets remissdebatt hade jag anledning att beklaga, att inte statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet mera helhjärtat accepterat den vägplan, som avlämnades hösten 1957 och som nu är behandlad och redovisad i utskottets utlåtande. Man kan nu tillägga ett beklagande av att inte heller statsutskottet helhjärtat gått in för att denna vägplan i princip skall tillämpas.

Man redovisar innehållet i planen, man anser att den är värdefull, och man använder uttrycket att man finner det mycket tillfredsställande att planen blivit framlagd. Däremot vill man inte vara med om ett ställningstagande till de investeringar som måste göras för att planen skall komma till användning. Inte ens med tillämpning av en fem- eller tioårsperiod vill man göra något uttalande om investeringarnas storlek.

Skulle man här göra någon reservation, borde det ha räckt med att säga att de föreslagna investeringarna kan godtagas under förutsättning att bilskattemedlen blir av en viss beräknad stor-

leksordning. Visserligen talar man om att det under nästa finansår beräknas bli ett överskott av bilskattemedel på vägväsendets specialbudget på 154,7 miljoner, men det förhållandet att vägväsendet enligt vägplanen i sin helhet skall bekostas av bilskattemedel glömmar man så gärna bort att redovisa. Man glömmar så gärna bort att statens inkomster av biltrafiken väsentligt har överstigit kostnaderna för vägväsendet under en följd av år och att bilägarna får betala dessa kostnader i förskott.

Även om statsutskottet inte har kunnat godkänna förslaget i vår motion, att riksdagen skulle uttala sin principiella anslutning till investeringsprogrammet i vägplanen, kan jag uttala min stora tillfredsställelse med att man inte heller har givit sin anslutning till den tveksamhet som förekom i statsverkspropositionen, där det talades om risken för felinvesteringar på vägsidan ur den samlade transportapparatusens synpunkt.

Såväl i den kungliga propositionen som i utskottets utlåtande diskuteras, efter vilka bärighetsnormer vägarna skall rustas upp framöver. Detta ger anledning att framhålla, att det ute i våra landsbygdskommuner — åtminstone i Älvsborgs län, varifrån jag har mina största erfarenheter, och förhållandet är väl likartat i andra delar av landet — finns oändligt många vägar, säkert sammanlagt tusentals mil, där bärigheten i vägbanan icke har förbättrats sedan bilismens tillkomst. Vägens sträckning är densamma, vägbanan är densamma som före bilismens dagar. Det har bara vid något tillfälle lagts på litet fint grus, som endera är bortblåst eller utslitet. Även på dessa mindre vägar förekommer en betydande trafikbelastning. Det är sannerligen inte att undra på, att en hel del vägar i tjällossningstider och regntider blir nära nog ofarbara även med personbilar.

Jag vill även framhålla att man har en stark känsla av att även om väganlagen numera höjes något från det ena året till det andra, så räcker inte anslagen till. När det från kommunerna, organisationer, näringslivet och allmänhe-

ten ropas på bättre vägar, blir bara svaret från vägförvaltningarna: det finns inte pengar. Trots vad som utträttats verkar det som om situationen med våra allmänna vägar blir alltmer ohållbar. Jag vill gärna begagna tillfället till att säga, att så sönderkörda vägar i tjallossningstid som jag har sett under denna vinter har jag inte sett sedan 1920-talet, då bilismen började.

Nog tycker man att de som ute i länen har ansvaret för väghållningen borde ha skyldighet, när en väg är praktiskt taget oanvändbar även med personbil, att endera avstänga vägen eller på något sätt upplysa trafikanterna om tillståndet på vägen, så att dessa inte genom det skick vari vägen hålles får allvarliga skador på sina fordon. Alla torde vara medvetna om att underredet på en personbil icke ens i tjallossningstid är avsett att tjäna som någon slags vägghyvel i vägsörjan med där förekommande stenblock.

Såväl från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som från en mångfald motionärer har föreslagits att bidragsprocenten till underhåll av enskilda vägar borde höjas till 70 respektive 85 procent, men inte heller detta förslag har utskottet ansett sig kunna bifalla.

Dessa förslag om en höjning av bidragsprocenten är starkt motiverade, då även dessa enskilda vägar har sin stora uppgift att fylla. Jag är för min del av den uppfattningen, att det numera förekommer så stor biltrafik även på dessa enskilda vägar, att de troligen inte alls får den del av bilskattemedlen som de är berättigade till.

Jag har, herr talman, intet yrkande, men jag kommer att rösta för de reservationer, som syftar till en höjning av bidragsprocenten till den enskilda väghållningen.

Herr ÅKESSON (fp):

Herr talman! I statsutskottets utlåtande nr 6 behandlas under punkt 9, »Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.», anslagen till väghåll och vägbyggnader.

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

Vid studerandet av Kungl. Maj:ts proposition i detta ärende liksom det av statsutskottet avgivna utlåtandet med anledning härav gör man den reflexionen, att ökade anslag tarvas för underhållet av vägarna, detta givetvis som en följd av den ständigt ökande biltrafiken och därmed följande krav på goda vägar. I enlighet härmed föreslås också i propositionen ett med 40 miljoner kronor höjt anslag för det statliga väghållningen, vilket anslag efter höjningen uppgår till 360 miljoner kronor. Denna anslagshöjning utgör 12,5 procent på det tidigare utgående anslaget belopp. Beträffande den enskilda väghållningen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit en höjning av bidragsprocenten och ett ökat anslag för detta väghållning med 3 miljoner kronor, från 19,5 till 22,5 miljoner kronor. Departementschefen har föreslagit en ökning av medelsanvisningen med endast 1,5 miljoner kronor till 21 miljoner kronor. Denna ökning utgör cirka 7,7 procent å i förra årets stat upptaget belopp. Detta departementschefens förslag har godkänts av utskottet.

Vid en jämförelse mellan ökningsprocenten 12,5 för det statliga väghållningen och 7,7 för det enskilda ifrågasätter man, huruvida det enskilda väghållningens kostnader ej ökas i samma takt som det statliga väghållningens. Kostnadsökningen har säkerligen varit densamma i båda fallen. Det enskilda vägnätet utgör ju tillsammans med det statliga en enda trafik enhet. Därför kan det ej vara riktigt att de enskilda väghållarna skall betungas med de ökade utgifter för väghållningen som rätteligen borde åligga staten.

Mot bakgrunden av detta faktum, att statens bidrag till det enskilda väghållningen inte har fått samma utveckling i storlek som det statliga, har vi i motion nr 219 i denna kammare och nr 278 i medkammaren yrkat på en omfördelning av medel från anslagen för det allmänna väghållningen till anslagen för enskild väghållning. Då det statsfinansiella läget är sådant att ytterligare höjda anslag till väghållningen

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

ej är möjliga, ansåg vi att en omfördelning av medlen mellan de olika vägslagen skulle kunna åstadkomma en bättre rättvisa i fråga om medelsfördelningen än den i propositionen föreslagna. En höjning av bidragsprocenten med 5 procentenheter skulle enligt mitt förmenande härvid i någon mån utjämna de icke tillfredsställande olikheter som för närvarande förefinns.

Utskottet har för sin del ej velat biträda de i motionen framförda yrkandena.

Herr talman! Jag kan inte underlåta att vid detta tillfälle poängtera den stora betydelse det enskilda vägväsendet har för vårt land. Nätet av enskilda vägar kompletterar det stora statliga vägnätet, och det är av vikt att detta enskilda vägnät och dess underhåll icke eftersättes. Ej heller kan det anses riktigt att de ökade underhållskostnader som föranleds av den ökade biltrafiken skall bekostas av de enskilda väghållarna. Det måste vara ett rättvisekrav att dessa kostnader läggs på det allmänna och betalas av staten. Detta skulle delvis åstadkommas genom en höjning av bidragsprocenten med 5 i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskande, såsom föreslagits i vår motion.

En ändring av bidragsprocenten bör väl lämpligen ske vid ett årsskifte. Den medelstildelning som utskottet föreslagit skulle vara tillräcklig för en höjning av bidragsprocenten från och med år 1960.

Herr talman! Jag vill under hänvisning till vad jag anfört yrka bifall till reservationen.

Herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp):

Herr talman! Det kan väl knappast finnas någon större anledning att här gå in på en debatt om den framlagda budgeten till olika vägändamål. Om propositionen vågar man väl säga att den fyller högt ställda anspråk på anslag till olika vägändamål.

Vi har också med tillfredsställelse kunnat mottaga framläggandet av den stora vägplanen och de principer som ligger

bakom denna stora och betydelsefulla plan för vägnas upprustning i framtiden. Vi har således i allt väsentligt kunnat biträda Kungl. Maj:ts proposition och är på de flesta punkter eniga härom.

Det är endast på en punkt som jag för min del — och några andra reservanter med mig — inte har kunnat följa Kungl. Maj:ts förslag. Det gäller just anslagen till de enskilda vägnarna. Vi känner ju alla till hurudan utvecklingen har varit på vägväsendets område, hur hektisk utvecklingen är och hur kraftigt biltrafiken ökar år från år. I takt med denna stora ökning krävs ju en ytterligare standardstegring på våra vägar, om vi skall kunna vara med i utvecklingen. Kanske kommer vi om en tid att närma oss de amerikanska siffrorna på antalet bilar per person.

Samtidigt med persontrafiken går ju också den mera nyttobetonade trafiken framåt, varigenom näringslivets krav på förstklassiga vägar med hög bärkraft ökas allteftersom fordonen blir större och får allt större lastförmåga. I det föreliggande utlåtandet har också utskottet understrukt, att det är av särskild vikt att en enhetlig bärighetsstandard för vägnätet ernås så långt möjligt för tillgodoseende av näringslivets och den övriga nyttotrafikens transportbehov. Av särskild vikt är därvid, säger utskottet, att broarna redan från början ges en gemensam, ändamålsenlig standard genom enhetliga bärighetsnormer. Utskottet uttalar vidare, att frågan om enhetlig standard för hela vägnätet närmare bör prövas i samband med vägplanens uppföljande.

I dessa allmänna synpunkter är det inte svårt att instämma. Men gäller dessa synpunkter de allmänna vägnarna, så kommer man inte ifrån att de också i full utsträckning gäller de enskilda vägnarna. Från dessa går oftast den tunga trafiken med mjölk, djur och skogsprodukter, skolbussar m. m. ut på det allmänna vägnätet, och från handelscentra eller industrier går tung trafik in på de enskilda vägnarna med produkter till olika mottagare. Vid en upprustning av det allmänna vägnätet är

det således angeläget att inte det enskilda vägnätet kommer att släpa efter. På grund av de allt större och tyngre bilarna har iordningställandet av de enskilda vägarna och underhållet av dem blivit alltmer betungande. Utformningen av statsbidraget, som utgår efter femårsberäkningar och inte på verkliga utan beräknade kostnader, gör ju också att eftersläpningen blir kännbar för de enskilda vägtressenterna.

I ett flertal motioner under föregående och innevarande riksdag har de enskilda väghållarnas bekymmer kommit till uttryck. I dessa motioner har krävts både höjning av statsbidragsprocenten från nuvarande 65 till 70, i särskilda fall 80 eller 85 procent, och dessutom en utredning om de enskilda vägarnas status för framtiden i fråga om statsbidragsbestämmelser m. m.

Fjärde avdelningen och statsutskottet var synnerligen välvilliga vid behandlingen av ärendet vid föregående års riksdag och skrev: »Den kraftiga trafikökningen under de senaste åren har medfört ökade krav även på de enskilda vägarna såväl i fråga om härlighet som övrig standard, och därmed har det blivit en ökad ekonomisk börda för de intressenter som ha att ombesörja denna väghållning. Starka skäl kunna därför onekligen åberopas som skäl för en höjning av den procentsats efter vilken statsbidrag nu utgår till underhåll av enskilda vägar. En sådan höjning skulle också stå i god överensstämmelse med utskottets tidigare gjorda uttalande, att successiva förbättringar av förhållandena på förevarande område böra komma till stånd. Men på grund av de ekonomiska konsekvenserna för statsverkets del...» o. s. v. ansåg man sig inte kunna tillmötesgå motionärernas önskemål i berörda hänseende.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tog helt naturligt upp riksdagens uttalade önskemål och framlade i sina petita till innevarande års budget förslag om en femprocentig höjning av statsbidraget och en höjning av beloppet för bl. a. detta ändamål med 3 miljoner kronor. Departementschefen däremot förordade

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.
inte någon höjning av bidragsprocenten men föreslog en ökning av anslaget till underhåll av enskilda vägar med 1,5 miljon kronor. Fjärde avdelningen och statsutskottet har stannat för Kungl. Maj:ts förslag med samma översvallande välvilja i skrivningen som förra året. Jag erinrar om att utskottet då använde orden »starka skäl kunna därför åberopas för en höjning», »en sådan höjning skulle också stå i god överensstämmelse med utskottets tidigare gjorda uttalanden», »utskottet som i princip alltjämt vidhåller» o. s. v. Man slutade dock med samma skrivning som tidigare, nämligen att på grund av det ekonomiska läget var man icke villig att tillmötesgå motionärerna och reservanterna.

Det hårda ekonomiska klimatet har kastat sin slagskugga framför sig. Vid författandet av årets motioner har motionärerna därför vinnlagt sig om att icke kräva en direkt höjning av väganlagens totala omfattning utan stannat för att begära en omfördelning av densamma, så att man skulle kunna tillföra det enskilda vägnätet de ytterligare 1,5 miljon kronor som skulle behövas för att kunna genomföra den föreslagna reformen. Nu har dock jag och mina medreservanter tagit intryck av avdelningskamraternas och inte minst sakkunskapens uppfattning — sakkunskapen i detta fall företrädd av generaldirektör Vahlberg — som menat att det är olämpligt ur principiell synpunkt att riksdagen ändrar på en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Kungl. Maj:ts föreslagna fördelning av väganlagen. Detta skulle nämligen, förklarar man, medföra förändringar i uppgjorda anslags- och arbetsplaner och skulle föregripa en planmässig behandling av vägfrågorna. Även om man kanske inte behövt ta detta så högtidligt, när det endast gäller en omfördelning av 1,5 miljon kronor på det väldiga belopp som här är i fråga, måste man nog medge att påståendet i princip är riktigt. Och då vi med hänsyn till det ekonomiskt bekymmersamma läget heller inte velat höja anslaget med det belopp som kul-

Ang. beräkningen av väganlagen m. m.

le behövas, har vi reservanter liksom utskottet i övrigt stannat för att i år avstyrka motionernas yrkanden om en höjning av anslaget.

Då emellertid detta anslag utgår för kalenderår — det gäller i detta utlåtande anslaget för år 1959 — har vi reservanter menat att det inte skulle spela någon större roll om vi i stället, genom att avstå från anslagshöjningen eller omfördelningen för året, kunnat inkassera utskottets uppfordrande skrivning vid två på varandra följande tillfällen, i fjol och i år, för bifall till reformen från och med 1960. Det har dock inte varit möjligt för oss att ernå ens detta, trots att utskottet alltså vid två olika tillfällen framhållit sina bestämda önskemål i den vägen. De enskilda väghållarna kan naturligtvis inte hur länge som helst leva på principutalanden, utan någon gång måste det ju bli slag i saken, såvida nu inte utskottet vill rygga sin tidigare fattade ståndpunkt. Vi reservanter menar, att tiden nu borde vara inne att fatta ett positivt beslut i frågan, och vi yrkar därför på en skrivelse till Kungl. Maj:t, där det förutsättes att Kungl. Maj:t föranstaltar om erforderliga ändringar i bidragskungörelsen till nästa år, i enlighet med av utskottet tidigare framförda och nu av motionärerna åter framställda önskemål.

Jag hemställer alltså, herr talman, om bifall till reservation nr 4 vid punkten 9 samt reservation nr 5 a vid punkten 15, vilka reservationer är undertecknade av mig och några medreservanter.

Från vårt håll har också väckts motioner med förslag om en utredning beträffande det enskilda vägväsendets framtida status och en översyn av bestämmelserna angående statsbidragsgivningen m. m. Dessa förslag har framsprungit ur det faktum att för det allmänna vägväsendet fastslagits ledande principer i en vägplan omspannande utbyggnaden under ett par decennier, så att vägnätet skall motsvara de krav näringslivet kan ställa både på vägarernas bärighet och beträffande möjligheten till ekonomiska transporter. Exakt

samma krav bör enligt min mening ställas på det enskilda vägväsendet, om det hela skall klaffa. Jag har förut framhållit vilka krav den starkt expanderande bilismen måste ställa på det enskilda näringslivet, och jag kan tillfoga ytterligare ett exempel. Vid den nyligen hållna vägkongressen framlade överdirektör Curtman i Lantbruksförbundet några siffror som ger en föreställning om vad det här gäller. Han pekade på vägväsendets betydelse inte minst för transportererna i deras olika förgreningar när det gäller jordbrukets produkter. Vi har ungefär 4 000 mjölktransporter per dag och kör då en sammanlagd vägsträcka av ungefär 20 000 mil, sade han. Ett års mjölktransporter kostar oss 80 miljoner kronor, och utslaget per kg mjölk blir det inte mindre än 2,25 öre. Jag behöver väl inte heller nämna vad dessa vägar betyder för skogstransporterna — det ligger i öppen dag — och jag tror att de har lika stor betydelse för industrien som för skogsägarna. Många års överväganden och arbete har föregått framläggandet av vägplanen, och de resultat som där redovisats pekar enligt min mening på en direkt fortsättning, där man utreder hur det enskilda vägväsendet på lämpligt sätt kan inpassas i vägarernas allmänna transportuppgifter.

I denna fråga har utskottet varit mera negativt och säger sig först vilja vänta på resultatet av den pågående utredningen om städernas väghållning. Jag undrar i alla fall om inte utskottet där har gjort sig skyldigt till ett missförstånd. Denna utredning kan nämligen, såvitt jag förstår, knappast befatta sig med något annat än de inom tätorternas områden verkande vägföreningarna, som har helt annan karaktär och helt andra uppgifter när det gäller transporter än landsbygdens vägsamfälligheter. Jag tror att det här rör sig om två vitt skilda saker.

Även detta motionsyrkande är således enligt min mening väl underbyggt, herr talman, och jag hemställer därför om bifall till den vid punkten 15 avgivna reservationen nr 5 b av mig m. fl.

I detta anförande instämde herrar *Pålsson* (cp), *Jonasson* (cp), *Spetz* (fp), *Mattsson* (cp) och *Nils Theodor Larsson* (cp).

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Jag skulle endast vilja föra fram två synpunkter, som inte direkt har med några reservationer eller med utskottets yrkande att göra men som rör det praktiska skeendet när riksdagens och regeringens intentioner skall omsättas i verkligheten.

Jag har under min levnad sett hur en riksväg byggts om fyra gånger, fjärde gången så sent som i fjol och förfjol, och varje gång har det kostat ungefär lika mycket pengar att bygga om denna vägsträcka som att anlägga en fullständigt ny väg. Anledningen till att man fått bygga om vägen — och jag vet att det finns motsvarande exempel på många andra håll — är att man inte planerat vägen på lång sikt beträffande sträckning, vägbankens bredd o. s. v., så att vägen fått sådan klass att den blivit beständig.

Jag skulle här endast vilja be kommunikationsministern att han försöker se till att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vägförvaltningarna inte faller för de frestelser, som man faktiskt vet dyker upp, att komma ifrån ett vägbygge för dagen litet lättvindigare än kanske annars skulle bli fallet genom att göra sträckningen dålig eller halvdan. Jag anser att riksvägar och även läns huvudvägar inte bör byggas på 15 års sikt, som man hittills har gjort, utan att de bör göras på 100 års sikt eller någonting sådant. De gamla romarna byggde ju vägar, där sträckningar och planläggningar är fullgoda ännu i dag efter tusentals år. I dag planeras emellertid stora vägar, som man redan från början vet behöver ersättas med nya vägar redan om 15 à 20 år, och det anser jag vara slöseri med våra pengar. Jag skulle därför i samband med behandlingen av denna punkt vilja uppmana vägmyndigheterna att inte på detta område planera kortsiktigt.

Utskottet behandlar i någon mån det-

Ang. beräkningen av väganlagen m. m. ta spörsmål på sid. 24 i utlåtandet, där man tar upp standardfrågorna. Utskottet talar där mest om bärigheten på vägarna och även om hastighetsdimensioneringen, och vad utskottet därvidlag säger kan jag instämma i. Jag tycker endast att utskottet skulle ha varit litet mera preciserat i sitt uttalande och föreslagit sådana åtgärder, att man inte skulle behöva räkna med att komma igen i vår livstid eller någon nu levande människas livstid när det gäller dessa vägars planering och sträckning.

Den andra frågan, som jag skulle vilja ta upp, gäller de olika vägtyperna som behandlas i utlåtandet på sid. 9. Man talar om fyra vägtyper, bl. a. väg med dubbla körbanor och mittremsa samt väg med sju meters körbana och breda vägrenar. Man kanske kan tycka att sju meters körbana och breda vägrenar bör räcka till en fyrfilsväg eller en väg av A-typ, men den gör det inte riktigt. Frågan är väl, om det inte vore klokt att göra vägrenarna så breda, att när man inom kanske något decennium vill göra om vägen till en väg av A-typ man då inte behöver röra banken. Vägrenarna plus dessa sju meter blir nämligen litet för knappt, om man på denna väg av A-typ vill ha en skiljande remsa i mitten.

En fråga, som jag särskilt skulle vilja taga upp och som jag önskar att herr statsrådet verkligen ville undersöka, berör riksväg 4 söderut från Kalmar. För relativt länge sedan byggdes där en vägbana på sju meters bredd med breda vägrenar. På hösten 1957 fick man emellertid plötsligt se hur folk från vägförvaltningen kom och lade en massa jord på en sträcka av cirka fyra kilometer av denna mycket fina väg, och man undrade om de hade gripits av schizofreni eller något sådant. Det visade sig att man vid sidan av denna sju meters asfalterade vägbana skulle göra gräsgräsmattor, och det har också sedermera blivit gjort. De är två meter breda vardera, och det betyder att fyra meter av vägen inte kan utnyttjas för körning, inte ens i nödfall. En sådan anordning tycker man är synnerligen opraktisk, när

Ang. beräkningen av vägenslagen m. m.

banken ändå finns och trafiken är stor. Jag har även iakttagit att man gjort på samma sätt beträffande vägen mellan Kristianstad och Hässleholm, som byggdes för sex å åtta år sedan. Där har man också gräsrabatter, fastän de åtminstone inte är mer än en meter breda på vardera sidan med en cykelbana utanför. Där har man kommit till den erfarenheten att gräsrabatterna vid sidan om vägbanan är farliga trafikfallor. När folk under tider av mycken nederbörd har kört upp i rabatterna, har de vänstra hjulen bromsat hårt och så har fordonen drivits ut i diket helt enkelt. Nu läggs det ned stora kostnader på att få bort gräset och jorden i det ena länet och lägga permanent beläggning på vägen, samtidigt som man i ett annat län håller på att köra ut jord till sådana där gräsrabatter. Jag har frågat vägdirektören i Kalmar län vad han menar med att iordningställa sådana rabatter, och han har svarat att det där har de bestämt i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Jag har inte frågat vägdirektören i Kristianstads län vem det är som har sagt till om att man skall ta bort gräsrabatterna, men jag förmodar att det är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som har gjort det också. Nu skall jag be statsrådet säga till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att det inte blir sådana fadäser i fortsättningen, och det är närmast för att säga det som jag har begärt ordet.

Jag har inget annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Jag har begärt ordet närmast för att säga ett par ord om den första delen av herr Mannerskantz' yttrande. Han menade att man i fråga om förberedelser för vägbyggandet borde gå så till väga att man skulle göra upp planerna med tanke på att det arbete som skall utföras skulle kunna ligga orört i minst 100 år framåt. Jag måste säga att jag har väldigt svårt att följa herr Mannerskantz i dessa tankegångar. På inget annat område kräver vi så

långsiktig planering. Jag är alldeles övertygad om att herr Mannerskantz och jag t. ex. när det gäller planeringen inom landstingsområdena för sjukvårdsinrättningar o. s. v. aldrig ställer sådana krav, utan vi försöker planera för en så lång framtid som man över huvud taget har möjlighet att överblicka. Jag frågar mig därför: Varför skall man när det gäller vägbyggandet fixera sig så bestämt att man under åtskilliga decennier, ja ett helt sekel framåt, inte skall kunna ändra en väg? Jag menar att lika väl som allt annat måste vara flexibelt bör väl också vägbyggandet vara det och ansluta sig till utvecklingens krav. Jag tycker därför att det är orimliga önskemål som herr Mannerskantz för fram på den punkten.

Jag vill sedan säga i fråga om den standard, som man skall tillämpa vid byggandet, att den finns redovisad i kommitterades förslag, liksom i statsverkspropositionen och utskottsutlåtandet, där man alltså har skisserat de olika typer av vägar som skall förekomma och hur de skall vara konstruerade. Detta är normerande bestämmelser i vilka man får göra de förändringar som blir nödvändiga allteftersom utvecklingen går framåt och vi gör nya upptäckter även i fråga om vägbyggandets teknik.

När jag ändå har ordet ber jag till sist få konstatera att det alltså råder full överensstämmelse mellan utskottet och mig i fråga om vägplanen och hur den skall tillämpas.

Herr MANNERSKANTZ (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har, herr statsråd, endast velat röra vid de stora vägarna, riksvägarna och de viktigaste länshuvudvägarna. Om man skall följa herr statsrådets förslag, så blir det ju likadant som det varit förut, och då måste vi investera nya pengar om några år för samma vägar.

Det är skillnad mellan vad det nu är fråga om och att bygga hus och lasarett och utöva sådan verksamhet som landstingen har hand om. Jag tror inte att

man skall bygga sjukhus och liknande på hundraårig sikt, men jag vidhåller att det är klokt att se till att sträckningen av en väg inte är sådan att det om ett decennium blir nödvändigt att göra ändringar, allra helst om man kan förutse redan när vägen byggs att sådana ändringar kommer att erfordras. Det är möjligt att statsrådet inte har sett så avskräckande exempel som jag, men jag kan rekommendera statsrådet att själv studera hur riksväg nr 4 ser ut, låt oss säga mellan Hagby kyrka och Blekingegränsen. Om herr statsrådet tar en titt på det stället, tror jag att han sedan kommer att vara ense med mig.

Herr THUN (s):

Herr talman! I likhet med andre vice talmannen konstaterar jag nu med största tillfredsställelse att vi har fått en vägplan som rättesnöre för den fortsatta utbyggnaden av vårt vägnät.

När vi i statsutskottets fjärde avdelning diskuterade utskottets skrivning, förbisåg vi kanske vissa saker, som jag nu gärna skulle vilja understryka, då jag tycker att de är värda att anteckna till protokollet.

Departementschefen betonar särskilt »vikten av att krafterna koncentreras på de sektorer där eftersläpningarna med avseende å vägnarnas standard är mest besvärande och där med hänsyn till produktionslivet och nyttotrafikens krav behoven är störst. Främst gäller detta», fortsätter han, »den kortdistanta trafikens behov med avseende på väg- och gatunätet kring och i tätorterna, medan intresset av motorvägar för långdistanstrafiken i dagens läge borde få träda i bakgrunden, liksom även investeringar avsedda att tillgodose den mindre nyttobetongade privatmotorismens behov i den mån denna hade karaktären av topptrafik».

Mot detta departementschefens uttalande anför utskottet i sin skrivning inga som helst erinringar. Jag tror att det kan komma att spela en viss roll att detta i dag får antecknas till protokollet.

Ang. beräkningen av vägnslagen m. m.

Vad beträffar den av herr andre vice talmannen m. fl. avgivna reservationen under punkt 9 har herr andre vice talmannen förklarat varför reservanterna inte velat gå längre än att förorda att riksdagen nu beslutar om bidragsprocentens höjning samtidigt som det förutsattes att medel inte behöver ställas till förfogande förrän fr. o. m. den 1 januari 1960. Utskottet har ju redan tidigare vid olika tillfällen skrivit mycket positivt i den här frågan. Såsom herr andre vice talmannen framhöll råder det väl heller ingen tvekan om det verkliga behovet på detta område. Det är enbart de statsfinansiella skälen som bestämt utskottets negativa ståndpunkt, och jag vill uttala den förhoppningen att det så småningom skall bli möjligt att avhjälpa den brist som otvivelaktigt nu föreligger. Jag tror emellertid inte att det skulle vara lyckligt om riksdagen nu i förskott beslutade om en höjning av bidragsprocenten. Ingen vet ju i vilken riktning den ekonomiska utvecklingen kommer att gå, och därför har utskottet inte ansett sig kunna biträda motionärernas förslag på den här punkten.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr GRYM (s):

Herr talman! Endast ett par ord.

Jag lyssnade med stort intresse till andre vice talmannens anförande här för en stund sedan. Han yrkade där bifall till reservationerna nr 4 och 5 a och gjorde sedan en ganska lång paus. Jag instämde då i hans yrkande. Men sedan fortsatte herr andre vice talmannen sitt anförande och yrkade bifall även till reservation nr 5 b. För att skingra varje missförstånd ber jag att få anteckna till protokollet att jag för min del kommer att rösta för reservation nr 4 under punkt 9 och för reservation nr 5 a under punkt 15.

Herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp):

Herr talman! Herr Thun menade att det skulle vara förenat med vissa risker

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.

att vid detta tillfälle ge uttryck för ett bestämt önskemål om att bidragsprocenten för de enskilda vägarna skulle höjas från och med år 1960. Han framhöll att ingen vet hur den ekonomiska situationen kommer att utveckla sig då, och det är ju aldeles obestridligt. Jag vill emellertid uttala en förhoppning — en förhoppning som jag tyckte att även herr Thun gav uttryck åt — och vänder mig därvid till herr statsrådet, att han vid fördelningen och omfördelningen av väganlagen ett kommande år också skall tänka på det enskilda vägväsendets svårigheter och inom ramen för våra möjligheter söka ställa till dess förfogande de ytterligare medel som behövs för att åstadkomma en, såsom vi ser det, rättvisare och ur den allmänna vägpolitikens synpunkt lämpligare fördelning av anslagen, så att på grund av trafikökningen inte alltmer ökade bördor läggs på de enskilda väginressenterna. Det är nämligen obestridligt att trafiken ökar år från år och ökar kraftigt liksom lastbilarnas storlek och lastkapacitet. Det gäller då för det enskilda vägväsendet att kunna följa med och om möjligt ge vägar en sådan bärkraft och underhåll att transportkapaciteten blir den största möjliga på hela vägnätet utan alltför orimliga kostnader för de enskilda väghållarna.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt med godkännande av utskottets motivering samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepåt propositionen på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och

godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 9 med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 52.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Punkterna 10—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 15***Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 21 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, dels ock medgiva att under budgetåret 1959/60 statlig lånegaranti finge beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kronor.

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.

Kungl. Maj:ts förslag innebar bland annat, att underhållsbidrag till enskild väg finge beviljas att utgå med 65 procent av den kostnad, vartill underhållet av vägen skäligen uppskattades. Då synnerliga skäl föreläge, finge bidraget utgå med 80 procent av den beräknade kostnaden. Dessa procenttal hade fastställts av 1956 års riksdag.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson* (I: 216) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Kårby (II: 274), vari hemställts om en snar utredning av frågan om det enskilda vägnätets framtida status i enlighet med motionernas syfte och att de förslag måtte framläggas, vartill utredningen kunde föranleda;

dels ock de under punkten 9 redovisade motionerna I: 217 och II: 276, I: 19 och II: 16, I: 220 och II: 279, I: 219 och II: 278 samt I: 218 och II: 277, samtliga motioner i vad de berörde förevarande anslag.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 217 och II: 276, I: 19 och II: 16, I: 220 och II: 279, I: 219 och II: 278 samt I: 218 och II: 277, samtliga motioner i vad de avsåge höjning av bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 217 och II: 276, I: 19 och II: 16, I: 220 och II: 279, I: 219 och II: 278 samt I: 218 och II: 277, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 21 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

III. att motionerna I: 216 och II: 274 samt I: 19 och II: 16, sistnämnda båda motioner såvitt de avsåge utredning rö-

rande underhållet av enskilda vägar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 217 och II: 276, såvitt de avsåge särskilt uttalande från riksdagens sida, icke måtte av riksdagen bifallas;

V. att riksdagen måtte medgiva, att under budgetåret 1959/60 statlig lånegaranti finge beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Ivar Johansson*, *Nils Theodor Larsson*, *Jacobsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Önnarp, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 217 och II: 276, I: 19 och II: 16, I: 220 och II: 279, I: 219 och II: 278 samt I: 218 och II: 277, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört rörande höjning av bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar;

b) av herrar *Ivar Johansson*, *Nils Theodor Larsson*, *Jacobsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Önnarp, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 216 och II: 274 samt I: 19 och II: 16, sistnämnda båda motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört angående behovet av en utredning rörande det enskilda vägnätets status m. m.

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp):

Herr talman! Under denna punkt behandlar statsutskottet motion nr 216 i denna kamamre angående en utredning om de framtida möjligheterna för det enskilda vägväsendet och vilken plats

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.

detta skall inta i vårt vägväsende över huvud taget. Denna motion har en principiell sida som jag skulle vilja stanna vid. Det har tidigare i debatten, framför allt under punkt 9, sagts att vi nu fått en plan för det allmänna vägväsendet, och detta har hälsats med stor tillfredsställelse. Utvecklingen av det allmänna vägväsendet innebär emellertid, att det enskilda vägväsendet blir alltmer handikappat. När de allmänna vägarna kommer att medge ett ökat hjulaxeltryck och större bredd på lastfordonen, kommer det enskilda vägväsendet i efterhand på ett sätt som innebär en ganska betydande belastning för landsbygden i stort. Men det finns också andra utvecklingstendenser som gör, att man måste titta närmare på det här problemet. Den fortskridande folkutbyggnaden betyder att det blir allt färre delägare i de enskilda vägarna, vilket har till följd att belastningen på dessa ägare undan för undan blir allt större.

Det är också en tredje faktor som påkallar uppmärksamhet, och det är fritidsbilismen. Ju mer fritid det blir, fria lördagar o. s. v., ju större roll kommer fritidsbilisterna att spela. Det enskilda vägväsendet får faktiskt redan i dag bära en hel del av den trafiken. Den söker sig till olika fritidsområden, den söker sig till sjöarna, den söker sig till sommarstugeområdena, och i många fall använder den enskilda vägar. Man kan inte begära att den bilande allmänheten skall förstå det, ty den har ingen möjlighet att göra någon skillnad mellan olika slag av vägar. Det betyder emellertid att de enskilda väghållarna får allt större svårigheter. Denna utveckling har varit särskilt påtaglig under senare år, och enligt vad man kan förstå kommer den att bli alltmer påtaglig i fortsättningen. Den tidpunkt måste snart vara inne, då statsmakterna får ta sig en allvarlig funderare över hur de enskilda väghållarna skall soulageras med hänsyn till de nya krav som ställs på vägarna. Framför allt är det ju så att det måste tvingas fram bättre kvalitet och framför allt större bredd på de enskilda vägarna, om det enskilda vägnä-

tet skall kunna bära upp denna tyngre trafik och de bredare fordonen. Det torde bli så att man måste uppställa ett minimikrav på 3,5 meters bredd. Men det betyder att intressenterna i detta fall får ta på sig en hopplös uppgift om inte statsmakterna träder emellan.

När man här från utskottets sida säger att man har anledning förvänta att den sittande utredningen, som sysslar med vägunderhållet i städerna, skall ta sig en titt på detta problem, tror jag att utskottet är alldeles för förhoppningsfullt. Jag tror inte att denna utrednings resultat kommer att ge något svar på dessa frågor, utan problemställningen kommer att stå kvar oförändrad, när den utredningen framlägger sitt förslag. Men eftersom utredningen är utlovad att avslutas redan i år, finns det ju snart möjlighet att återkomma till denna fråga.

Herr talman! I avvaktan härpå skall jag be att få ansluta mig till det yrkande, som har framställts om bifall till reservation nr 5 b.

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till förslaget i reservation nr 5 a och hänvisar till den motivering, som lämnades av herr andre vice talmannen i hans anförande nyss under punkt 9. Det är synpunkter, som jag inte skall trötta kammaren med att här rekapitulera.

Herr **THUN** (s):

Herr talman! Det framfördes den synpunkten här att utskottet var väl optimistiskt då det trodde att utredningen rörande städernas väghållning skulle ha någon betydelse när det gällde statsbidragsgivningen och det enskilda vägnätets status.

Man kan nog inte komma ifrån att här föreligger ett visst samband, ty städernas väghållning är ju numera omfattande, och det finns betydande vägnät utanför städernas stadsplanlagda

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.

områden, som i någon mån kan jämföras just med de enskilda vägarna. Jag är därför tämligen övertygad om att den utredning som handlägger dessa frågor inte har möjlighet att undvika de punkter som har beröring med den enskilda väghållningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i den nu föredragna punkten gjorda hemställan.

I fråga om mom. I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med 5 a betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 15 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med 5 a betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 56.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. II hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de beträffande mom. III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med 5 b betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Torsten*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 15 mom. III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med 5 b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Torsten*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Anslag till statens bilinspektion: omkostnader — Anslag till statens biltrafiknämnd: omkostnader

Ja — 85;
Nej — 48.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i mom. IV och V hemställt.

Punkterna 16—20

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 21

Anslag till statens bilinspektion: omkostnader

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Statens bilinspektion: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 978 800 kronor, att avräknas mot automobilskatte-medlen.

I de likalydande motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, hade yrkats, såvitt nu var i fråga, att riksdagen skulle för budgetåret 1959/60 till Statens bilinspektion: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 880 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Jacobsson*, *Anders Johansson*, *Edström*, *Domö*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Statens bilinspektion: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 880 000 kronor.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till den vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr THUN (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 22—27

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28

Anslag till statens biltrafiknämnd: omkostnader

I förevarande punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och I: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Statens biltrafiknämnd: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 51 500 kronor, att avräknas mot automobilskatte-medlen.

I motionerna I: 215 och II: 272 hade, såvitt nu var i fråga, hemställts, att riksdagen måtte till Statens biltrafiknämnd: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 46 400 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Jacobsson*, *Anders Johansson*, *Edström*, *Domö*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Statens biltrafiknämnd: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 46 400 kronor.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall även till den vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr THUN (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder framkomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 29

Anslag till statens trafiksäkerhetsråd

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Statens trafiksäkerhetsråd m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 173 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Edström* (I: 223) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors m. fl.* (II: 282), vari hemstälts, att nu ifrågavarande anslag måtte anvisas med 223 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 223 och II: 282, till Statens trafiksäkerhetsråd m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 173 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Reservation hade anmälts av herr *Edström*, som dock ej antytt sin mening.

Anslag till statens trafiksäkerhetsråd

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har vid denna punkt avgivit en blank reservation gentemot utskottets hemställan om avslag på motionerna I: 223 och II: 282 med yrkande på uppräknings av anslaget till statens trafiksäkerhetsråd med 50 000 kronor.

Detta belopp skulle ställas till rådets förfogande för inrättande av en eller flera permanenta haverikommissioner, sammansatta av bl. a. läkare, psykologer, fordonstekniker, vägtekniker och poliser. Vi har sedan ett par år tillbaka en dylik haverikommission nere i Malmö-Lund och nu sedan en kortare tid även en kommission i Uppsala-Stockholm — i båda fallen har dessa haverikommissioner tillkommit på frivillig väg, främst på läkarinitiativ. Här har man kunnat visa att en dylik kommissions arbete både kan klarlägga orsaken till olyckor, som fordrar snabba ingripanden av lokala instanser, och ge närmare anvisning på åtgärder av mer principiell natur. Speciellt är våra erfarenheter av Skånekommissionens arbete goda, och erfarenheterna från England, där man ju arbetat med sådana kommissioner i många år, är också mycket goda. Kostnaden för en statens utbyggnad av haverikommissioner får bedömas som synnerligen begränsad i förhållande till de resultat som här står att vinna. Vi bör komma ihåg att trafikolycksfallen i vårt land årligen kostar landet bortåt en miljard kronor.

Åtgärder bör lämpligen grundas på *kunskaper* om vad som förevarit och inte på *åsikter* därom. Alltför mycket i vårt trafiksäkerhetsarbete grundas för närvarande på *åsikter*. Jag tillåter mig erinra om den interpellation, som jag framställde i december 1957 om den stora trafikolyckan vid Haga norra grindar, då inte mindre än sju ungdomar omkom. Statsrådet meddelade då att denna olycka inte bara varit föremål för en grundlig polisutredning utan även för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och trafiksäkerhetsrådets uppmärksamhet samt att experter från dessa myndigheter företagit studier på platsen, varför en särskild haverikommission inte behövt till-

Byggnadsstyrelsens avlöningsanslag

sättas. Jag tog sedermera reda på hur därvid tillgätt och upplystes då om att några dagar efter olyckan hade ett par herrar från nyssnämnda myndigheter i bil anlänt till platsen och låtit polisen redogöra för olyckan, varefter de utan att själva göra några undersökningar rest hem. Det är så det inte får tillgå. Saken blir under sådana förhållanden inte allsidigt belyst, och möjligheterna att i framtiden förebygga olyckor av liknande art tas inte till vara. En allsidig undersökning bör göras omedelbart och helst av skilda undersökare från skilda utgångspunkter, därest man skall få en allsidig rekonstruktion av vad som förevarit.

Man kan dela departementschefens och utskottets uppfattning att trafiksäkerhetsrådet självt bör kunna beredas tillfälle att organisera olycksplatsundersökningar, som avser att fördjupa kunskaperna på trafiksäkerhetsområdet. Om man vill använda benämningen »haverikommission» eller ej är mindre betydelsefullt. Denna arbetsuppgift kan emellertid inte rimligen tänkas kostnads- mässigt inrymd inom det föreslagna anslagets ram, även om anslaget sedan föregående budgetår höjts från 150 600 till 173 000 kronor. I relation till de under år 1958 anmälda 171 000 trafikförsäkringsskadorna släpar höjningen fortfarande efter. Enda sättet att verkligen få till stånd en effektiv utredningsverksamhet beträffande olyckorna av önskad allsidig typ — man må låta det ske genom en s. k. haverikommission eller ej — är att rådet för ändamålet erhåller ett särskilt anslag.

Jag yrkar därför bifall till motionerna I: 223 och II: 282 samt att riksdagen på denna punkt för budgetåret 1959/60 till statens trafiksäkerhetsråd m. m. anvisar ett anslag av 223 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr andre vice talmannen **IVAR JOHANSSON** (cp):

Herr talman! Med hänvisning till vad utskottet anfört hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 30—41

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42**Byggnadsstyrelsens avlöningsanslag**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959 angivna ändringar, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60, dels ock till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 887 200 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Mannerskantz* och *Sveningsson* (I: 229) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås (II: 289), vari hemställts, såvitt nu vore i fråga, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av vissa nya befattningar inom byggnadsstyrelsen, varigenom förevarande anslag skulle upptagas till 3 808 500 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 229 och II: 289, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1959 förordade ändringar;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

c) till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 887 200 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Domö, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 229 och II: 289, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen uppföra en intendent i Ae 23 och en byrådirektör i Ae 24;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

c) till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 808 500 kronor.

Herr **DOMÖ** (h):

Herr talman! Jag yrkar bifall till den vid punkten avgivna reservationen.

Herr andre vice talmannen **IVAR JOHANSSON** (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 43

Anslag till byggnadsstyrelsen: omkostnader

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag och med avslag å motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, samt I: 229, av herrar *Mannerskantz* och *Sveningsson*, och II: 289, av herr *Magnusson* i Borås, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Byggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 486 600 kronor.

I de likalydande motionerna I: 215 och II: 272 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att nu ifrågavarande anslag måtte upptagas med 438 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits, utom av andra, av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström* och *Malmberg*, fröken *Elmén* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 229 och II: 289 samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Byggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 438 000 kronor.

Herr **JOHANSSON, ANDERS**, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Jacobsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Herr andre vice talmannen **IVAR JOHANSSON** (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det för-

Anslag till länsarkitektorganisationen: omkostnader — Anslag till djurgårdsnämnden: omkostnader

slag, som innefattades i den av herr Jacobsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 44

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 45

Anslag till länsarkitektorganisationen: omkostnader

I förevarande punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Länsarkitektorganisationen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 495 500 kronor.

I de likalydande motionerna I: 215 och II: 272 hade, såvitt nu var i fråga, hemställts, att riksdagen måtte till Länsarkitektorganisationen: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 446 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström, Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, såvitt nu vore i fråga, till Länsarkitektorganisationen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 446 000 kronor.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten anförda reservationen.

Herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 46—57

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 58

Anslag till djurgårdsnämnden: omkostnader

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Djurgårdsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft de tidigare omnämnda motionerna I: 215, av herr *Sundelin*, och II: 272, av herr *Ståhl m. fl.*, i vad däri yrkats att riksdagen skulle till Djurgårdsnämnden: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 10 800 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 215 och II: 272, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Djurgårdsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Edström, Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, fröken *Karlsson* samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 215 och II: 272, såvitt nu vore i fråga, till Djurgårdsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 10 800 kronor.

Ang. ändrade bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):
Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten anförda reservationen.

Herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 59—66

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 67

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckta motioner angående extra avdrag vid beskattning av folkpensionärer m. fl., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. ändrade bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av väckta motioner om ändring av förordningen den 6 juni 1952 med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 35, av fröken *Andersson*, och II: 48, av fru *Wallerius-Gunne*,

2) de likalydande motionerna I: 296, av herr *Ebbe Ohlsson m. fl.*, och II: 366, av fröken *Wetterström m. fl.*

I motionerna I: 296 och II: 366 hade hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning angående ändring av 2 § 1 mom. förordningen den 6 juni 1952 med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall (nr 410)

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. förordningen den 6 juni 1952 med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall skall erhålla följande ändrade lydelse.

2 §.

1 mom. Avkortning av påförd skatt och restitution av erlagd skatt enligt denna förordning skola avse det belopp, varmed den skattskyldige på grund av taxering för visst taxeringsår påförd statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt samt allmän kommunalskatt, landstingsmedel och tingshusmedel sammanlagt överstiga summan av

60 procent av inkomstbelopp å högst 50 000 kr.,

70 procent av inköpsbelopp överstigande 50 000 men ej 100 000 kr. samt

80 procent av inkomstbelopp överstigande 100 000 kr.,

varvid med inkomstbelopp avses den för den skattskyldige under taxeringsåret enligt förordningen om statlig inkomstskatt taxerade inkomsten ökad med det belopp, varmed avdrag för allmänna skatter jämlikt 4 § sistnämnda förordning må hava vid taxeringen medgivits. Avkortningen och restitutionen må dock tillhoppa icke överstiga sammanlagda beloppet av den statliga inkomstskatten och förmögenhetsskatten.

Vid fastställande — — — beräknat belopp.

Vid beräkning — — — hela krontal.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960, dock att äldre bestäm-

Ang. ändrade bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall

melser fortfarande skola gälla i fråga om 1960 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1960 eller tidigare år.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt,

1) att de likalydande motionerna I: 35, av fröken Andersson, och II: 48, av fru Wallerius-Gunne, om ändrad lydelse av 4 § förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, samt

2) de likalydande motionerna I: 296, av herr Ebbe Ohlsson m. fl., och II: 366, av fröken Wetterström m. fl., om ändring av 2 § 1 mom. förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Mag-nusson* i Borås, vilka, under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 296 och II: 366, ansett, att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till nämnda motioner, antaga det i motionerna intagna förslaget till förordning angående ändring av 2 § 1 mom. förordningen den 6 juni 1952 (nr 410) med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Då det gäller detta betänkande har jag undertecknat en reservation till förmån för motionerna I: 296 och II: 366, vari begärts ändring av 2 § 1 mom. förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, den s. k. 80-procentregeln. Denna regel kan i en del fall, då det gäller stora förmögenheter och relativt liten inkomst, komma att innebära att skatt utgår med mer än 80 procent. Nog tycker man väl att detta strider mot den uppfattning som vi har om rättvisa då det gäller beskattningen.

Motionärerna anför exempel baserade på uppgifter från 1956 års taxeringsvärde, som för 44 jordbruks- och skogs-

fastigheter uppgick till 151 miljoner kronor. 1957 höjdes dessa värden till 275,9 miljoner eller med 63 procent. Den påförda förmögenhetsskatten uppgick för samtliga fastigheter år 1956 till 2,5 miljoner och för år 1957, då vi haft ny fastighetstaxering, till inte mindre än 4,2 miljoner, vilket gör en ökning med 68 procent.

Man har också undersökt storleken av den effektiva skatten, alltså den skatt som utgår sedan hänsyn tagits till 80-procentregeln. Den sammanställning som förebragts visar att med 1956 års taxeringsvärden har för 21 av de undersökta egendomarna regeln haft verkan, under det att den för 3 egendomar ej haft tillräcklig effekt. De år 1957 genomförda höjningarna av taxeringsvärdena ger emellertid en helt annan bild av läget. För blott 11 av egendomarna skulle skatten ha understigit 80 procent, medan den för 12 egendomar hade uppgått till mer än 80 procent, eller rättare sagt till tal som ligger mellan 87 och 144 procent.

Av detta torde framgå, att det är orimligt med en så hård beskattning, och det har väl ej heller varit tänkt så då skatten en gång infördes. Det är de stegrade taxeringsvärdena, i synnerhet på jordbruks- och skogsegendomar, som framkallat dessa orättvisa skatteuttag.

När nu hela skatteunderlaget har förändrats så väsentligt, borde också beskattningsreglerna kunna anpassas efter de nya förhållandena. Annars måste ju en del fastighetsägare på grund av de uppskrivna taxeringsvärdena — som icke i sig själva kan ge ökade inkomster — avhändas kapital genom en orimlig beskattning. Det hade därför säkert varit riktigt om majoriteten i bevillningsutskottet hade velat bifalla de ifrågavarande motionerna.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till den vid detta betänkande fogade reservationen.

Herr ERIKSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt som den siste ärade talaren påpekade att 80-procentregeln i vissa fall icke verkar ef-

Ang. beskattningen av elektrisk kraft för s. k. borgerliga ändamål

fektivt. Det gäller, som han också påpekade, då mycket stora förmögenheter är placerade i framför allt fastigheter som ger en låg avkastning, så att reduktionsregeln inte räcker till för att eliminera ett överskridande av 80-procentgränsen. Utskottet är fullt medvetet om att denna regel inte medger den begränsning som man hade förutsett, men redan vid förarbetena till lagstiftningen kunde man konstatera att den reduktionsregel för vilken man stannade inte skulle komma att begränsa skatten till 80 procent i de fall där det rörde sig om stora förmögenheter med låg avkastning. Av det utredningsmaterial utskottet haft sig förelagt framgår också, att när man kommer ner i avkastningar på under 1,5 procent inträder denna ogynnsamma verkan.

Utskottet konstaterar för sin del att den nuvarande regeln leder till icke önskvärda konsekvenser men kan inte acceptera motionärernas förslag. Även om man skulle omarbete reduktionsregeln och ta bort låt oss säga den statliga förmögenhetsskatten, skulle begränsningen ändå inte räckta till så länge vi har kvar den kommunala skatten. Orättvisorna skulle följaktligen kvarstå även om man skulle tillmötesgå motionärernas önskemål.

Den utredning herr Yngve Nilsson åberopade har utskottet också haft anledning titta på, och den har vitsordats vara riktig. Att uppmärksamma i denna utredning är dock att däri ingår 24 fideikommiss. Det är ju mycket klart att dessa i de flesta fall inte kan fås så lönsamma att man undgår en låt oss kalla det »överbeskattning». Den frågan har emellertid tidigare varit föremål för riksdagens prövning, och för närvarande arbetar en utredning som skall försöka lösa de frågor som sammanhänger med fideikommissens kapital.

Herr talman! Med anledning av vad jag här framfört och med hänvisning till vad utskottet i övrigt har sagt i denna fråga ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr andre vice

talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående vardera punkten av utskottets i det nu ifrågavarande betänkandet gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten 1 hemställt.

Sedermera gjorde herr andre vice talmannen enligt de beträffande punkten 2 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. beskattningen av elektrisk kraft för s. k. borgerliga ändamål

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 26, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av

Ang. beskattningen av elektrisk kraft för s. k. borgerliga ändamål

utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 283, av herrar *Georg Carlsson* och *Franzén*, samt II: 354, av herr *Elmwall m. fl.*,

2) de likalydande motionerna I: 297, av herr *Mattsson*, och II: 367, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av energibeskattningen av elkraft för s. k. borgerliga ändamål, att med verkan från den 1 juli 1959 nuvarande värdeskatt med 7 procent av kraftpriset skulle ersättas av styckeskatt med 1 öre/kWh i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt,

1) att de likalydande motionerna I: 283, av herrar *Georg Carlsson* och *Franzén*, samt II: 354, av herr *Elmwall m. fl.*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att de likalydande motionerna I: 297 av herr *Mattsson*, och II: 367, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Bengtson*, *Mattsson* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka, under åberopande av innehållet i motionerna I: 297 och II: 367, ansett, att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till nämnda motioner, antagna i reservationen infört förslag till förordning angående ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 262) om allmän energiskatt.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Vid införandet av den allmänna energiskatten beslöts för den elektriska energiens vidkommande att skatten skulle tas ut procentuellt på hela den av kraftdistributören debiterade kostnaden. Härigenom har konsumenterna fått betala skatt inte enbart på de avgifter som motsvarar energiförbrukningen utan också på de fasta kostnader som debiteras. Vi är medvetna om att småindustrien får betala avgifter som är väsentligt högre än vad storindustrien

betalar. Vidare får elabbonenterna betala elskatt även för sådana extra avgifter som i vissa fall utgår bl. a. om man vid visst tillfälle uttar högre effekt än normalt. Härvid drabbas småindustrien väsentligt hårdare än vissa större kraftförbrukare.

Inom småindustrien är vi medvetna om att energiskatten skall användas till fortsatt utbyggnad av vår kraftförsörjning och kanske då främst till de atomkraftverk som skall komma.

Här tycker jag att det är på sin plats att påpeka, att energiskatt också utgår på olja, men att denna energiskatt inte betalas med viss procent av oljans pris utan med ett visst belopp per ton olja. Här får således både små och stora konsumenter betala i förhållande till sin konsumtion, vilket måste anses vara riktigt.

Enligt en utredning som jag har gjort kan kraftpriset för småindustrien i olika delar av landet variera mellan cirka 11 öre och 40 öre; i ett enda extremt fall har kraftpriset uppgått till 2 kronor per kilowattimme. Av detta framgår att det är en oerhörd skillnad i skattebelastningen för olika konsumenter då skatten utgår procentuellt. Vi har inte ansett detta vara riktigt och har därför föreslagit en ändring.

Herr talman! Av denna anledning vill jag yrka bifall till den av undertecknad tillsammans med herrar *Bengtson* och *Eriksson* avgivna reservationen. Vi anser det riktigt att man går in för en stycketalsskatt på elektrisk energi, varigenom alla konsumenter får vara med och bidra till utbyggnaden av våra kraftresurser i den mån den ställer anspråk på den framtida kraftförsörjningen.

Herr SNYGG (s):

Herr talman! Frågan om styckeskatt eller värdeskatt var föremål för ganska ingående prövning i riksdagen år 1957. Såvitt jag kan erinra mig förelåg det inte då någon motion om att skatten skulle utformas som en styckeskatt. Kontrollstyrelsen och de remissinstanser som var tillfrågade förordade en värdeskatt.

Ang. beskattningen av elektrisk kraft för s. k. borgerliga ändamål

I det yttrande som utskottet nu inhämtat från kontrollstyrelsen har styrelsen åberopat ett yttrande från energiskattnämnden, som framhåller att en övergång till styckeskatt skulle ge en väsentlig ökning av priset på elkraft för vissa kategorier i samhället. Sälunda skulle en högre skattebelastning komma till stånd i Norrland, där kraftförbrukningen på grund av yttre förhållanden är hög. En omläggning skulle även hårt drabba bageriugnar och andra förbrukare, som nu abonnerar på överskottskraft och får den enligt en låg taxa.

Nu ser jag att det i reservationen har införts en särskild paragraf som medger rätt för kontrollstyrelsen att uttaga nuvarande beskattning på denna överskottskraft, men i motionerna återfinns inte denna paragraf.

Energiskattnämnden säger vidare att skillnaderna mellan kraftpriset i tätorter och på landsbygden normalt inte är så stora som de i motionen angivna. De uppgår för den borgerliga kraftförbrukningen på landsbygden — bostäder, jordbruk, handel och hantverk — till 2 öre per kilowattimme. Denna skillnad har krympt ytterligare under år 1958. Det skulle, säger elskattnämnden, motsvara en merbeskattning för förbrukarna på landsbygden med omkring 75 öre per år och abonnent. Nämnden framhåller att detta är ett genomsnittsvärde och att vissa variationer kan förekomma.

Men det finns även ett annat skäl som gör att utskottet icke har ansett sig böra tillstyrka motionerna, nämligen att man inte utan tvingande orsak bör ändra på en nyligen införd beskattning, då detta skulle bli besvärligt ur både utdebiterings- och uppborrdssynpunkt. Energiskattnämnden förklarar att en värdeskatt avgjort är att föredraga ur både uppborrds- och debiteringssynpunkt.

Utskottet har alltså inte kunnat finna några vägande skäl för en ändring av skatten på elektrisk energi. En sådan ändring måste, om den skall göras, föregås av en mera allsidig utredning än vad som gjorts i de väckta motionerna.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Utskottet anför att det i vissa fall skulle medföra en fördyring för abonnenterna om den nuvarande värdeskatten å 7 procent ersattes av en styckeskatt å 1 öre per kilowattimme. Jag vill häremot invända, att ingen av de mindre industrierna torde ha en taxa som ligger under 12—13 öre. Man kan då lätt räkna ut att de båda debiteringssätten i så fall skulle slå ungefär lika. Det finns emellertid industrier som när man räknar med även fasta kostnader får betala ett pris av 30—40 öre, och de drabbas då mycket orättvist av den nuvarande värdeskatten.

Utskottets talesman förklarade vidare, att riksdagen inte bör gå med på en ändring utan särskilt tvingande skäl. Jag tycker för min del att de stora orättvisor, som här uppenbarligen finns olika abonnenter emellan, är ett dylikt tvingande skäl för att en ändring omgående skulle vara på sin plats.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående vardera punkten av utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten 1 hemställt.

I fråga om punkten 2, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Mattsson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 26 punkten 2, röstar

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mattsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 116;
Nej — 22.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 29, i anledning av väckta motioner om rätt till skatteavdrag för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 4, av herr *Lindblom m. fl.*, och II: 3, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 % av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa, vetenskapliga eller undervisningsändamål; samt

2) motionen II: 207, av herrar *Hamilton* och *Lothigius*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse

till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag i syfte att avdragsrätt måtte införas för donationer och utgifter till kulturminnesvårdande ändamål, förutsatt att varje ändamål godkändes i den ordning, som Kungl. Maj:t kunde finna lämplig.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt,

1) att de likalydande motionerna I: 4, av herr *Lindblom m. fl.*, och II: 3, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, om rätt till skatteavdrag för gåvor till humanitära *m. fl.* ändamål, samt

2) att motionen II: 207, av herrar *Hamilton* och *Lothigius*, om rätt till skatteavdrag för donationer och utgifter för kulturminnesvårdande ändamål, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Söderquist*, *Anders Johansson*, *Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 4 och II: 3 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa, vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål;

II) av herrar *Yngve Nilsson*, *Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag är på förhand tämligen medveten om att det kanske inte tjänar så mycket till att dra upp en debatt i den fråga det här gäller, och jag skall därför inte heller bli mångordig. Icke förty anser jag dock denna fråga vara av så pass stor vikt och betydelse, att jag inte utan vidare vill vara med om att den skall begravas så att säga i

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

tysthet. Jag vill därför såsom varande reservant med några ord knyta an till detta spörsmål.

Vi har här i landet som bekant ett stort antal såväl kulturella som humanitära och likartade strävanden, vilka vunnit allmänt erkännande och även betraktas som ytterst värdefulla. De är värdefulla inte minst ur den synpunkten, att de upprätthålles och bedrives tack vare frivilliga gåvomedel och frivilliga arbetsinsatser från sådana människors sida, som på grund av sitt intresse och sin läggning känner sig alldeles särskilt kallade att stödja desamma. Klart är att utan dessa gåvomedel skulle den verksamhet, som nu bedrives, inte tillnärmelsevis kunna upprätthållas. Man kan också utgå från att åtskilliga av de verksamhetsområden, som dessa strävanden omspanner, är av den art att statsmakterna måst ekonomiskt träda emellan, om man inte kunnat räkna med de omnämnda gåvomedlen.

När motionärerna i sin motion föreslår en utredning angående skattefrihet för dylika gåvor upp till eventuellt 1 000 kronor, räknar man med att det skattebortfall, som det allmänna härigenom skulle vidkännas, i varje fall inte blir nämnvärt större än det anslagsbelopp som i annat fall kunde ifrågakomma till de nämnda strävandena.

Vid frågans behandling i bevillningsutskottet har man inte heller från majoritetens sida varit helt främmande för att man här har att göra med strävanden av högst behjärtansvärd art. Samtidigt säger man emellertid från majoritetens sida, att avdragsrätt för gåvomedel av det slag, varom det här är fråga, av rent principiella skäl inte kan förordas, och jag förutsätter att den talesman för utskottet, som kommer att uppträda efter mig, kommer att förfäktat den meningen.

Nåja, det är ju alltid lätt att åberopa principer, men det vore mera tacknämligt om man i ett aktuellt läge mera toge hänsyn till praktiska realiteter och vad det sunda förnuftet kan ge anledning till. När man i stället rekommenderar direkta statliga bidrag, måste jag

säga att denna väg — allra helst i det ekonomiska läge, vari vi nu befinner oss — inte skulle leda till någonting som för de åberopade strävandena skulle bli vare sig stimulerande eller i verkligheten befruktande. Jag föreställer mig också att man på detta håll skulle betacka sig för statligt stöd i den åsyftade formen, ty det skulle betyda att man kom i en icke önskvärd beroendeställning till statsmakterna, och det skulle även verka dämpande på offervilja och arbetsintensitet inom dessa frivilliga rörelser.

Motionärerna har upprepat ett gammalt krav på en utredning, som tar sikte på de nämnda gåvomedlens befriande från inkomstbeskattning. Och detta är inte något nytt krav. Frågan har tvärtom varit uppe åtskilliga gånger tidigare i skilda sammanhang. En alltmer växande opinion kräver emellertid att frågan tas upp till förnyad utredning.

Jag vill erinra om att vad man här i landet anser vara omöjligt att genomföra det har sedan ganska länge på sina håll praktiskt tillämpats i åtskilliga länder, t. o. m. länder som ligger oss ganska nära. Har man kunnat göra det i dessa länder, föreställer jag mig att det bör gå att praktiskt lösa dessa frågor även för vårt lands vidkommande.

Jag vill slutligen erinra om att skattebefrielse för gåvomedel i några fall rent temporärt har medgivits till vissa med krigsåren och kristiden förknippade ändamål. Den avstyrkande princip, som man hävdar från utskottsmajoritetens sida, har således inte alltid varit vägledande för statsmakternas ställningstagande till de önskemål som här föreligger.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr LINDBLÖM (fp):

Herr talman! I likhet med den föregående talaren skulle också jag kunna säga, att det kanske inte är praktisk politik att ta upp någon längre diskussion i denna fråga. Som bekant har den behandlats av riksdagen flera gånger tidi-

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

gare, och utsikterna till att den skall finna sin lösning i dag torde inte vara så stora.

Jag har emellertid begärt ordet dels av det skälet att jag är motionär och dels på grund av att det nu är sista gången som jag kommer att besvara kammaren med något yrkande i denna fråga. Under sådana förhållanden har jag tyckt att det ändå fanns ett visst fog för att begära ordet och yttra sig.

Frågan har som sagt behandlats vid flera tillfällen, och man har i huvudsak anfört principiella skäl när man inte velat gå med på avdragsrätt. Personligen har jag mycket svårt att förstå, att vi inte även i vårt land skulle kunna finna en lösning av dessa problem, eftersom avdragsrätt har införts i andra länder, såsom här redan sagts. Dessutom finner jag i utskottets betänkande ett uttalande av skattelagsakkunniga, som jag tycker rent av ger en viss anvisning på hur problemet skulle kunna lösas, ehuru de sakkunniga inte velat ta upp spørsmålet i det sammanhang det då var före.

Det är på sidorna 5 och 6 som uttalandet återges, och där heter det: »De sakkunniga har emellertid även framkastat tanken att — om det skulle befinnas angeläget, att vid beskattningen hänsyn i någon form tas till skattskyldigs utgifter av den beskaffenhet, varom här är fråga — en annan utväg än att tillskapa en särskild avdragsform skulle tillgripas. Enklast kunde detta ske genom att bestämmelserna om det nuvarande avdraget för försäkringspremier o. d. ändrades så att avdragsrätten omfattade även avgifter eller bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar. Avdragsrätten skulle därvid såsom nu vara begränsad till vissa maximibelopp. Åtskilliga avgifter och bidrag till allmännyttiga ändamål eller till sammanslutningar hade ur social synpunkt ett värde, som kan jämföras med försäkringsverksamhetens, och det kunde därför icke anses föreliggande avgörande principiella skäl mot att skattskyldig medges en friare valrätt i fråga om utnyttjandet av ifrågakavande av sociala skäl betingade avdrag.

Tekniskt skulle en sådan ändring kunna genomföras på jämförelsevis enkelt sätt genom ändring av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen och 4 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt. Emellertid har en sådan lösning av förevarande fråga vissa beröringspunkter med spørsmålet om avdrag för medlemsavgifter, varför den borde ytterligare övervägas i samband med behandlingen av skattebestämmelserna rörande medlemsavgifter.»

Ja, nu har vi löst frågan om medlemsavgifter, men detta problem är fortfarande olöst. Och jag tror att man vågar göra det påståendet: Med litet god vilja och en smula strävan efter en lösning skulle det säkert vara möjligt att nå positivt resultat. Jag tror att principerna inte lägger hinder i vägen, utan det är den goda viljan som saknas. Ur statens synpunkt är det ju så betydelsefulla avgifter, som utföres av de här ifrågakavande organisationerna, att jag har mycket svårt att tänka mig någonting som skulle vara av större betydelse på detta område. Därför menar jag att frågan är långt allvarligare än man kanske föreställer sig.

Jag vill också erinra om att 1948 års frikyrkomöte, som ju representerar det stora flertalet av frikyrkofolk i hela landet, uppdrog åt samarbetskommittén att fortsätta att aktualisera denna fråga. Frågan är alltså inte oväsentlig ur dessa organisationers synpunkt, och det torde också finnas andra som kommer att vara lika intresserade av frågans lösning.

Herr talman! Jag skall inte utveckla detta närmare. Jag tror att envar av kammarens ledamöter känner rätt bra till det här till följd av den diskussion som har förts tidigare. Jag vill för min del säga, att det vore hedrande för den svenska riksdagen att söka finna en form för lösning av detta problem. Frågan kommer tillbaka år efter år — jag är ganska övertygad om det — och det vore en hederssak att lösa den.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! I detta betänkande är också redovisad en motion, nr 207 i andra kammaren, vari hemställes »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag i syfte att avdragsrätt införes för donationer och utgifter till kulturminnesvårdande ändamål, förutsatt att varje ändamål godkännes i den ordning, som Kungl. Maj:t kan finna lämplig». Jag skulle vilja framhålla, att det även i denna motion framställs önskemål som är värda beaktande.

Det var kanske inte så svårt att göra donationer förr i världen, när skattestrycket var lägre. Man har märkt på olika områden, vilket också de föregående talarna framhållit, att vederbörande, som tidigare har stött olika institutioner av religiöst eller kulturellt slag, numera är så hårt trängda att de helt enkelt inte längre kan ge den hjälp som tidigare har förekommit. När samtidigt inte heller det allmänna anser sig ha resurser blir en mängd saker eftersatta.

Jag kommer för min del att rösta med reservationen, men jag anser att även de kulturminnesvårdande ändamålen bör bli föremål för en utredning. Jag ber därför att få yrka bifall till motionen nr 207 i andra kammaren av herrar Hamilton och Lothigius.

Herr ERIKSSON (s):

Herr talman! Herr Anders Johansson tog till orda, som han själv uttryckte det, närmast för att inte den här frågan skulle »begravas i tysthet». Han behöver nog inte hysa några som helst farhågor för det. Den har flera gånger varit föremål för riksdagens behandling under det senaste årtiondet. En ärad ledamot av andra avdelningen inom bevillningsutskottet försäkrade oss att frågan skulle komma tillbaka med samma sedvanliga envishet som den har gjort tidigare, och eftersom också herr Lindblom på frikyrkofolkets vägnar nyss har sagt, att man där nog skall se till

att hålla frågan levande, så behöver herr Anders Johansson inte befara att behöva ta till orda bara av rädsla för att frågan skall tystas ned.

Jag vill inte fresta kammarledamöternas tålamod med att lämna en redogörelse över hur den här frågan har behandlats under det senaste årtiondet. Frågan har, som jag nämnde, varit föremål för flera riksdagars behandling och dessutom malts några gånger i utredningskvarnen. Jag tror att frågekomplexets egen historia vittnar ganska tydligt om svårigheterna att komma till en lösning. Det är inte så enkelt som motionärerna och reservanterna försöker göra gällande. När nu utskottet har hänvisat till 1957 års bevillningsutskotts betänkande, så har det skett därför att den gången behandlade verkligen bevillningsutskottet den här frågan på basis av det utredningsmaterial som då förelåg. Utskottet kunde då hänvisa till vad skattelagsakkunniga hade kommit fram till, och vi kan i dag lika väl som 1957 påpeka, att införandet av en avdragsrätt för gåvor helt enkelt inte kan motiveras utifrån de principer som ändå ligger till grund för hela vår skattelagstiftning.

Därmed vill varken jag eller utskottet bestrida påståendet att en avdragsrätt för gåvor skulle kunna verka gynnsamt på bidragsgivningen till de ändamål, som här har angivits. Å andra sidan anser jag emellertid, att principen bör vara den att om det gäller ett allmännyttigt ändamål som samhället i dess olika former — det må nu vara stat eller kommun — önskar stödja så är det bättre att begagna sig av anslagsvägen. Då blir gränsdragningen så mycket lättare, eftersom man vid varje särskilt tillfälle får ta hänsyn till den allmännyttan som ligger i ett främjande av ändamålet i fråga.

Man skulle kunna dra upp rätt många exempel på hur svårt det skulle vara med en sådan här gränsdragning. Eftersom motinärerna anser att avdragsrätten skulle gälla för gåvor till vad man kallar humanitära, litterära, religi-

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

ösa och vetenskapliga ändamål, ja, även undervisningsändamål, så har man ju vidgat fältet till praktiskt taget nästan all samhällsverksamhet. Jag frågar mig bara: Hur är det möjligt att göra en gränsdragning t. ex. mellan religiösa sammanslutningar? Jag måste, herr talman, säga att jag inte kan finna att det ligger någon samhällsnytta i om en person lämnar 1 000 kronor till Jehovas vittnen och får avdrag vid beskattningen för det. Det kan naturligtvis sägas att sådana ändamål inte skall godtas. Men vem skall göra den gränsdragningen? Även på andra områden kan gränsdragningen bli väl så delikat.

Jag tror därför att utskottet rekommenderat den mest hållbara linjen i det här fallet när det hänvisat till att anslagsvägen är den som bäst tillgodoser den allmännyttiga verksamhet, som man önskar befrämja genom samhälleliga insatser. Det blir ändock en samhällelig insats, därest man ger avdragsrätt vid beskattningen för gåvor till vissa ändamål. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i detta avseende.

Herr Mannerskantz tog upp det andra motionsparet, som gäller donationer och utgifter till kulturminnesvårdande verksamhet. Donationer till sådan verksamhet faller ju under precis samma regler som gåvor. När det gäller utgifter för kulturminnesvårdande verksamhet vet man emellertid inte riktigt vad motionärerna åsyftar. De omkostnader, som en person har exempelvis såsom förvaltare av en byggnad, som upptagits såsom kulturminne, är avdragsgilla vid beskattningen. De utgifter som en person har till exempel för omvårdnaden av en tavelssamling, som kan anses vara ett kulturminne, kan däremot inte betraktas som avdragsgilla, vilket motionärerna kanske finner önskvärt. Utskottet har emellertid sagt sig, att så fort det gäller privategendom av det här slaget kan avdragsrätt inte beviljas annat än i den mån det gäller en i lagstiftningen legaliserad avdragsrätt.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan även i denna punkt.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Herr Eriksson har här givit uttryck åt ett extremt skattetänkande som inte är oss obekant vare sig i denna fråga eller i andra sammanhang där han förfäktar liknande synpunkter.

Han försökte påvisa, hur oerhört svårt det skulle vara att lösa den här frågan. Jag frågar då, om vi verkligen är så mycket efter i vårt land att vi inte kan åstadkomma en lösning av den frågan, som redan för länge sedan har lösts i andra, oss näraliggande länder, där man medgivit skattefrihet för dylika gåvomedel.

För övrigt sade han att det inte skulle vara möjligt att göra någon gränsdragning. Motionärerna ifrågasätter att regeringen skulle få göra gränsdragningen, och jag kan då inte finna annat än att herr Eriksson också komprometterar regeringen, när han säger att en gränsdragning icke kan åstadkommas. Det sker ju gränsdragningar när det gäller så många andra ändamål, t. ex. vid fördelningen av lotterimedel, kulturella anslag av annan art och mycket annat. Varför skulle regeringen inte kunna göra något liknande när det gäller den här saken?

Herr Eriksson förfäktade att anslagsvägen var den riktiga. Jag vill då till slut säga att jag undrar hur många av ifrågavarande humanitära och kulturella institutioner skulle vilja anamma ett statsbidrag av den art som här ifrågasatts från utskottsmajoritetens sida, när de förut helt har levt på frivilliga bidrag och insatser. Jag tror att det skulle medföra ett stort handikapp för dessa strävanden, som vi trots allt önskar skall fortleva.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Med anledning av herr Erikssons anförande vill jag först bara säga att vad jag talade för inte var något motionspar, utan en motion väckt av två ledamöter av andra kammaren. De har angivit två ändamål, ägnade att medföra avdragsrätt, nämligen för det

Om avdragsrätt för gåvor till samhällsnyttiga ändamål, m. m.

första om någon t. ex. skänker 1 000 kronor för att frilägga en skeppssättning eller en bronsåldersgrav, och för det andra om någon, som i sin ägo har en kulturellt värdefull byggnad eller något sådant, har mycket stora utgifter därför. I många sådana fall är det ganska tydligt att vederbörande taxeringsnämnd inte skulle medge något avdrag, och det är beträffande sådana fall man nu vill ha klarhet. Gäller det utgifter för reparation av en byggnad från 1600- eller 1700-talet är de naturligtvis avdragsgilla, men är det fråga om något annat objekt är det inte säkert att avdrag medges. Det finns det exempel på.

Herr ERIKSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara till herr Anders Johansson säga, att det vore ganska lättvindigt att överlämna åt regeringen att avgöra vilka sammanslutningar som skall anses fylla kravet på allmännyttighet. Jag vill, herr Anders Johansson, befria regeringen från den våldsamma kritik som omedelbart skulle kunna drabba den, om den sållade bort några av de verksamhetsgrenar som andra anser vara värda den ifrågavarande förmånen för bidragsgivare. Regeringen har tillräckligt mycket att värja sig emot ändå utan att man behöver draga på den även ett sådant elände.

Till herr Mannerskantz vill jag säga att det finns fastighetsägare eller jordbrukare som på sin gård har t. ex. en runsten som han vårdar. Det finns de, som får den vården gratis av de kulturminnesvårdande myndigheterna, men det finns också sådana som utför vården av eget intresse att bevara kulturminnet från tidens nötning. Bifölles motionärernas förslag skulle vederbörande kunna få avdrag för de kostnader han möjligen kan ha för att odla sitt alldeles speciella intresse för någonting som av en händelse råkat hamna på hans ägor.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats pro-

positioner komme att framställas särskilt angående vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de i fråga om punkten 1 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Johansson, Anders*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 29 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lindblom* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 43.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I fråga om punkten 2, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i denna punkt hemställt skulle

Ang. ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m. — Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna bifallas, dels ock att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen II: 207.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Ang. ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om viss ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.

Första lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nr 170 i första kammaren av herr *Svensson, Axel*, och fru *Carlqvist* samt nr 220 i andra kammaren av herr *Johansson* i Norrköping m. fl. I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte för sin del antaga sådan ändring av fjärde stycket övergångsbestämmelserna till lagen om skyldighet att renhålla gata m. m., att beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet om anstånd med lagens tillämplighet måtte vara gällande under sju år från lagens ikraftträdande.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I: 170 och II: 220, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! När vi i utskottet behandlade frågan om skyldighet att renhålla gator m. m., hade vi en mycket ingående diskussion om övergångsbestämmelserna i samband med lagens ikraftträdande. Det visar sig nu, att dessa övergångsbestämmelser kanske varit för snävt tilltagna. Vi har därför tillåtit oss att motionsledes i kammaren föra fram ett yrkande om förlängning av ti-

den för övergångsbestämmelserna, som nu är två år, till att gälla ytterligare fem år.

Syftet med detta yrkande är närmast att ge våra kommuner litet andrum, bl. a. när det gäller inköp av maskinpark och dylikt som erfordras. Vi vet alla, att dessa maskiner i huvudsak måste anskaffas från utlandet. Denna anhopning av beställningar på maskiner kan också innebära vissa bekymmer för kommunerna att anskaffa dem till ett rimligt pris. Syftemålet med motionerandet är således att bereda kommunerna längre tid att planera dels maskininköpen och dels övriga anordningar, som är nödvändiga för övertagandet av denna renhållningsskyldighet.

Nu har första lagutskottet erinrat om vad som senast förevarit i samband med ärendets behandling. Man har ansett, att riksdagen tagit en så bestämd ställning till övergångsbestämmelserna, att man knappast kan utvidga dem. Utskottet har därefter yrkat avslag på motionen.

Herr talman! Jag har här bara velat erinra om syftemålet med motionen, och jag ställer inte något särskilt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 4 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken.

Första lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nr 22 i första kammaren av herr *Sveningsson* och herr *Ohlsson, Ebbe*, samt nr 21 i andra kammaren av herr *Fröding* m. fl. I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till ändrad lydelse av 4 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken.

Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna

Det i motionerna framlagda förslaget avsåg att vid sidan av huvudregeln om nämndemännens fördelning mellan kommunerna i förhållande till deras folkmängd skulle gälla, att vederbörande hovrätt efter framställning av rätten kunde medgiva den jämkning av antalet nämndemän kommunerna emellan som befundes påkallad för att erforderlig ortskännedom skulle bli företrädd inom nämnden. Enligt motionärernas förslag skulle vidare nu gällande regel att varje kommun skulle utse minst en nämndeman försvinna.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 22 och II: 21, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Robert Johansson* och *Arvidson*, fru *Boman* samt herrar *Fröding* och *Larsson* i Norderön, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att förevarande motioner, I: 22 och II: 21, icke måtte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i det av reservanternas föreslagna yttrandet anförts.

Herr **JOHANSSON, ROBERT**, (cp):

Herr talman! Denna fråga rör vid ett problem, som aktualiserats genom den omvandling som sker i vårt samhälle på grund av landsbygdens avfolkning och folkuttunnningen där.

Folkuttunnningen på landsbygden skapar problem, som kommer igen i olika sammanhang, och här har vi ett av dem. Genom storkommunernas tillkomst och deras koncentration omkring tätorterna riskerar nu stora — och för varje dag allt större — glesbygder att bli utan representanter i häradsrätterna. Orts- och lokalkännedom har varit en värdefull tillgång för våra häradsrätter, och jag är övertygad om att ingen rättsskipning i detta land är beroende av en intressegrupps majoritet i häradsrätten. Diskus-

sionen i utskottet och uppläggningsen av denna fråga har emellertid skapat sådana motsättningar. Jag vill understryka, att jag tror att man i sådant fall gör sig skyldig till en felsyn. Det är en risk att förlora något viktigt i rättsskipningen.

Vi reservanter i utskottet har inte kunnat godta utskottets resonemang om att det ökade antalet mål ifrån tätorterna skulle berättiga till en ökad representation i häradsrätterna därifrån. Vi utgår från att häradsrätternas tolkning av svensk rätt inte skall ske efter en majoritetsprincip utan att denna tolkning måste vara baserad på helt andra grunder.

Det är känt, att landsbygden har speciella sammanlevnadsproblem. I häradsrätten bör därför ingå personer, som känner till dessa problem. Det remissvar, som Föreningen Sveriges häradshövdingar lämnat till utskottet, ger belägg för att de, som bäst känner till dessa problem, också har den uppfattningen. Jag tror, som jag förut sade, att svensk rätt inte kan tolkas av majoriteten utan måste grunda sig på kännedom om vad som ligger bakom de sammanlevnadsproblem, som dras inför rätten.

Landsbygden har som sagt sina speciella sammanlevnadsproblem. De kan gälla exempelvis rågångar och hägnadsskyldighet och många andra saker, som en tätortsbo är fullständigt främmande för. Det är alldeles orimligt att föreställa sig att den, som första gången kommer i kontakt med dessa problem i en huvudförhandling, skall kunna tolka dem med den korta förhandlingen som bakgrund. Vi reservanter har pekat på detta såsom tämligen orimligt, och jag skulle kunna ge ett exempel för att belysa min uppfattning. Om herrar bilister i denna kammare skulle råka ut för en olycka i trafiken och skulle få denna olycka bedömd av en rätt, bestående av enbart fotgängare, så är jag övertygad om att bilisterna här skulle känna sig oroade. Vi måste också tänka på de som skulle döma i detta speciella

Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna

fall — nämligen fotgängarna — hur ansvarsfylld och svårbedömd deras uppgift vore.

Jag skall, herr talman, inskränka mig till detta lilla exempel. Utskottet har skrivit, att det skulle fordras speciellt starka skäl för att man skulle ta denna fråga under omprövning. Utvecklingen på den svenska landsbygden går oerhört fort. Befolkningsuttunnningen fortskrider för varje dag, och betydelsen av dessa problem kommer att öka. Vi anser att rättssäkerheten hotas, om vi inte ser upp med dessa problem. Det är inget speciellt intresseproblem mellan tätort och landsbygd, utan ett problem, där vi försöker få en svensk rättstolkning med den sakkunskap som våra häradsrätter under hela sin verksamhet har gjort sig kända för.

Det är med den bakgrunden och av det skälet, som vi reserverar i utskottet yrkat att man skall tillsätta en utredning för att lösa problemet. Det är ju lätt att som man nu gjort ta befolkningsstalet som grund för utseende av nämndemän, men de speciella problem som här har uppkommit är så allvarliga, att jag anser att man bör ompröva frågan.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till den till utlåtandet fogade reservationen.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Jag har inte deltagit i utskottsbehandlingen av den här frågan, och jag har, närmast genom en olycks-händelse, inte kommit att underteckna motionen. Eftersom emellertid frågan hör till mitt dagliga verksamhetsområde, skulle jag gärna vilja säga några ord.

Utskottet har framställt frågan närmast som ett problem rörande intresse-motsättningar mellan glesorter och tätorter. Man har sagt att man inte saknar förståelse för motionärernas synpunkter angående glesortskommunernas representation, men att man också måste slå vakt om tätorternas intressen. Den erfarenhet jag har från min egen domsaga beträffande detta problem är ganska

kraftigt accentuerad. Det är nämligen så att där finns en stor kommun om 27 000 invånare och en del mindre kommuner vilkas invånarantal rör sig kring tusen-talet. Detta medför att det, om en rent proportionell representation införes, skall utses kanske 14—15 nämndemän från den stora kommunen och inte mer än en från de små kommunerna. Därvid har jag haft den erfarenheten, att tätorten inte alls har något intresse av att få så många nämndemän. Man har tvärtom svårt att rekrytera nämndemanna-kåren med tillräckligt många intresse-rade och lämpliga personer. Man skulle hellre se, att orten fick ett något mindre antal. Jag vet inte om det ligger så till på andra håll i landet, men i varje fall inom min domsaga förhåller det sig på det sättet.

Jag vill för min del se denna fråga inte så mycket som ett ämne för motsättningar mellan olika bygder utan ur rättsvårdens intresse. Då framträder just den synpunkten, att tätorterna över huvud taget har svårt att få fram tillräckligt många lämpliga och intresserade personer till nämndemannauppdraget, medan det är mycket lättare att få fram sådana i de mindre kommunerna med en glesare befolkning. Rättsvården skulle därför vinna på en möjlighet till jämkning i den strikta proportionaliteten. Inom tätorterna får man antingen använda den tvångsmöjlighet, som föreligger genom att man inte har rätt att avsäga sig ett nämndemannauppdrag utan speciella skäl, eller också får man ta till personer, som inte är särskilt lämpade för uppdraget. Men man vill ju anförtro detta uppdrag åt sådana personer, som för en lång följd av år av eget intresse deltar i verksamheten vid häradsrätten och skapar sig den erfarenhet, som är nödvändig för att uppdraget skall kunna utövas på ett riktigt sätt.

Det är på samma sätt med den funktion, som nämnden har att ute i bygder-na förmedla de synpunkter, som domstolen ur rättsvårdens synpunkt lägger på de problem, som där avhandlas. Även ur den synpunkten är det värde-

Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna
 fullt att nämndemän under en längre tid utövar sitt uppdrag och får lång erfarenhet härav.

Jag skall villigt medge, att det här inte gäller någon stor sak, men jag menar ändå att man här har ett uppslag, som är värt att ta fasta på, när det gäller att stärka nämndens inflytande på svenskt rättsväsen. Jag tror att frågan går att lösa på ett eller annat sätt. Det har sagts att det föreligger vissa tekniska svårigheter att vinna en lämplig lösning av problemet, men olika uppslag har framkommit, och jag tror att en utredning här skulle kunna lägga fram förslag, som utan några särskilda invändningar skulle vara lämpade att tillgodose de önskemål det här gäller.

Jag ber därför, herr talman, att få instämna i yrkandet om bifall till reservationen.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Jag skall inte gå närmare in på den argumentation, som här framförts av herr Robert Johansson och herr Alex-Anderson — en del av argumentationen ligger det någonting i, och en del av den är ohållbar. Låt mig i all korthet göra några påpekanden!

För det första är det naturligt, att nämndemännen skall återspegla folkopinionen och följa folkomflyttningen i någon mån. För det andra finns det redan för glesbygdskommunerna en garantiregel, som ofta tillförsäkrar dem t. o. m. en viss överrepresentation — det är här fråga om hur långt man därvidlag skall gå. Motionärerna vill gå längre än vi andra.

Vidare vill jag påpeka att ingen remissinstans har tillstyrkt motionerna.

Slutligen vidhåller ingen av reservanterna — vilket jag ber kammaren observera — motionens yrkande, utan kastar sig raskt över till ett utredningsyrkande efter helt andra linjer.

Jag ber med detta som bakgrund, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Ur landsbygdssynpunkt är detta ett intressant och allvarligt problem. Den domsaga, i vilken jag sedan 25 år är nämndeman, har sitt tingsställe i Tranås. När jag började som nämndeman var det fyra nämndemän från Tranås, i dag är det sju, och staden har gjort hemställan om att få ytterligare fyra nämndemän. Häradshövdingen motsatte sig detta, men hovrätten medgav att den skulle få ytterligare tre. Innebörden skulle således bli, att de tio glesbygdskommunerna skulle få åtta nämndemän, under det att Tranås stad skulle få tio. Detta är väl ändå orimligt.

Nämndemansinstitutionen är, som redan sagts, ett kontakttorgan mellan glesbygdens invånare och häradsrätten, och nämndemännen har därför en stor uppgift att fylla genom den personkännedom som de besitter.

Jag har, herr talman, velat säga detta och ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr *Oswald* (fp).

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Johansson, Robert*, begärde vote-ring, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om ändring av reglerna för nämndemäns fördelning mellan kommunerna

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 59.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial nr 35, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 18 i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till främjande av sparandet m. m.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 19, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till bidrag till plantskolekontroll, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Herr talmannen yttrade, att under försättning att den nu godkända voteringspropositionen bleve godkänd även av andra kammaren, enligt överenskommelse med nämnda kammars talman gemensam omröstning i ämnet komme att äga rum vid kamrarnas sammanträden onsdagen den 15 innevarande månad.

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckt motion om visst förbud för ungdom att förvärva motorfordon;

nr 11, i anledning av väckt motion om viss utvidgning av AB Tipstjänsts verksamhet;

nr 12, i anledning av väckt motion om tillskapande av en trafiksäkerhetsorganisation; och

nr 13, i anledning av väckta motioner angående meritvärdet av militär utbildning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Då alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, medgav kammaren, på framställning av herr talmannen, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 124, angående reglering av sockernärningen i riket.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 436, av herr *Domö m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisationsförändringar inom försvaret; och

nr 437, av fröken *Andersson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat stöd åt forskning m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.29.

In fidem
K.-G. Lindelöw